

2^e
813-45

Besprekingsverslagen
en informatiebulletins

Projectnota/MER Verbetering Maasdijken Bommelerwaard

Grontmij

POLDERDISTRICT

GROOT MAAS EN WAAL

P 813-45
(2e ex)

Projectnota/MER verbetering Maasdijken Bommelerwaard

"Besprekingsverslagen en informatiebulletins"

Polderdistrict Groot Maas en Waal

Grontmij Gelderland
Arnhem, juli 1997

Inhoudsopgave

1	Leden advies- en projectgroep	3
2	Verslag Advies-/Projectgroep Maasdijken Bommelerwaard 30 oktober 1996	5
3	Verslag Advies-/Projectgroep Maasdijken Bommelerwaard 22 januari 1997	17
4	Verslag Advies-/Projectgroep Maasdijken Bommelerwaard 27 maart 1997	35
5	Verslag Advies-/Projectgroep Maasdijken Bommelerwaard 27 mei 1997	55
6	Uitnodigingen informatieavonden	73
7	Informatiebulletin	85

1 Leden advies- en projectgroep

Adviesgroepleden

Polderdistrict Groot Maas en Waal: de heren B. de Bruijn en W.V. van der Kruyk;
Gemeente Rossum: de heer J.J. Vogel;
Gemeente Maasdriel: de heer A. Wijnen;
Gemeente Ammerzoden: mevr. H.G.C. Penders;
Technische dienst Bommelerwaard: de heer J. Maissan;
Rijkswaterstaat, Directie Oost Nederland: de heer J.H. Spapens;
Rijksdienst voor de Monumentenzorg: de heer F.J. Jansen;
Kon. Ned. Natuurhistorische Vereniging: heer W. Spee;
Stichting Gelderse Milieu Federatie: de heer R. van Loenen Martinet;
Stadsgewest 's-Hertogenbosch: de heer M. Lieffering;
Bond Heemschut: de heer R.W. Siebers;
Landbouworganisatie Z.M.O.: H. van den Bogert;
de Recreatieschappen in het Rivierenland: de heer Smits;
de Vereniging Natuurmonumenten: G.J. Verhoef;
F.M.M. van Heel: bewoner Hurwenen;
J.H. de Jonge: bewoner Kerkdriel;
A. Lentjes: bewoner Kerkdriel;
J.A. van Bortel: bewoner Alem;
P. van Weerdenburg: bewoner Kerkdriel;
G. Rademakers: bewoner Ammerzoden;
M. Quik: bewoner Hedel;
J.J. Wings: bewoner Well;
Stichting Dorp en Landschap Bommelerwaard;
Natuurwacht Bommelerwaard;
Staatsbosbeheer;
Ministerie van LNV, Directie Oost;
Stichting Levensbelang;
Grontmij Gelderland: de heren E. Ford, J. Kuipers, E. Mol en mevrouw M. Voskens-Drijver.

Projectgroepleden

Polderdistrict Groot Maas en Waal: de heer B. de Bruijn en W.V. van der Kruyk;
Gemeente Rossum: de heren H. Spoelstra en J.J. Vogel;
Gemeente Maasdriel: de heren N.J. Hooijmans en A. Wijnen;
Gemeente Hedel: de heer D. Kraaijveld;
Gemeente Ammerzoden: de heer J.C.M. Pommer en mevr. H.G.C. Penders;
Technische dienst Bommelerwaard: de heer J. Maissan;
Provincie Gelderland: de heer D. Brachten;
Rijkswaterstaat, Directie Limburg: de heren T. Faaij en H.W.M. Eling;
Rijkswaterstaat, Directie Oost Nederland: de heer J.H. Spapens;
Grontmij Gelderland: de heren E. Ford, J. Kuipers, E. Mol en mevrouw M. Voskens-Drijver.

2 Verslag Advies-/Projectgroep Maas- dijken Bommelerwaard 30 oktober 1996

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 30 oktober 1996

Verslagnummer
V832, nr. 3

Kenmerk
1253341

Notulist
R. Naudin

Aanwezig
J. Beijaert, H. v.d. Bogert, J.A. v Boxtel, D. Brachten, F. van Heel, F.J. Jansen, J.H. de Jonge, A. Lentjes, J. Maissan, R. van Loenen Martinet, H.G.C. Penders, M. Quik, G. Rademaker, R.W. Siebers, J.H. Spapens, H. Spoelstra, W. Spee, A. Wijnen, J.J. Wings, M. Lieftering, D. Kraaijveld, J.E.M. Pommer, W. v.d. Kruijk. B.G. de Bruijn. E. Ford, M.E. Voskens, J. Kuipers, C. Nobbe, R. Naudin

Afwezig
P.H.G. Smits, P. Weerdenburg, G.J. Verhoef, J. Kooyman, H. v. Sonsbeek.

Kopie(en) aan
Aanwezigen, afwezigen, agendaleden advies groep, Grontmij intern, Commissie m.e.r.

Betreft
Vergadering adviesgroep Maasdijk Bommelerwaard van 30 oktober 1996

1 Opening, ingekomen stukken en mededelingen

Opening om 10.00 uur

De heer Ford (Grontmij) opent de vergadering, heet iedereen welkom en geeft een overzicht van de toegestuurde stukken. Het betreft vandaag een informatieve bijeenkomst waarin de verschillen tussen varianten zullen worden toegelicht. Op de volgende vergadering (22 januari) kan er advies gegeven worden en worden besluiten genomen. Aan agendapunt 5 (Planning en voortgang) wordt een korte uitleg toegevoegd over de gang van zaken rond de grondverwerving door de heer van der Kruyk. Terecht wordt over agendapunt 3 opgemerkt dat de richtlijnen van de provincie geen concept meer zijn. De vergadering stemt in met de agenda.

2 Verslag van 21 juni 1996

Tekstueel

pagina 4:

De heer Ford vermeldt, over zijn opmerking in de laatste alinea onder verkeersfunctie Van Heemstraweg, dat hij niet aangeeft maar concludeert.

pagina 8:

Besloten wordt de opmerking bij de rondvraag van de heer de Bruijn: "De heer de Bruijn t/m Biesbosch" te schrappen.

Naar aanleiding van

pagina 2:

Onder 5.2 Sint Andries- Kloosterdijk is ten onrechte vermeld dat de sluishoogte voldoende zou zijn. De heer Spapens bevestigt dat de sluis Fort St Andries inderdaad niet hoog genoeg is en zal dit intern bij RWS aan de orde stellen.

Op pagina 3 staat dat de vereiste veiligheidsnorm voor de Kloosterdijk nu 1:2000 is. Dit moet echter nog worden vastgesteld door de minister.

pagina 5:

De heer van Loenen Martinet merkt op dat hem de opmerking van de heer de Bruijn over de argumenten vóór en tegen de keuze van de Van Heemstraweg onduidelijk is. Er lijkt een tegenstrijdigheid in te zitten. De heer de Bruijn geeft aan dat zijn opmerking correct is en licht dit nader toe.

Het verslag van de adviesgroep van 21 juni 1996 wordt met dank aan de notulist goedgekeurd.

Naar aanleiding van het verslag van de projectgroep van 21 juni 1996

De heer Siebers vraagt aandacht voor de discussie over de keuze voor alternatief Van Heemstraweg. Op pagina 3 is vermeld dat het tussengebied niet op de kaart van RWS is opgenomen als bergingsgebied, maar wel dienst doet als berging. Dit moet als argument meegenomen worden bij de keuze van de alternatieven.

De heer van Loenen Martinet stelt de vraag of de veiligheidsnorm bij Alem zomaar veranderd kan worden van 1:1250 naar 1:500. De heer de Bruijn legt uit dat de veiligheidsnorm is vastgesteld op 1:1250. Voor kleinere dijkkringen kan het polderdistrict het initiatief nemen om de norm te verlagen naar 1:500. Als aangegeven kan worden dat een norm van 1:500 acceptabel is, dan kan de norm verlaagd worden, maar alleen als dit zeer goed wordt onderbouwd en besproken wordt met en instemming heeft van de betrokken bewoners. De minister van Verkeer en Waterstaat neemt hierover de beslissing.

De heer van Loenen Martinet vraagt toelichting op de opmerking van de heer Brachten over de ontgrondingsvergunning voor de Hedelse Bovenwaard. De heer Brachten licht toe dat er geen koppeling is tussen deze aanvraag voor een ontgrondingsvergunning en de rivierdijkverbetering. Er wordt voorgesteld de zin: "kan in t/m rivierdijkverbetering" op pagina 4 te verwijderen.

De heer van Loenen Martinet geeft aan dat het onjuist is dat geen art. 19 procedure kan worden gevolgd. De heer Brachten beaamt dit. Bij nader onderzoek blijkt het toch te kunnen. Met art. 19 kan echter geen bestemmingsplan gewijzigd worden, daarom doet de heer Brachten het voorstel de tekst op pagina 5 te veranderen in "op basis van de art. 19 procedure..."

3 Toelichting Richtlijnen provincie Gelderland

De heer Brachten licht de gevolgde procedure toe voor de totstandkoming van de richtlijnen. De richtlijnen moeten nadrukkelijk in verband gezien worden met de advies Richtlijnen van de Commissie m.e.r. De Commissie had weinig op te merken over de Startnotitie waardoor GS ook weinig zwaarwegende aanvullingen heeft opgenomen in de richtlijnen. Wel zijn in de Richtlijnen enkele aandachtspunten opgenomen naar aanleiding van de ingediende zienswijzen.

De Commissie m.e.r. is tevreden over de goede beschrijvingen van de technische tekortkomingen en de huidige milieuwaarden en is het eens met de visie op basis van de LEC-waarden en de opgestelde richtlijnen. De Startnotitie is een goed document als aanloop voor de verdere m.e.r-procedure.

Er zijn drie hoofdpunten in het advies waar in de verdere M.e.r-procedure rekening mee moet worden gehouden, deze zijn opgenomen in Bijlage 4 van de Richtlijnen.

- 1: De afwegingen bij het maken van keuzen per dijkvak moeten goed in beeld gebracht worden; met name de LEC-waarden.
- 2: Bij een eventuele keuze voor de Van Heemstraweg vervalt de functie van de bestaande dijk als waterkering en daarmee de juridische bescherming van de LEC-waarden van de Maasdijk en de tussenliggende uiterwaard. Deze waarden moeten beschermd blijven. Het MER dient ook aandacht te besteden aan de rivierkundige compensatie van het tracé over de Van Heemstraweg.
- 3: Er is meer technisch inzicht nodig in de filterconstructie bij binnendijkse waardevolle waterpartijen.

De heer Siebers verzoekt de samenstelling van de Commissie in het vervolg in de richtlijnen op te nemen. De heer Brachten stemt hier mee in.

4 Toelichting op de varianten bij Kloosterdijk, Rossum, Van Heemstraweg, Alem en Hoenzadriel.

De heer van der Kruyk licht nog even toe dat dit onderdeel alleen is ter informatie. Op basis hiervan wordt in hoofdlijnen aangegeven welke technische verbeteringen nodig zijn aan de dijk en worden de LEC-waarden in beeld gebracht. Daarna zullen pas keuzes worden gemaakt.

De heer Kuipers licht aan de hand van tekeningen de varianten toe.

Kloosterdijk

de Heer Kuipers geeft aan waar en waarom er mogelijkheden zijn voor verbetering aan de buiten- of binnenkant van het talud. Er is hierbij onder andere op verzoek rekening gehouden met een zienswijze over de ligging van een tuin van een particulier. Indien voor de Van Heemstraweg wordt gekozen, zal de ingreep aan de Kloosterdijk nog iets minder zijn dan op kaart is aangegeven, omdat de overschrijdingsfrequentie bij de Kloosterdijk in plaats van 1:2000 te worden dan 1:1250 kan blijven.

Op de vraag of er gekeken is naar de stabiliteit van het buitentalud is het antwoord dat dit nog in beeld gebracht zal worden, het is een punt van aandacht.

Op bezorgdheid over de moerasvegetatie bij de Kloosterdijk reageert mevrouw Voskens dat deze vegetatie volgens een expert niet zo waardevol zou zijn.

De heer Kuipers licht toe welke delen van de dijk Waal en/of Maaskering zijn, omdat dat de benodigde dijkhoogte beïnvloedt. Er wordt opgemerkt dat er een fors peilverschil is tussen Maas en Waal.

Rossum

De Heer Kuipers licht dit alternatief over de bestaande Maasdijk toe. Net na de Kloosterdijk is een mogelijkheid de buitendijkse huizen te ontzien door achterlangs de huizen op de Kloosterdijk aan te sluiten.

Een punt van discussie is het grote verschil tussen het MHW en de voorgekomen hoogwaterstand bij de Maas, ten opzichte van de Waal. De heer de Bruijn geeft aan dat de situatie bij de Maas anders is dan bij de Waal. De dijken van de Waal zijn slechter dan de dijken van de Maas en ook de normalisatie van de Maas heeft er aan bijgedragen dat de Maas veel minder extremen kent dan de Waal. Hoogwaterstanden tot de teen van de Maasdijk komen ongeveer eens in de 80 of 100 jaar voor en zijn dus niet te vergelijken met het MHW gebaseerd op 1:1250 jaar. In een extreem nat jaar en storm op zee, kan het MHW bij de Maas voorkomen.

Op de vraag of er dwarsverbanden zijn gelegd met het project Zandmaas reageert de heer de Bruijn dat zonodig bij werken compensatie plaats zal vinden. Er is afgesproken dat door uitvoering van werken van het project Zandmaas elders geen verhogingen van het MHW mogen worden veroorzaakt.

Alle maatregelen passen nèt, alleen zullen er op een aantal plaatsen in tuinen werken worden uitgevoerd. Een alternatief zou kunnen zijn om de hele dijk een paar meter naar buiten te verplaatsen. De heer de Bruijn geeft aan dat deze afweging geen consequenties heeft voor het rivierbeheer en dus moet kunnen. Het Polderdistrict zal bij de nadere detaillering zorgvuldig rekening houden met tuinen en dergelijke.

Op de vraag wat men zich moet voorstellen bij de onderhoudstrook en hoe onderhoud zal plaatsvinden, geeft de heer de Bruijn als antwoord dat de dijk in principe met normale werktuigen onderhouden moet kunnen worden. Als er echter bijzondere waarden zijn, of als het leidt tot bijvoorbeeld veel tuinverlies, dan zal bijzonder materieel worden ingezet.

De ecologische waarden op het talud bij Hm 19 zijn een punt van aandacht bij de detaillering van de landschappelijke inpassing en compensatie in de volgende fase. Nu is alleen het ruimtebeslag aangegeven.

Als compensatie voor berging wordt de optie van een bekken met sluizen ter sprake gebracht. De heer de Bruijn geeft aan dat deze optie niet werkt omdat juist bij hoogwater de keersluizen dicht moeten en dan tot verhoging van het Maatgevend Hoog Water leiden. Het bekken leeghouden en pas bij de top van de afvoer openen is lastig, omdat het moment van de top moeilijk is in te schatten. Mocht het effect hebben dan is er ook een fors gemaal nodig om het bekken leeg te pompen. De heer de Bruijn vermeldt dat bezorgdheid om compensatie voor berging niet nodig is, omdat er al ideeën voor zijn die in een later stadium bekend gemaakt zullen worden.

Van Heemstraweg

De belangrijkste maatregelen bij het alternatief Van Heemstraweg zijn het mogelijk kappen van enkele bomen, het sluiten van duikers en het aanbrengen van een tuimelkade aan de zuidzijde.

Over de te kappen bomen loopt de discussie nog of ze allemaal moeten worden gekapt, aldus de heer de Bruijn.

Aan de tuimelkade kleeft het bezwaar dat er naar mening van enkelen niet behoorlijk overheen gekoken kan worden. De beleving van de omgeving zal anders zijn. De uiterwaarden worden minder direct beleefd. De optie wordt aangedragen de tuimelkade aan de andere kant (Rossumse zijde) van de Van Heemstraweg te leggen. De kade kan dan tevens als geluidwal dienen.

Uitgelegd wordt dat dit niet mogelijk is omdat bij hoogwater de Van Heemstraweg dan onder water komt te staan, wat problemen levert omdat de dijk dan niet meer bereikbaar is voor de inspectie bij hoogwater. Er zouden bovendien nog meer bomen weg moeten.

De discussie over het ruimtebeslag en de noodzaak van de aanleg van een sloot is van een detail niveau dat bij de uitwerking aan de orde komt, zodra de keuzes tussen de alternatieven gemaakt zijn.

Als reactie op de vraag of het kosten-aspect van dit alternatief bekend is, geeft de heer de Bruijn aan dat niet de kosten maar de veiligheid bij de afweging van alternatieven voorop staat.

Alem

Bij de dijkkring Alem gaat het om de keuze tussen een oplossing met een veiligheidsnorm van 1:1250 of een oplossing met een veiligheidsnorm van 1:500.

Er zijn hoofdzakelijk aanbermingen nodig. Bij het noordelijke deel is het verschil tussen 1:500 en 1:1250 klein. Bij het zuidelijke deel zijn de verschillen groter. Voor de afweging zullen de verschillen in LEC-waarden, effecten op woon en leefmilieu, mogelijkheden voor vluchtwegen, financiën en dergelijke in beeld gebracht worden. Als het goed onderbouwd wordt en instemming heeft van de bevolking is een keuze voor een veiligheidsnorm van 1:500 mogelijk.

Onderwerpen zoals de functie van de stabiliteitsberm komen bij de detaillering aan de orde, na de keuze van de alternatieven.

Hoenzadriel

Dijkverbetering zal voornamelijk binnendijs plaatsvinden. Op twee plaatsen is er de optie om de dijk naar buiten te brengen en behouwing te sparen. Bij de huizen is hierover weinig discussie. Bij de kassen zal eerst goed gekeken worden naar de ouderdom van de kas en dergelijke en de mogelijkheden van verplaatsing.

5 Planning en voortgang

De volgende vergadering zal zijn op 22 januari 1997 om 9:30 uur.

Tijdens die vergadering zullen de meningen over de verschillende alternatieven besproken worden en zal een uitspraak worden gedaan over de keuzes van de in de vergadering op 30 oktober 1996 gepresenteerde tracédelen. Daarnaast worden voor de overige tracés geschetste plannen toegelicht.

Tijdens de vergadering op 27 maart 1997, 9:30 uur worden de keuzes voor deze overige tracés gemaakt.

Op 28 mei 1997 vindt de daaropvolgende vergadering plaats.

Grondverwerving

De heer van der Kruijk geeft een korte toelichting op de gang van zaken rond de grondverwerving. Begin 1998 wordt begonnen met de grondverwerving. Het zal gaan om ongeveer 300 á 400 eigenaren. Omdat dit er veel tegelijk zijn, is besloten bij enkele stukken vervroegd te beginnen. Het voorstel is om bij Hoenzadriel waar de 4 km binnendijkse verbetering vrij duidelijk is, versneld grond aan te kopen. Delen waarover discussie bestaat (bijvoorbeeld bij de kassen) worden erbuiten gelaten.

De bewoners zullen eerst geïnformeerd worden over de plannen. Als er op grote lijnen duidelijkheid is wordt er gepraat over minnelijke verwerving. Daar waar dit op problemen stuit wordt gewacht op de normale procedure.

De heer van Boxtel vraagt zich af of het wel zin heeft met grondverwerving te beginnen als niet iedereen meewerkt en vraagt wie de benodigde veranderingen in de Bestemmingsplannen zal gaan betalen. De heer van der Kruijk antwoordt dat het voldoende is als de gemeente een voorbereidingsbesluit neemt. Het Polderdistrict is zelf verantwoordelijk voor de grondverwerving.

6 Rondvraag

De heer van Loenen Martinet is het niet eens met de nieuwe beleidswijze van het Polderdistrict ten aanzien van het inspelen op toekomstwaarden. Het lijkt alsof ook bij Rossum de voorkeur uitgaat naar een alternatief waar gemakkelijk op voortgebouwd kan worden. Hij vindt het niet bespreekbaar dat het inspelen op de toekomstwaarde de keuze van alternatieven bepaalt. Bovendien zouden de rivierafvoeren nog wel eens veel sterker kunnen toenemen dan nu gedacht wordt. Het is niet verstandig teveel op situaties in te spelen die nog onzeker zijn.

De heer Siebers sluit zich hier bij aan.

De heer de Bruijn benadrukt nog eens het verschil in benaderingswijze bij de Maas en de Waal. Bij de Waal wordt de toekomstwaarde inderdaad meegewogen maar bij de Maas speelt dit minder een rol. Er zal naar de toekomstwaarde gekeken worden, maar hoe zwaar die weging wordt zal moeten blijken. In ieder geval zal het minder zwaar meewegen dan bij de Waal.

De heer van Heel vraagt zich af of de bewoners geïnformeerd worden over de te maken keuzes, voordat de adviesgroep keuzes maakt. De heer de Bruijn zegt toe in het projectteam te vragen een informatie-avond te organiseren voor Rossum-Alem. De heer van Boxtel meent dat daarvoor de plannen beter uitgewerkt dienen te worden. De heer de Bruijn benadrukt dat het niet om inspraak, maar om een informatie avond gaat. In het verleden is gebleken dat een plan waarbij niet te veel in detail wordt getreden, de bewoners juist aanspreekt zodat de discussie over de ideeën gaat. De heer Wings verzoekt dergelijke informatie-avonden in de procedure structureel te maken. De vergadering stemt hier mee in.

De heer Siebers informeert bij de heer de Bruijn naar de huidige kleiprijzen en vraagt zich af of de prijsstijging als gevolg van de noodwet nog steeds merkbaar is. De heer de Bruijn geeft aan dat de prijzen nu weer dalende zijn. Vorig jaar lag de prijs rond f35,- nu ongeveer f25,-

GEZAMENLIJKE VERGADERING ADVIES- EN PROJECTGROEP

De nog niet aanwezige leden van de projectgroep voegen zich om twaalf uur bij de adviesgroep.

Omdat de meeste leden van de projectgroep reeds aanwezig waren bij de vergadering van de adviesgroep, stelt de heer Ford voor de gezamenlijke vergadering te beperken tot een korte samenvatting van de belangrijkste besproken punten.

- 1 De hoogte van de sluis Fort St Andries is onvoldoende, in tegenstelling tot wat in het verslag stond.
- 2 Een verlaging van de veiligheidsnorm bij dijkkring Alem naar 1:500 kan aan de minister worden voorgesteld indien dit zeer zorgvuldig wordt beargumenteerd en besproken met de bewoners.
- 3 De Startnotitie is bij de Commissie m.e.r goed ontvangen. Het is een goede aanloop voor de verdere m.e.r-procedure. In de richtlijnen zijn de drie kritische punten overgenomen. Belangrijk zijn een goede onderbouwing van de keuzes per dijkvak, aandacht voor bescherming van de waardevolle Maasdijk als voor het Van Heemstraweg-alternatief wordt gekozen en het verschaffen van technisch inzicht in de filterconstructie bij binnendijkse waardevolle waterpartijen.
- 4 Vooruitlopend op de grondverwerving die begint in 1998 zal, bij Hoenzadriel na informatie aan de bewoners, versneld begonnen worden met minnelijke verwerving van gronden.
- 5 Het MHW van nu wordt als uitgangssituatie gebruikt voor het maken van keuzes. Zonodig zal er rekening gehouden worden met toekomstwaarden.
- 6 Er komt vóórdat de adviesgroep een keuze maakt uit de alternatieven een informatieavond voor de bewoners. Dit zal structureel opgenomen worden in de procedure.

De heer van Loenen Martinet benadrukt dat zijn opmerking ten aanzien van de veiligheidsnorm bij dijkkring Alem niet als kritiek moet worden beschouwd, maar als informatief bedoelde vraag.

7 Sluiting om 12.15

Hiermee is de gezamenlijke vergadering afgelopen en de heer Ford sluit de vergadering.

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 30 oktober 1996

Verslagnummer
V835, nr. 3

Kenmerk
1253341

Notulist
R. Naudin

Aanwezig
H. Spoelstra, J.C.M. Pommer, H.G.C. Penders, A. Wijnen, J.H. Spapens, D. Brachten,
D. Kraayveld, H.H. Kok, W. v.d. Kruyk, E. Ford, M.E. Voskens,
J. Kuipers, C. Nobbe, R. Naudin.

Afwezig
T. Faaij, I. Huis in 't Veld, N.J. Hooijmans, J. Maissan

Kopie(en) aan
Aanwezigen, afwezigen, agendaleden advies- en projectgroep, Grontmij intern, C-m.e.r.

Betreft
Projectgroepvergadering Maasdijk Bommelerwaard 30 oktober 1996

1 Opning, ingekomen stukken en mededelingen

Opning om 12.15 uur

De heer Kok opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij geeft aan dat er geen expliciete knelpunten te bespreken zijn, dus dat de vergadering kort kan blijven. Er zijn geen extra toevoegingen naar aanleiding van de overdracht van de adviesgroepvergadering (zie verslag V832 nr.3). De vergadering stemt in met de agenda.

2 Verslag van 21 juni 1996

Vragen/opmerkingen naar aanleiding van het adviesgroepverslag van 21 juni 1996

pagina 2:

De heer Kraayveld geeft aan dat onder 5.2 Sint Andries-Kloosterdijk staat dat de sluishoogte voldoende zou zijn. De sluis is, zoals ook in de adviesgroep geconstateerd, bij nader inzien niet hoog genoeg.

Het verslag van de adviesgroep wordt verder voor kennisgeving aangenomen.

Verslag van de projectgroepvergadering van 21 juni 1996

pagina 4:

Naar aanleiding van de onduidelijkheid hierover in de adviesgroepvergadering, wordt de zin: "kan in rivierdijkverbetering" verwijderd.

3 Toelichting Richtlijnen provincie Gelderland

De heer Brachten geeft aan dat het advies van de Commissie m.e.r. nagenoeg is overgenomen in de richtlijnen. De Commissie m.e.r. is tevreden over de beschrijvingen van de technische tekortkomingen en de huidige milieuwaarden en is het eens met de visie op basis van de LEC-waarden en de opgestelde richtlijnen. De Startnotitie is een goed document als aanloop voor de verdere m.e.r.-procedure.

Er zijn drie hoofdpunten in het advies.

- 1: De afwegingen bij het maken van keuzen per dijkvak moeten goed in beeld gebracht worden; met name de LEC-waarden.
- 2: Bij een eventuele keuze voor de Van Heemstraweg vervalt de functie van de bestaande dijk als waterkering en daarmee de juridische bescherming van de LEC-waarden van de Maasdijk en de tussenliggende uiterwaard. Deze waarden moeten beschermd blijven. Het MER dient ook aandacht te besteden aan de rivierkundige compensatie van het tracé over de Van Heemstraweg.
- 3: Er is meer technisch inzicht nodig in de filterconstructie.

De heer Kok geeft een compliment aan de makers van de Startnotitie.

De heer Kok brengt in dat als er bij Rossum een alternatief wordt gekozen dat afwijkt van het huidige tracé, helder moet zijn dat het Polderdistrict geen verantwoording meer heeft voor de oude dijk zonder waterkerende functie. Hij vraagt zich af waar de garantie ligt voor het behoud van de LEC-waarde. De functie van het tussenliggende gebied wordt anders, het wordt nieuw ingepolderd land. De heer Kok vraagt zich af hoe de gemeenten daar mee om gaan en welk instrumentarium de gemeente heeft om de LEC-waarde in stand te houden.

Mevrouw Penders geeft aan dat het instrumentarium aanwezig is. Via bestemmingsplannen met aanlegvergunningenstelsel kunnen de waarden van de dijk zonder waterkerende functie veilig gesteld worden.

De heer Spoelstra brengt onder de aandacht dat bij de gemeenten een voorstel is aangenomen om de bestemmingsplannen gezamenlijk te herzien. Hiervoor zal Grontmij worden uitgenodigd offerte te doen. De heer Kok is blij dat de plannen synchroon worden aangepakt.

De heer Kraayveld vraagt zich af welke plas met het Roomgat wordt bedoeld. De heer Kuipers geeft op kaart aan welke plas wordt bedoeld.

4 Toelichting op de varianten bij Kloosterdijk/ Rossum/ Van Heemstraweg, Alem en Hoenzadriel.

De heer v.d. Kruyk licht aan de hand van de panelen de varianten kort toe.

Hoenzadriel

Dijkverbetering zal voornamelijk binnendijs plaatsvinden. Op twee plaatsen is er de optie om de dijk naar buiten te brengen en bebouwing te sparen. Bij enkele huizen is de optie de dijk naar buiten te brengen. Bij de kassen wordt ook naar de mogelijkheden van verplaatsing gekeken.

Kloosterdijk-Rossum

De stabiliteit van het talud bij DP 60 zal nog berekend worden.

Bij Rossum zullen enkele tuinen kleiner worden en bij DP 19 is de ecologische waarde op het talud een aandachtspunt.

Alternatief voor het bestaande tracé is de Van Heemstraweg. Bij de keuze voor dit alternatief is de belangrijkste maatregel het aanbrengen van een tuimelkade aan de zuidzijde. Indien voor de Van Heemstraweg wordt gekozen zal de ingreep aan de Kloosterdijk minder zijn dan wanneer de Maasdijk bij Rossum wordt verbeterd.

De heer Kuipers geeft aan dat als de toekomstwaarde meespeelt Rossum een probleem vormt. De hoogte is nu net voldoende. De heer Kok geeft aan dat het de taak van het Polderdistrict is de bestaande waterkering te verbeteren. Indien er weinig aanpassingen nodig zijn is het niet waarschijnlijk dat de keuze op het alternatief zal vallen.

Alem

De discussie bij Alem gaat om de keuze tussen een veiligheidsnorm van 1:1250 of een veiligheidsnorm van 1:500. De verschillen zitten met name in het zuidelijke deel van de dijkkring. De hoogte en de bermen zullen bij 1:1250 forser zijn.

De heer Pommer vraagt zich af hoe de beleving voor deze keuze is vanuit de gemeente. Van de heer van Bortel uit de adviesgroep is bekend dat de voorkeur van de bewoners voorsnog uit gaat naar de norm van 1:500.

5 Planning en voortgang

Op 22 januari 1997 om 9:30 uur komen de nu besproken oplossingsrichtingen en de verschillende alternatieven weer aan de orde. De adviesgroep zal dan om een mening worden gevraagd over de te maken keuzen. Daarnaast worden de overige tracés in hoofdlijnen toegelicht.

Tijdens de vergadering op 27 maart 1997, 9:30 uur worden de keuzes voor deze overige tracés gemaakt.

De Projectgroep is welkom op de vergaderingen van de Adviesgroep.

6 Rondvraag

De heer Spoelstra vraagt zich af wanneer het moment is aangebroken om de bestemmingsplannen aan te passen.

De heer Brachten heeft de zelfde vraag en voegt daar aan toe dat dit ook geldt voor vergunning-verlening. De komende maand moet iedereen zich bezinnen op wat hierover boven water komt. Er zal initiatief moeten worden genomen om met de ambtelijke leden van de projectgroep tussentijds bij elkaar te komen. De aan te passen Bestemmingsplannen met zoneringen en dergelijke kunnen vrij eenvoudig worden opgestart. Voor het dijkverbeteringsplan is in principe alleen het voorbereidingsbesluit voldoende. De heer v.d. Kruyk zegt toe een vergadering met de ambtelijke leden van de projectgroep te beleggen over de voortgang ten aanzien van dit aspect.

Na nog enkele "losse" opmerkingen over de art. 19 procedure zijn er verder geen vragen en bedankt de heer Kok iedereen voor zijn inbreng. De heer Kok sluit de vergadering af.

3 Verslag Advies-/Projectgroep Maas- dijken Bommelerwaard 22 januari 1997

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 22 januari 1997

Verslagnummer
V832, nr. 4

Kenmerk
1253341

Notulist
de heer E. Mol

Aanwezig

J. Beijaert, H. v.d. Bogert, J.A. van Boxtel, D. Brachten, F. van Heel, J.H. de Jonge, A. Lentjes, J. Maissan, R. van Loenen Martinet, M. Quik, G. Rademakers, R.W. Siebers, J.H. Spapens, W. Spee, A. Wijnen, M. Lieferring, J.J. Vogel, N.J. Hooijmans, H. van Sonsbeek, P. Weerdenburg, J. Kooyman, W. v.d. Kruijk, B.G. de Bruijn, E. Ford (voorzitter), M.E. Voskens-Drijver, J. Kuipers en E. Mol

Afwezig

F.J. Jansen, T. Faaij, J.J. Wings en P.H.G. Smits

Kopie(en) aan

PV/Aanwezigen/Afwezigen/Agendaleden adviesgroep en projectgroep/Commissie m.e.r./
Grontmij intern

Betreft

Vergadering adviesgroep dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard van
22 januari 1997.

1. Opening, ingekomen stukken en mededelingen

Opening om 9.30 uur

De heer Ford (Grontmij) opent de vergadering en heet iedereen welkom. Vandaag komen twee onderdelen aan de orde, namelijk het eerste concept van een gedeelte van de Projectnota/MER en de globale technische uitleg, rekening houdend met de visie, van wat er voor de andere dijkvakken moet gebeuren. Bij de Projectnota/MER gaat het met name om het advies van de adviesgroep met betrekking tot de gemaakte keuze zoals verwoord in het rapport. De vergadering stemt in met de agenda voor vandaag. Ingekomen zijn:

- de concept-hoofdstukken Projectnota/MER;
- verslag van de adviesgroepvergadering van 30 oktober 1996;
- verslag van de projectgroepvergadering van 30 oktober 1996.

2. Verslagen van de vergadering van 30 oktober 1996

Allereerst wordt het verslag van de adviesgroep behandeld.

Tekstueel

Pagina 5

De heer Rademakers merkt op dat er bij Hoenzadriel geen kassen aanwezig zijn maar tunnelkassen, hetgeen als minder bezwaarlijk kan worden beschouwd.

Het verslag van de adviesgroep van 30 oktober 1996 wordt met dank aan de notulist tekstueel vastgesteld.

*Naar aanleiding van**Pagina 1*

De heer Spapens maakt een opmerking over de veiligheidsnorm voor de Kloosterdijk. Deze norm is inmiddels vastgelegd in het "hydraulische randvoorwaarden" boek, dat wel door de minister is vastgesteld.

De heer Beijaert is benieuwd wat er gaat gebeuren met de sluis Fort Sint Andries aangezien deze niet is beschreven. Wordt deze verhoogd? De heer Faaij van RWS is niet aanwezig, zodat geen eenduidig antwoord hierop kan worden gegeven. De heer van de Kruyk zegt dat de sluis wel onderdeel uitmaakt van het project. Het is echter niet bekend wat ermee zal gebeuren. De uitwerking zal worden verricht door RWS en vervolgens worden meegenomen in het MER. De verandering aan de sluis zal alleen betrekking hebben op de verhoging van de deuren, en niet op een complete renovatie.

Vervolgens wordt het verslag van de projectgroep behandeld.

Pagina 2

De heer Beijaert zet vraagtekens bij de opmerking van de heer Spoelstra dat bij de Gemeenten een voorstel is aangenomen om de bestemmingsplannen gezamenlijk te herzien. De heer De Bruijn antwoordt dat met de Gemeenten is afgesproken dat de bestemmingsplannen die nodig zijn voor de dijkverbetering door de Gemeente op een zelfde wijze zullen worden opgesteld. Het is echter nog niet bekend in hoeverre bestemmingsplannen moeten worden aangepast vanwege de dijkverzwaring.

De heer Hooijmans merkt op dat het verplaatsen van de kassen indien dit tunnelkassen betreft, minder aan de orde is aangezien tunnelkassen relatief gemakkelijk zijn te verplaatsen.

Pagina 3

De heer Siebers vraagt wat bij Rossum het probleem is; er staat namelijk dat de hoogte nèt voldoende is. De heer Kuipers antwoordt dat het probleem deels met de stabiliteit en deels met panden met kelders binnen de profielen te maken heeft.

3. Bespreking eerste concept-hoofdstukken Projectnota/MER

Er worden drie concept-hoofdstukken behandeld, dit betreft de hoofdstukken:

- dijkkring Alem (Dp 0-45);
- Rossum-Alemse Stoep (Hm 0-25);
- Kerkdriel-Rijksweg A2 (Hm 67-107).

Dijkkring Alem (Dp 0-45)

De heer Van der Kruijk geeft een korte toelichting. Bij Alem ligt de keuze op een veiligheidsnorm van 1:500 of 1:1250. De consequenties van beide varianten zijn in beeld gebracht. Het verschil in effecten op LNC-waarden en het woon- en leefmilieu tussen beide varianten is niet erg groot. Het woon- en leefmilieu wordt bij een veiligheidsnorm van 1:1250 iets meer aangetast dan bij 1:500, maar niet veel meer. Voor een gering bedrag méér is een grote veiligheid te behalen.

Ten behoeve van de bewoners van Alem is een bewonersoverleg gehouden. De bewoners zijn nagenoeg allemaal voorstander van een veiligheidsnorm van 1:1250. Ook de Gemeente is voorstander van deze norm.

*Opmerkingen**Pagina 7*

De heer Beijaert vraagt nadere uitleg over dikke watervoerende pakketten, is dit verontrustend? De heer Kuipers antwoordt dat onder de kleilaag een zandlaag aanwezig is die erg dik is, het is echter niet uitzonderlijk of verontrustend.

De heer Wijnen vraagt of er bij de compensatie van de vegetatie ook rekening is gehouden met het landschapsbeleidsplan (1994) van de Gemeente Maasdriel? Mevrouw Voskens zal dit nogmaals checken.

Pagina 8

De heer Beijaert merkt op, en juicht toe, dat op diverse plaatsen in het rapport staat dat "vanuit de visie een zo smal mogelijke dijk met een gedetailleerd profiel de voorkeur heeft". Voorts wordt opgemerkt dat op veel plaatsen in het rapport staat aangegeven dat compensatie *kan* plaatsvinden. Dit impliceert nog niet dat het ook daadwerkelijk gebeurt. De tekst moet op deze vrijblijvendheid worden aangepast. Mevrouw Voskens legt uit dat de vraag of iets wel of niet kan worden gecompenseerd onderdeel uitmaakt van de afweging binnen het MER en dat in de Projectnota de eigenlijke compensatie wordt omschreven.

De heer Ford concludeert dat overal waar wordt gecompenseerd dit ook zo wordt opgeschreven en waar niet wordt gecompenseerd, wanneer dit een verbetering inhoudt, moet dit worden beargumenteerd. De leden van de adviesgroep stemmen hiermee in.

De heer Siebers geeft aan dat landschappelijke en ecologische waarden niet mogen worden gekoppeld en dat er geen waarde-oordeel aan gegeven mag worden. Of het effect van een bepaalde ingreep gering is merk je pas nadat de ingreep heeft plaatsgevonden. Het verwijderen van enkele bomen alsmede wilgenopslag (onder aan pagina 8) kan juist de ziel zijn die je verwijdert uit een bepaald gebied. Verzocht wordt om voorzichtiger met dit soort uitspraken om te gaan. De heer Van Heel voegt toe dat bewoners hierbij ook een heel andere beleving kunnen ervaren. De heer De Bruijn zegt behoefte te hebben aan een onafhankelijk oordeel over dit soort zaken middels de inschakeling van de adviseur (Grontmij). Er wordt zodoende wel degelijk om een oordeel gevraagd of een bepaald element waardevol is en of het moet worden gecompenseerd. De adviesgroep is er om aan te geven dat bepaalde elementen ondanks dat ze door de adviseur als minder waardevol worden gekwalificeerd, voor de bewoners wel degelijk als belangrijk worden gezien.

De heer Rademakers merkt op dat het hier gaat om de veiligheid van 40.000 inwoners. Wanneer er een boom weg moet dan moet deze weg. De heer Rademakers heeft er het volle vertrouwen in dat de betreffende boom weer terug komt wanneer dat nodig is.

De heer Ford concludeert het volgende:

- in de tekst worden de twijfelpunten weggewerkt, waar *kan* is te vervangen door *wordt* zal dit worden aangepast;
- wanneer er een verschillend waarde-oordeel is over bepaalde landschappelijke elementen tussen adviseur en adviesgroep, moet hierover klaarheid komen om te komen tot een eenduidige afweging.

Mevrouw Voskens benadrukt dat het onderhavige rapport een onderdeel is van het proces van tot standkoming van de Projectnota/MER. In het rapport dat vandaag wordt besproken wordt een afweging gemaakt tussen de keuzen. Bij de beschrijving van het voorkeursalternatief/definitieve ontwerp in de Projectnota/MER wordt aangegeven wat en hoe er zal worden gecompenseerd.

De heer Wijnen merkt op dat de aanberming bij de Meerstraat kan leiden tot wateroverlast bij de woningen aldaar. De heer Kuipers zegt dat hiermee rekening is gehouden en dat het nog eens goed zal worden bekeken.

Pagina 9: één na laatste alinea

De heer Wijnen maakt een opmerking over het gegeven dat de buitenbocht van de vroegere kering in de legger weer als waterkering wordt bepaald. Tussen 'de legger' en 'weer' moet het woordje 'ook' worden gevoegd. Het gebruik van grasbeton lijkt minder verstandig.

De heer De Bruijn reageert. Indien het huidige dijktracé met verkeersweg wordt gevolgd dan houdt dit in dat er het nodige moet gebeuren. Maar vanuit de cultuurhistorie bezien heeft het de voorkeur dat de vroegere dijk weer een waterkerende functie krijgt. Wel moet deze dan voor het Polderdistrict toegankelijk worden gemaakt. Het gebruik van grasbeton op de kruin is niet ingrijpend. Als de vroegere dijk een waterkerende functie krijgt, dan moet deze worden opgenomen in het bestemmingsplan en de "legger". De heer Wijnen maakt een opmerking over de kaartjes 2.6, 2.7 en 2.8.

De St. Odradastraat bij Moleneind moet worden gewijzigd in de Veerweg.

De heer Spee vraagt of het verdwijnen van de binnendijkse moerasvegetaties bij DP 11-12.5 niet is te voorkomen. Mevrouw Voskens reageert dat er een variant is ontwikkeld waarbij de dijk iets naar buiten gaat, met een brede kruin, hierbij blijft het rabattengebied en de bestaande moerasvegetatie behouden.

Pagina 10: vierde alinea

De heer Spee vraagt zich af of het dekmateriaal niet te lang in depot wordt gehouden. Mevrouw Voskens zegt dat dit een aspect is dat bij de uitvoering aan de orde komt. De heer De Bruijn vult aan dat er bij de uitvoering een begeleidingscommissie zal zijn die hier zeker op zal letten. Het is voor het Polderdistrict zeer zeker ook een belangrijk aandachtspunt.

Pagina 11: eerste alinea

De heer Wijnen stelt dat een vuilstort onvoldoende steun geeft aan een dijklichaam. De mogelijkheid voor saneren moet worden opengehouden. De heer Kuipers stelt dat het tracé niet over de vuilstort gaat, maar er langs. De heer De Bruijn laat terzijde weten dat de Gemeente vrij is om de vuilstort op te ruimen.

Pagina 11: derde alinea

De heer Wijnen vraagt hoe de herbouw van de schuren, buitendijks zich verhoudt met de 'Beleidslijn ruimte voor rivieren'. De Gemeente Maasdriel wil betrokken worden bij de discussie over de herbouw, het gaat om minimaal vier schuren. De heer Kuipers zegt dat herbouw buitendijks alleen mogelijk is in overleg met RWS en de Gemeente. De heer De Bruijn deelt mee dat het Polderdistrict een voorkeur heeft voor een binnendijkse herbouw.

Pagina 12: bovenaan

De heer Beijaert zegt verrast te zijn dat er gevaar voor 'piping' is. De heer Kuipers deelt mee dat het een kwelgevoelig gebied is.

Pagina 13: onderaan

De heer Van Loenen Martinet zegt geen voorstander te zijn van buitendijkse herbouw ter compensatie van af te breken schuren. Het voorstellen om overal in het rapport *kan worden gecompenseerd* te veranderen in *wordt gecompenseerd* gaat niet overal op, bijvoorbeeld bij de buitendijkse herbouw van schuren.

De heer De Bruijn laat weten dat het Polderdistrict een voorkeur heeft voor een binnendijkse herbouw. Dit moet echter in overleg met de gebruikers/eigenaren en de Gemeente.

Pagina 15: tweede alinea

De heer Siebers informeert naar een onderzoek uitgevoerd in Alem, inzake schade-factoren. Hoe heet het rapport en waar is het in te zien? Het wordt niet genoemd in de literatuurlijst. De heer Kuipers antwoordt dat het een technisch ingewikkeld rapport is, maar dat een ieder die er op wil studeren het gerust kan inzien.

Pagina 17

De heer Van Boxtel merkt op dat er al veel van zijn aandachtspunten zijn behandeld, hij wijst nog op de volgende punten:

- de gevolgen van de dijkverzwaring vallen (achteraf) erg mee, het dorp Alem blijft buiten schot. De keuze van de bevolking van Alem is voor het alternatief met een veiligheidsnorm van 1:1250;
- er moet rekening worden gehouden met de afwatering achter de Meerdammen;
- bij de dijkbocht, aangelegd in 1855, loopt een stuk dijk recht door. Kan dit stuk dijk ook aan de binnenzijde worden versterkt langs de Veerweg. Hij zal de vragen aan Grontmij ter hand stellen.

De heer Ford geeft aan dat op pagina 17 de twee varianten zijn aangegeven met daarbij een keuze voor één van de varianten. Het verzoek is aan de adviesgroep gericht om aan te geven of zij de keuze onderschrijven.

De heer Van Loenen Martinet brengt een drietal bedenkingen in, namelijk:

1. sommige stukken dijk worden naar buiten toe verbeterd, hoe verhoudt zich dit tot de "Beleidslijn ruimte voor de rivier". Is de variant wel echt reëel;
2. is het op basis van de "Beleidslijn ruimte voor rivier" wel mogelijk om dijkverbetering in het winterbed uit te voeren als dat niet gericht is op de veiligheidsnorm van 1:1250?;
3. het schiereiland van Alem zou een rol kunnen spelen in het "spel" met meer flexibele waterkeringen, mede ter bescherming van de Bommelerwaard.

De heer De Bruijn antwoordt:

1. er mag worden uitgebreid in de winterbedding ten behoeve van waterkeringswerken zolang er maar wordt gecompenseerd;
2. over de veiligheidsnorm voor kleine dijkkringen mag worden gediscussieerd wanneer daar reden voor is. Indien zou worden afgeweken van de norm zou dat via de Provincie aan de minister moeten worden voorgelegd, aangezien wordt afgeweken van de Wet op de Waterkering. De minister kan dan een Algemene Maatregel van Bestuur nemen;
3. de capaciteit van Alem (100 ha) is zeer klein in vergelijking met de Bommelerwaard (14/15.000 ha); het verlagen van de veiligheidsnorm voor Alem heeft zodoende praktisch dan ook geen zin.

Concluderend dat er unanieme voorkeur is voor de veiligheidsnorm van 1:1250, wordt de discussie ten aanzien van de dijkkring Alem afgesloten.

Rossum-Alemse Stoep (Hm 0-25)

Mevrouw Voskens geeft een korte toelichting. Er zijn twee tracés uitgewerkt, namelijk het bestaande tracé, en het tracé Van Heemstraweg.

Het voorstel is om bij het bestaande tracé van de Maasdijk een bochtafsnijding uit te voeren tussen (DP0 en 2). Tijdens de vergadering wordt hiervan een tekening uitgedeeld, ter vervanging van de foute tekening op bladzijde 21 in het rapport.

De bestaande dijk (Maasdijk) is hoog genoeg maar de taluds moeten worden aangepast, hetgeen negatieve gevolgen heeft voor de aanwezige waardevolle vegetaties. De bestaande bebouwing blijft onaangetast. Alternatief is de verbetering van het grondlichaam van de Van Heemstraweg. Deze moet circa 70 cm worden verhoogd. De Van Heemstraweg is op eenvoudige wijze aan te passen door een tuimelkade aan de rivierzijde aan te brengen zodat de weghoogte niet hoeft te veranderen. Problemen echter zijn nog de aanwezigheid van duikers onder de weg en de waterhuishouding in het binnengebied. Ten aanzien van de LNC-waarden is er een voorkeur voor de Van Heemstraweg aangezien de bestaande dijk dan in zijn huidige vorm blijft bestaan. Voorwaarde is echter wel dat het onderhoud en beheer op dezelfde wijze wordt gecontinueerd. Hiervoor zal het Polderdistrict niet langer verantwoordelijk zijn. De voorkeur bestaat voor de Van Heemstraweg, op voorwaarde dat de duikers niet al te ingrijpende maatregelen en niet te hoge kosten te verwijderen zijn.

*Opmerkingen***Pagina 18**

De heer De Jonge stelt dat, ook wanneer de bestaande dijk wordt verbeterd, de Van Heemstraweg toch zijn functie van ontsluitingsweg moet behouden voor het Land van Maas en Waal (waarbij wordt gerefereerd aan de dreigende watersnood in 1995). De heer De Bruijn antwoordt dat de Van Heemstraweg deze functie, in noodgevallen, niet kan vervullen aangezien het deel ten oosten van de sluis nog lager ligt en dus niet bruikbaar is bij zeer hoog water.

Pagina 19

De heer Van Heel stelt, mede vanuit de bewoners van Rossum, dat er een sterke voorkeur zou moeten zijn voor de Van Heemstraweg, mede gezien in het licht dat dit niet de laatste ronde zal zijn van dijkverzwaringen. Daarnaast worden nog enkele argumenten aangedragen betreffende: de wellicht moeilijk te achterhalen eigendomssituaties langs de dijk in Rossum, het aanzien van Rossum en de verhouding tussen de aantasting van de tuinen (groot bezwaar) en het beperkte benodigde landbouwareaal bij het alternatief Van Heemstraweg. De heer De Bruijn reageert met de opmerking niet bezorgd te zijn over het achterhalen van de eigendomssituaties. Kijkend naar de toekomst is het niet uit te sluiten dat er een nieuwe ronde van dijkverbeteringen komt, dit is dan ook een argument bij de keuze. Het is echter een minder belangrijk argument dan bij de Waaldijken.

Pagina 20

De heer Beijert vraagt waarom de Kloosterdijk is verschoven naar een ander tijdstip. Mevrouw Voskens laat weten dat de keuze bij de Kloosterdijk is niet onderscheidend is, er hoeft geen keuze gemaakt te worden. Daarnaast speelt tijdgebrek een rol.

Pagina 24

De heer Beijert vraagt zich af waarom er bos gekapt moet worden. Het lijkt onlogisch want er ligt een vrij zware dijk. De heer Kuipers licht toe dat de stabiliteit van de taluds ter plaatse onvoldoende is waardoor bij hoogwater afkalving plaats vindt. Er is voor gekozen om ter plaatse een stabiel buitentalud aan te leggen waarmee afkalving wordt voorkomen en waarmee het duidelijk is waar de waterkering ligt.

De heer van Bortel is van mening dat er in plaats van een 7 meter brede strook bos ook kan worden volstaan met het kappen van een 3.5 meter brede strook bos. De heer De Bruijn zegt dat het erom gaat dat er een erosiebestendige dijk komt en dat er nog naar gekeken kan worden, of het mogelijk is ter bescherming van de bosopstand het ruimtebeslag iets te beperken door middel van "uitgekiend" ontwerpen. De heer Spee brengt nog in dat de bosschage volgens de Ecologische Dienst in Wageningen van belang is voor de ondergroei en voor de broedvogels.

Pagina 30

De heer Ford vraagt de mening van de adviesgroep ten aanzien van de tabel op pagina 30 en 31.

De heer Beijaert deelt mee zich zorgen te maken over de instandhouding van de situatie bij de bestaande dijk. Op pagina 32 staat wel dat planologische bescherming voor het tussengebied is geboden maar de heer Beijaert is hierover huiverig. De heer De Bruijn deelt mee dat het Polderdistrict de intentie heeft om in nauw overleg met de Gemeente en de Provincie de dijk en het tussengebied middels het bestemmingsplan een goede bescherming te geven. Het is daarnaast de verantwoordelijkheid van de gemeenschap om de bestemming te handhaven.

De heer Hooijmans vraagt nog naar het prijsverschil tussen de Van Heemstraweg en de Maasdijk, bij Alem is dat wel aangegeven maar hier niet. Mevrouw Voskens zegt dat nog niet bekend is hoeveel kosten gemoeid zijn met de verwijdering van de duikers uit de Van Heemstraweg en enkele andere zaken. Vanuit LNC waarden en het woon- en leefmilieu heeft de Van Heemstraweg de voorkeur en daar gaat het hier nu om. De heer De Bruijn vult nog aan dat er volgens hem geen wezenlijk verschil zal zijn in de kosten tussen de Van Heemstraweg en de bestaande Maasdijk zodanig dat deze van invloed op de keuze zal zijn.

De heer Siebers merkt op dat in de tabel niets staat over de cultuurhistorische waarden. Hij wil er voor pleiten dat de overheden zich maximaal inspannen om de cultuurhistorische waarden van de oude dijk en het tussengebied te beschermen.

Pagina 32: derde alinea

De heer Vogel geeft aan dat het 'Bestemmingsplan Buitengebied Rossum -herziening 1993-' moet zijn het plan uit 1989. In dat bestemmingsplan heeft het tussengebied een adequate bestemming en er zijn geen plannen dit te wijzigen.

De heer Ford concludeert dat de adviesgroep de voorkeur heeft voor het alternatief de Van Heemstraweg, waarbij de nodige zorg moet worden besteed aan de instandhouding van de Maasdijk en het tussengebied.

Kerkdriel-Rijksweg A2 (Hm 67-107).

De heer van der Kruyk geeft een korte toelichting. Op hoofdlijnen vinden er enkele talud verflauwingen plaats zowel aan de binnen- als de buitenzijde. Op plaatsen met bebouwing en met tuinen en op plaatsen met bijzondere natuurwaarden (twee maal 200 meter meidoornhaag) is er voor gekozen om daar geen onderhoudsstrook aan te leggen.

De heer Rademakers vraagt hoe wordt omgegaan met de fruitbomen die aanwezig zijn op de plaatsen waar een onderhoudsstrook is geprojecteerd. De heer van der Kruyk geeft aan dat, nadat de onderhoudsstrook is aangelegd, de boomgaard achter de strook gewoon in gebruik kan blijven en de onderhoudsstrook als wendakker is te gebruiken.

Pagina 35

De heer Wijnen vindt het kaartmateriaal ten aanzien van het dijkvak Kerkdriel-Rijksweg A2 niet zo mooi en minder geschikt is dan de gekleurde kaarten om aan bewoners, die informatie vragen, te laten zien. De Gemeente Maasdriel heeft interesse voor de aanleg van een buitendijks fietspad tussen de Zandstraat en de A2, dit kan worden gecombineerd met de onderhoudsstrook. De heer De Bruijn zegt dat er in de projectgroep verder over zal worden gesproken aangezien het wel wat consequenties heeft. De heer Liefvering vult aan dat er enkele Gewestelijke fietsroutes over de smalle dijk lopen, hetgeen wel eens conflictsituaties oplevert met automobilisten. Vanuit de fietsroute-structuur is de heer Liefvering zodoende voorstander van een dergelijk initiatief met een nieuw fietspad.

Pagina 36

De heer Spee verzoekt compensatie of versterking van het gebied tussen Hm 67-80.5. Het is een broedvogelgebied voor de buizerd en de uil. Daarmee moet rekening worden gehouden met het kappen van bomen.

Pagina 37: derde alinea

De heer Bogert vraagt of er bij het Polderdistrict ervaring is met landbouwkundig gebruik vanuit het oogpunt van exploitatie om in bermen of op taluds van de bermen fruitbomen te planten. De heer De Bruijn zegt dat die ervaring aanwezig is. Fruittelers maken graag gebruik van de wat flauwere stabiliteitsbermen ten behoeve van de fruitteelt, aangezien dit de perceelsindeling vaak ten goede komt. Er is goed fruit op te verbouwen met een goede exploitatie.

Pagina 38

De heer Siebers verzoekt om meer rekening te houden met de erfbeplantingen, aangezien deze ook zeker een landschappelijke waarde hebben. Dit krijgt volgens de heer De Bruijn ook zeker de aandacht, het gaat echter om beplantingen waar het Polderdistrict geen zeggenschap over heeft.

De heer Ford concludeert dat ondanks dat er geen keuze wordt voorgelegd, de vergadering ook met dit deeltraject akkoord gaat.

4. Toelichting op de eerste uitwerking van de overige deeltrajecten

De heer Kuipers geeft aan de hand van kaartmateriaal toelichting op de eerste uitwerking van de tracédelen Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67) en rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198).

De heer Liefvering merkt op dat het wellicht interessant kan zijn de voorgestelde aanleg van een buitendijks fietspad tussen de Zandstraat en de A2 ook door te trekken in de richting van Hedel.

De heer Ford stelt dat hetgeen de heer Kuipers heeft laten zien bij de volgende vergadering aan de orde komt in de vorm van concept hoofdstukken ten behoeve van de Projectnota/MER, op een zelfde wijze zoals dit is behandeld bij agendapunt 3.

5. Planning en voortgang project

De volgende adviesgroepvergadering zal plaatsvinden op 27 maart 1997. Dan zal worden behandeld:

- Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67);
- rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198).

Het gehele tracé is dan behandeld.

Ten behoeve van de laatste twee tracédelen zullen weer enkele voorlichtingsavonden worden georganiseerd ten behoeve van de bewoners. Dit zal plaats vinden op 17 februari voor het deel Alemse Stoep - Kerkdriel, op 26 februari voor het deel A2-Bergse Maasdijk: Hedel, en op 3 maart voor het deel A2-Bergse Maasdijk: Ammerzoden/Well.

De Projectnota/MER (eind-concept) zal gereed zijn op 28 mei en dan ook weer worden behandeld in de adviesgroepvergadering. Vervolgens gaat het rapport in procedure.

6. Rondvraag

Gevraagd wordt of er geen gebruik kan worden gemaakt van alternatieve bouwstoffen met een hoger volume gewicht. De heer Kuipers deelt mee dat er een voorkeur is voor het gebruik van grond, zeker in landbouwkundige gebieden. Dit geldt ook voor de onderhoudsstroken die worden aangelegd.

Er wordt verzocht om de onderhoudsstroken ook op tekening aan te geven. De heer Kuipers geeft aan dat deze reeds op tekening staan.

Er wordt gevraagd hoe de selectie van betrokkenen langs de dijken voor voorlichtingsavonden is samengesteld. De heer van der Kruyk zegt dat dit is gebeurd aan de hand van kadastrale gegevens (eigendomssituatie) en aan de hand van straatkaarten. Al deze mensen worden persoonlijk op de hoogte gehouden door middel van uitnodigingen voor voorlichtingsavonden, etc.

Er wordt gevraagd of er bij de uitvoering rekening kan worden gehouden met natuurontwikkeling, bijvoorbeeld in de vorm van aanleg van steilranden in de uiterwaarden. De heer Kuipers reageert met de mededeling dat er in principe alleen werkzaamheden worden uitgevoerd aan de dijken. Mochten dergelijke situaties zich voordoen dan kan er wel rekening mee worden gehouden.

7. Sluiting

De heer Ford sluit de vergadering van de adviesgroep om circa 12.00 uur. Aansluitend wordt doorgegaan met de gezamenlijke vergadering van adviesgroep- en projectgroep.

Gezamenlijke vergadering van adviesgroep en projectgroep

In aansluiting op de adviesgroepvergadering wordt de gezamenlijke vergadering geopend.

De heer Ford geeft de belangrijkste punten van de adviesgroepvergadering.

Dijkkring Alem

- Het gedeelte ten aanzien van de sluis in het Kanaal Sint Andries ontbreekt nog, dit komt de volgende keer terug.
- Verzocht is om aandacht te geven aan het landschapsbeleidsplan van Maasdriel.
- Over al waar staat "*kan* worden gecompenseerd" zal worden geschreven *wordt of wordt niet* gecompenseerd.
- Er zal aandacht worden gegeven aan de vuilstorten die er zijn.
- In overleg met RWS en de Gemeente zal er ten aanzien van de schuren bij voorkeur voor worden gezorgd om deze binnendijs te herbouwen, indien wenselijk vanuit de gebruikers/eigenaren.
- De adviesgroep kiest unaniem voor de veiligheidsnorm van 1:1250.

Rossum-Alemse Stoep

- Het stuk over de Kloosterdijk komt de volgende keer aan de orde.
- De adviesgroep heeft een voorkeur voor het alternatief via de Van Heemstraweg.
- Veel aandacht wordt gevraagd voor de bescherming van de huidige Maasdijk en het tussengebied tussen de Maasdijk en de Van Heemstraweg.

Kerkdriel-A2

- Het voorstel aan de projectgroep is om een fietspad aan te leggen tussen de Zandstraat en de A2.
- Bij het gedeelte tussen Hm 67.8 en 80 zal meer aandacht worden gegeven aan de natuurwaarden ter plaatse.
- De adviesgroep is akkoord met de opzet zoals dit in het rapport is aangegeven.

De heer Hooijmans merkt nog op ten aanzien van het fietspad, dat het gaat om een combinatie van een fietspad en een onderhoudstrook.

De heer De Bruijn merkt nog op dat de keuze ten aanzien van de Van Heemstraweg opnieuw zal moeten worden beschouwd wanneer er te grote schade optreedt aan het tussengebied, dan wel dat de kosten voor de uitvoering van de Van Heemstraweg, door onder andere de bestaande duikers af te dichten of te verwijderen, te duur zijn.

De heer van Loenen Martinet komt, aanvullend, met een opmerkingen ten aanzien van Rossum-Alemse Stoep.

Waar vindt compensatie plaats van het bufferend vermogen bij het alternatief Van Heemstraweg? Dit staat nu nog niet in het rapport, dit mede in het kader van werk met werk maken waarbij natuurontwikkeling kan worden uitgevoerd in de uiterwaard. De heer De Bruijn is van mening dat er geen aanvullende compensatie nodig zal zijn gezien de grootschalige werkzaamheden die reeds hebben plaatsgevonden in de buitenpolder van Heerewaarden. Daarnaast kent de dijk bij Heerewaarden een lagere veiligheidsnorm. De heer Siebers wil graag hierover ook uitsluitsel van RWS-Limburg. De heer De Bruijn zegt dat de rivierbeheerder wederom helaas niet bij de vergadering aanwezig is. Hierover zal de bezorgdheid van het Polderdistrict schriftelijk aan RWS-Limburg kenbaar worden gemaakt. Het Polderdistrict gaat er vanuit dat RWS-Limburg bij het onthouden van schriftelijk en mondeling commentaar, instemt met de plannen.

De heer Ford sluit vervolgens de gezamenlijke vergadering af.

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 22 januari 1997

Verslagnummer
V835, nr. 4

Kenmerk
1253341

Notulist
de heer E. Mol

Aanwezig

Gemeente Rossum:

de heren H. Spoelstra en J.J. Vogel

Gemeente Ammerzoden:

de heer J.C.M. Pommer en mevrouw H.G.C. Penders

Gemeente Maasdriel:

de heren N.J. Hooijmans en A. Wijnen

Rijkswaterstaat:

de heer J.H. Spapens

Provincie Gelderland:

de heer D. Brachten

Gemeente Hedel:

de heer D. Kraayveld

Polderdistrict Groot Maas en Waal:

de heren B.G. de Bruijn (voorzitter) en W. v.d. Kruyk

Grontmij:

de heren E. Ford, J. Kuipers, E. Mol en mevrouw M.E. Voskens-Drijver

Afwezig

T. Faaij, I. Huis in 't Veld, J. Maissan, H.H. Kok,

Kopie(en) aan

PV/Aanwezigen/Afwezigen/Agendaleden advies- en projectgroep/C-m.e.r./

Grontmij intern

Betreft

Projectgroepvergadering dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard d.d.
22 januari 1997.

1 Opening, ingekomen stukken en mededelingen

Opening om 12.30 uur

De heer De Bruijn opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij geeft aan dat de heer Kok verhinderd is en dat hij daarom de vergadering van de projectgroep van vandaag zal voorzitten. Aangezien de heer Kok in verband met de aanvaarding van een functie elders, met ingang van 1 april 1997, het Polderdistrict zal verlaten, zal de heer De Bruijn in het vervolg als voorzitter optreden van de projectgroep.

2 behandeling verslag van 30 oktober 1996

Vragen/opmerkingen naar aanleiding van het adviesgroepverslag van 30 oktober 1996

Het verslag van de adviesgroep van 30 oktober 1996 geeft voor de projectgroepleden geen aanleiding tot het stellen van vragen. Het verslag van de adviesgroep wordt verder voor kennisgeving aangenomen.

*Verslag van de projectgroepvergadering van 30 oktober 1996**Tekstueel**Pagina 2*

De heer Hooijmans stelt voor om in de tekst van Hoenzadriel, waar "kassen" staat, te lezen "tunnelkassen". De voorzitter zegt dat dit inderdaad klopt. Een tunnelkas is een andersoortig bouwwerk dan een warenhuis van glas en is makkelijker te verplaatsen.

*Inhoudelijk**Pagina 3: onderaan*

Gevraagd wordt wanneer de toegezegde vergadering met de ambtelijke leden van de projectgroep zal plaatsvinden over de aanpassing van de bestemmingsplannen. De heer Van der Kruijk zegt dat dit op niet al te lange termijn zal plaatsvinden. Er wordt nog steeds gesproken over LEC-waarden terwijl dit LNC-waarde zou moeten zijn. Afgesproken wordt in het vervolg over LNC-waarden te spreken met de kanttekening in de Projectnota/MER dat in de Startnotitie wordt gesproken over LEC-waarden. De heer Brachten pleit voor uniformiteit bij de opstelling van de benodigde bestemmingsplannen. De heer De Bruijn beaamt dit. Op korte termijn zullen afspraken moeten worden gemaakt voor de overige besluiten en vergunningen. Later in de vergadering wordt hier nog op teruggekomen.

Het verslag van de projectgroep van 30 oktober 1996 wordt goedgekeurd.

3 Bespreking van de eerste concept hoofdstukken Projectnota/MER

Er worden drie concept-hoofdstukken behandeld, dit betreft de hoofdstukken:

- dijkkring Alem (Dp 0-45);
- Rossum-Alemse Stoep (Hm 0-25);
- Kerkdriel-Rijksweg A2 (Hm 67-107).

Dijkkring Alem

De heer De Bruijn stelt dat er bij de dijkkring Alem, bij zowel de bevolking als de adviesgroep, een duidelijke voorkeur is voor een veiligheidsnorm van 1:1250. De voordelen van een veiligheidsnorm van 1:500 (gevolgen voor LNC-waarden en woon- en leefmilieu) zijn beperkt ten opzichte van de nadelen, waarbij ook de emotionele nadelen een rol spelen.

De heer Hooijmans merkt op dat het landschapsbeleidsplan van Maasdriel mede als uitgangspunt moet worden gehanteerd bij eventuele compensatie. De heer De Bruijn antwoordt dat dit soort beleidsnota's moeten worden gehanteerd, afwijken kan alleen indien dit gemotiveerd plaatsvindt.

Rossum-Alemse Stoep

De heer De Bruijn deelt mee dat de keuze van de adviesgroep ten aanzien van het dijkvak Rossum-Alemse Stoep unaniem is voor het alternatief de Van Heemstraweg. De Maasdijk en het tussengebied dienen wel planologisch te worden beschermd. Voor zover dit nog niet is gebeurd dient dit tegelijkertijd met de vaststelling van het dijkverzwakingsplan te gebeuren, voorzover mogelijk.

De heer Spoelstra is verheugd te horen dat de adviesgroep unaniem de voorkeur heeft uitgesproken voor het alternatief de Van Heemstraweg. Dit is ook de voorkeur van de Gemeente Rossum. De bescherming van het tussengebied is planologisch op te lossen, dit is ook de wil van de Gemeente. De heer Brachten is er voor dat de Gemeente duidelijk de intentie uitspreekt dat er in het tussengebied geen woningbouw zal plaatsvinden.

De heer Spoelstra antwoordt dat dit reeds de aandacht heeft bij de Gemeente. Men gaat momenteel na of het nodig is om voor extra bescherming te zorgen. Hierbij wordt reeds vooruitgelopen op de beslissing ten aanzien van de keuze voor het alternatief de Van Heemstraweg. De heer Hooijmans is van mening dat de discussie ten aanzien van het tussengebied in feite een oneigenlijke discussie is, aangezien het de competentie van de Gemeente is te bepalen of er iets anders met dit gebied zou moeten gebeuren en dat zowel de bewoners als de Gemeente Rossum het gebied in de huidige staat willen behouden. De heer De Bruijn zegt dat dit klopt maar dat de zorg er wel is en dat daar de volle aandacht aan moet worden gegeven.

Kerkdriel-Rijksweg A2 (Hoenzadriel)

De heer De Bruijn gaat in op hetgeen de adviesgroep ten aanzien van dit dijkvak heeft gezegd. Naar aanleiding van de bewonersbijeenkomst kan worden meegedeeld dat vanuit de bevolking de reacties overwegend positief waren. Bij de detaillering van de plannen moet wel rekening worden gehouden met de gebruiksmogelijkheden van het gebied en het woon- en leefmilieu. Er zal hier en daar wat moeten verdwijnen aan beplanting en bomen. Vanuit de adviesgroep kwam het advies rekening te houden met het tijdstip van het kappen van bomen, dus niet in het broedseizoen. Bij de herplant zal gebruik moeten worden gemaakt van meer duurzame boomsoorten.

Vanuit de Gemeente Maasdriel is het verzoek gekomen om de buitendijkse onderhoudsstrook mede geschikt te maken als fietspad uit oogpunt van veiligheid en vanuit de recreatieve sfeer.

De heer Hooijmans geeft aan dat het wellicht interessant is om het voorstel van Maasdriel ten aanzien van de aanleg van een gecombineerd buitendijks fietspad/onderhoudsstrook ook door te trekken in de Gemeente Hedel. De heer De Bruijn komt nog met enkele vragen en opmerkingen. Is er iets bekend over de verkeersintensiteiten op de dijk? Het zou namelijk ook mogelijk kunnen zijn om door middel van verkeersmaatregelen de zelfde doelen te bereiken. Is de Gemeente zich ervan bewust dat de kosten van de aanleg van een dergelijk fietspad bij de Gemeente Maasdriel komen te liggen. De heer Hooijmans reageert dat de verkeersintensiteiten bekend zijn, deze zijn opgenomen in het verkeersveiligheidsplan. De raad van Maasdriel heeft er duidelijk niet voor gekozen om verkeersmaatregelen te treffen, zoals de afsluiting van de dijk voor gemotoriseerd verkeer. De Gemeente is zich er van bewust dat de aanleg van een fietspad kosten met zich meebrengt. Het is echter ook bekend dat de Provincie hiervoor geld beschikbaar heeft, de Gemeente zal de plannen zodoende zo goed mogelijk motiveren en bekendmaken bij de Provincie.

De heer Kraayveld is van mening dat het idee om het voorgestelde buitendijkse fietspad in de Gemeente Kerkdriel door te trekken in de Gemeente Hedel het waard is om verder bekeken te worden. In het kader van de recreatie zou het fietspad een goede aanvulling kunnen betekenen. Een probleem kan optreden ten aanzien van de openbare veiligheid bij de passage onder de A2 door.

De heer De Bruijn vat samen dat moet worden onderzocht in hoeverre het haalbaar is om het voorgestelde fietspad vanaf Kerkdriel tot aan de A2 te realiseren. De Gemeente zal bij de Provincie moeten nagaan of er hiervoor middelen beschikbaar zijn. De bijdrage van het Polderdistrict is gericht op de planontwikkeling en het leveren van een bijdrage bij de realisering in de vorm van "service verlening". Vooralsnog zal het fietspad facultatief worden meegenomen in het dijksverbeteringsplan. Dit houdt in onder de voorwaarde dat de financiering veiliggesteld kan worden en dat het de procedure ten aanzien van het dijksverbeteringsplan niet stoort.

De heer Spapens benadrukt nog dat het hier gaat om een buitendijks werk, waarvan ook de rivierbeheerder op de hoogte moet zijn. De heer De Bruijn licht toe dat het idee betrekking heeft op een fietspad dat wordt aangelegd op de onderhoudsstrook, zonder dat het rivierkundige gevolgen heeft. Daarnaast zal het onderhoudsprogramma van het Polderdistrict hierdoor niet mogen worden belemmerd.

De heer De Bruijn gaat nog nader in op de rivierbedcompensatie. Aangezien op enkele plaatsen de dijkverbetering naar buiten toe plaatsvindt zal er namelijk iets moeten gebeuren ten aanzien van de rivierbedcompensatie, al is het echter marginaal. De heer Kraayveld merkt op dat de compensatie op het grondgebied van de Gemeente Hedel geen problemen zal opleveren gezien de geplande ontwikkelingen in de Hedelse Bovenwaard. De heer De Bruijn geeft aan dat het Polderdistrict eigendommen heeft in deze uiterwaarden en aangezien er ten behoeve van de dijkverbetering klei nodig is, kan kleiwinning aldaar worden ingebracht als rivierbedcompensatie.

4 Toelichting op de eerste uitwerking van de varianten van de overige deeltrajecten

De heer De Bruijn geeft aan dat de heer Kuipers tijdens de adviesgroepvergadering reeds een uitvoerige toelichting heeft gegeven op de eerste uitwerking van de varianten van de overige deeltrajecten en dat nagenoeg alle leden van de projectgroep daarbij reeds aanwezig waren.

Er wordt gelegenheid gegeven voor nadere vragen en discussie.

Alemse Stoep - Kerkdriel

De heer Hooijmans geeft aan dat de Gemeente Maasdriel in het gebied Julianastraat/Dalemstraat aan de slag gaat met de revitalisering van de Gemeentewerf. Ter plaatse is een aanberming geprojecteerd. Ter plaatse zijn ook dijkwoningen geprojecteerd door de planontwikkelaar (BRO) van de Gemeente. Hierover zal de Gemeente buiten deze vergadering om, nog overleg voeren met het Polderdistrict. De heer De Bruijn antwoordt dat hiervoor een dwarsprofiel zal worden gemaakt. De planologen van de Gemeente zullen dit vervolgens via het reguliere overleg met het Polderdistrict verder moeten bespreken.

De heer Hooijmans geeft aan dat ter plaatse van Den Pol bij de laad- en losplaats bij het veerhuis een oude bazaltglooiing aanwezig is die geheel is overgroeid. De wens is om de bazalt mede met andere materialen te gebruiken voor een herzetting. Dit heeft een meerwaarde voor het plan Waterfront van de Gemeente.

De heer De Bruijn zal dit punt meenemen in de uitwerking. In principe moet het mogelijk zijn om een oude bazaltglooiing in zijn oude glorie terug te brengen.

De heer Hooijmans geeft aan dat de Gemeente Maasdriel een veiligheidsplan heeft. Het wegprofiel tussen de Kloosterweg tot aan de provinciale weg nabij de Alemse Stoep zou moeten worden verbreed ten behoeve van de verkeersveiligheid. Aangezien de verkeersveiligheid zeer belangrijk is voor de Gemeente zullen de kosten die hiermee gemoeid zijn geen groot probleem zijn.

De heer Hooijmans merkt op dat er bij nadere bestudering van de plannen zeer zeker nog meer opmerkingen zullen volgen, naast de opmerkingen die in de vergadering zijn gemaakt. De heer De Bruijn geeft aan dat er nog volop gelegenheid komt om op de plannen te reageren.

Rijksweg A2- Bergse Maasdijk

De heer Kraayveld geeft aan dat er voor een bepaalde locatie in Hedel tegen de dijk onderzoek wordt uitgevoerd naar de mogelijkheid voor woningbouw. Het is echter de vraag in hoeverre het mogelijk is om daar woningen te bouwen. Hierover moet snel duidelijkheid komen. Concreet is de vraag hoever uit de teen van de dijk mag worden gebouwd en of het eventueel mogelijk is de teen van de dijk te verleggen. De heer Kuipers geeft aan dat er een berm ter plaatse moet worden aangelegd aangezien de plek gevoelig is voor kwel. Bouwen kan alleen buiten de berm. Er zullen voor de locatie één of twee dwarsprofielen worden gemaakt, inclusief een profiel van de vrije ruimte op basis van een mogelijke toekomstige MHW-verhoging. Aan de hand daarvan wordt het duidelijk van waaraf kan worden gebouwd.

De heer Kraayveld geeft aan dat er bij het gemaal een taludwijziging zal plaatsvinden. Het is echter niet duidelijk hoe dat daar kan worden uitgevoerd. Dit heeft ook consequenties voor de brug op drijvers naar de watersportvereniging. De heer Kuipers geeft aan dat er daar iets moet gebeuren, maar dat de maatregelen ter plaatse nog in detail moeten worden uitgewerkt. Als het nodig is dat er aanpassingen plaatsvinden bij de watersport vereniging zal de watersportvereniging hierover worden benaderd. De heer De Bruijn wil de watersportvereniging op nemen in het adressenbestand en ook uitnodigen voor de volgende vergadering, zodat ze er tijdig bij betrokken zijn.

De heer Pommer merkt ten aanzien van Ammerzoden het volgende op:

- Uit eerdere discussie is naar voren gekomen dat er problemen waren met tuinhekken en afrasteringen, ter hoogte van de woningen parallel aan de dijk in Ammerzoden en met buitendijkse woningen met kelders ter hoogte van Well. Zijn deze nu opgelost?;
- Binnen korte termijn zal de Gemeente Ammerzoden met een adviesaanvraag komen voor de verplaatsing van de camping Well;
- Zijn de LNC-waarden objectieve waarden waarbij een vergelijking wordt getrokken met het project 'Zandmaas'.

De heer Kuipers reageert dat de tuinhekken en afrasteringen zullen moeten worden verwijderd. De bomen die om de scherpe hoek aan de binnenkruinlijn aanwezig zijn moeten nog aan een nader onderzoek worden onderworpen. De genoemde kelders vormen geen probleem aangezien deze buiten de benodigde zone vallen. De eerste woning rechts in Ammerzoden heeft een hele lage tuin waar wel iets moet gebeuren. Mevrouw Voskens geeft ten aanzien van de LNC-waarden aan dat de LNC-waarden worden geïnventariseerd zoals deze zijn opgenomen in beleidsstukken. Daarnaast is met de advies- en projectgroep vastgesteld wat waardevol wordt gevonden. Binnen een bepaalde context zijn de waarden derhalve geobjectiveerd.

De heer De Bruijn geeft aan dat er nog een informatieavond komt voor Kerkdriel en een informatieavond voor Hedel t/m Well. De vraag is of dit voldoende is of dat er meer avonden moeten komen. De inzet hierbij is dat het informatieve vergaderingen zijn. Volgens de aanwezigen wordt dit als voldoende ingeschat.

De heer Spapens zegt dat er voor bepaalde oplossingen is gekozen. Hij benadrukt dat er tijdig een milieutechnisch rapport aanwezig is zodat men bij de uitwerking niet onverhoops met bijvoorbeeld klasse 4 specie te maken krijgt. De heer Kuipers zegt dat er een historisch onderzoek bij de Startnotitie is gevoegd. Zodra er duidelijkheid is over wat er waar gaat gebeuren zal ook het milieukundig onderzoek worden gestart.

De heer De Bruijn merkt nog op dat er ten aanzien van de klasse 4 specie toch wat genuanceerder door de bevoegde overheidsinstanties wordt gedacht. Dit houdt in dat er naar pragmatische oplossingen wordt gezocht voor een verantwoorde verwerking van klasse 4 specie. De heer Kraayveld vraagt of dit een versoepeling van de norm inhoudt. De heer De Bruijn reageert dat er van de Unie van Waterschappen hierover een concept-standpunt is ontvangen, inhoudende dat de huidige regels blijven gehandhaafd, maar dat de toepassingsgebieden worden verruimd zolang het gaat om diffuus verspreide verontreinigingen. Het gaat dus om een pragmatische toepassing van de wet.

5 Planning en voortgang

De volgende projectgroepvergadering zal plaatsvinden op 27 maart, dan zal meer in detail worden behandeld:

- Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67);
- rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198).

Het gehele tracé is dan behandeld.

Ten behoeve van de laatste twee tracédelen zullen weer drie voorlichtingsavonden worden georganiseerd ten behoeven van de bewoners. Dit zal plaats vinden op 17 februari voor het deel Alemse Stoep-Kerkdriel, 26 februari voor het deel rijksweg A2 - Bergse Maasdijk: Hedel en 3 maart voor het deel rijksweg A2 - Bergse Maasdijk: Ammerzoden/Well. De heer Hooijmans spreekt de hoop uit dat hierbij de juiste mensen worden uitgenodigd, dit is namelijk een keer verkeerd gegaan. De heer Van der Kruijk zegt toe hier extra scherp op te letten. Mevrouw Penders vraagt wie er worden uitgenodigd. De heer De Bruijn antwoordt dat eigenaren van dijkpercelen en bewoners van dijkpanden worden uitgenodigd. Tevens vindt er een bekendmaking plaats in de krant.

De Projectnota/MER (eind-concept) zal gereed zijn op 28 mei en worden behandeld in de projectgroepvergadering. Vervolgens gaat het rapport in procedure.

De heer De Bruijn zegt dat het inmiddels tijd wordt om ook al eens over de benodigde vergunningen na te denken zodat deze tijdig in procedure kunnen worden gebracht. Hierbij laat het Polderdistrict zich bijstaan door de betrokken overheden en het adviesburo.

6 Rondvraag

Er worden geen vragen voor de rondvraag ingebracht.

De heer De Bruijn sluit de vergadering af om 14.00 uur.

4 Verslag Advies-/Projectgroep Maas- dijken Bommelerwaard 27 maart 1997

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 27 maart 1997

Verslagnummer
V832, nr. 5

Kenmerk
1253341

Notulist
E. Mol

Aanwezig
J. Beijaert, H. v.d. Bogert, J.A. v Boxtel, D. Brachten, F. van Heel, F.J.Jansen, A. Lentjes, R. van Loenen Martinet, M. Quik, G. Rademakers, J.H. Spapens, W. Spee, A. Wijnen, J.J. Wings, W. v.d. Kruyk. B.G. de Bruijn. E. Ford (voorzitter), M.E. Voskens-Drijver, E.Mol.

Afwezig
T. Faaij, J.J.Wings en P.H.G. Smits, J.H. de Jonge, J. Maissan, R.W. Siebers, M. Lieferring, J.J. Vogel, N.J. Hooijmans, H. van Sonsbeek, P. Weerdenburg, J. Kooyman, J. Kuipers.

Kopie(en) aan
Aanwezigen, afwezigen, agendaleden adviesgroep en projectgroep, Commissie m.e.r. , Grontmij intern

Betreft
Vergadering adviesgroep dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard van 27 maart 1997

1. Opening, ingekomen stukken en mededelingen

opening om 9.30 uur

De heer Ford opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Op de agenda staat de bespreking van enkele concept hoofdstukken van de project-nota/MER. Tevens zal er een doorkijk worden gegeven naar de opzet van de uiteindelijke projectnota/MER.

Ingekomen zijn de volgende stukken voor de agenda:

- concept hoofdstukken projectnota/Mer;
- verslag vergadering adviesgroep van 22 januari 1997;
- verslag vergadering projectgroep van 22 januari 1997.

Nagekomen en niet in de agenda opgenomen zijn:

- een notitie inzake het tussengebied bij Rossum;
- een notitie inzake het fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2.

De heer Ford stelt voor de nagekomen stukken in te voegen en respectievelijk te behandelen als agendapunt 2a en 2b.

2. Verslagen van de vergadering van 22 januari 1997

Verslag van de adviesgroep

Tekstueel

Tekstueel zijn er geen opmerkingen ten aanzien van het verslag. Met dank aan de notulist wordt het verslag vastgesteld.

Naar aanleiding van

Pagina 3

De heer Beijaert vraagt aandacht voor het gegeven dat in de te behandelen stukken weer de neiging is de teksten op dezelfde wijze te formuleren als de vorige keer, dat wil zeggen regelmatig wordt het woord *kan* gebruikt.

Pagina 5

De heer Van Boxtel zegt dat er een week geleden een bijeenkomst met bewoners is geweest in Alem, waar een aantal zaken is ingebracht. Worden de laatste wensen en aandachtspunten door de taxateurs meegenomen? Het gaat hierbij om:

- de boerderij van Hofman aan de St. Odradastraat, waar de wens bestaat de dijk iets naar buiten aan te leggen;
- bij de heer Kessler aan het Moleneind: bij de scherpe bocht, als gevolg van de dijkdoorbraak uit 1855, bezit hij grond. Er zou daar een onderhoudspad moeten komen;
- bij de heer Rijnders aan de Veerweg komt de dijk als gevolg van verflauwing van het talud tot aan zijn achterdeur;
- de ontwatering bij de Meerdammen: is daar nog aandacht voor?

De heer Van der Kruyk antwoordt dat reeds ten aanzien van drie van de vier bovengenoemde punten actie is ondernomen, en dat voor alle genoemde punten tot een oplossing kan worden gekomen. Ten aanzien van taxaties moet er eerst overeenstemming zijn over het plan alvorens de taxateurs op pad gaan.

Verslag van de projectgroep

inhoudelijk

Pagina 3, eerste alinea

De heer Van Loenen Martinet kan niet instemmen met de uitspraak van de heer Hooijmans ten aanzien van de bescherming van het tussengebied bij Rossum. Voor de Gelderse Milieu Federatie is het erg belangrijk, om in te kunnen stemmen met de keuze van de adviesgroep, dat de bestaande situatie gehandhaafd blijft en dat er geen ongewenste ontwikkelingen plaatsvinden. Cruciaal bij de advisering, voor de heer Van Loenen Martinet, is dat er een afdoende bescherming is voor het tussengebied.

De heer De Bruijn reageert door te zeggen dat, wanneer er voor de Van Heemstraweg als waterkering wordt gekozen, de bestemming van het tussengebied dan zodanig moet zijn vastgelegd dat daar geen oneigenlijke ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Dit is een taak en bevoegdheid van het gemeentebestuur van Rossum. Er moet echter duidelijkheid over zijn voordat het plan wordt vastgesteld. Tussen Provincie, Gemeente en Polderdistrict moet zijn afgedekt dat de huidige bescherming bewaard blijft.

Pagina 4, onder aan

De heer Wijnen merkt op dat er ten aanzien van het terugbrengen van de oude basaltglooiing in zijn oude glorie niets is terug te vinden in de tekst. De heer De Bruijn zegt dat het hier om een detailpunt gaat, in de nadere uitwerking zal de intentie worden verwerkt.

Naar aanleiding van beide verslagen spreekt de heer Van Loenen Martinet zijn bezorgdheid uit over het ontbreken van de aanwezigheid van Rijkswaterstaat bij zowel de advies- als bij de projectgroep. De heer Spapens is als beheerder aanwezig namens Rijkswaterstaat voor een deel van het traject.

Voor het geheel is echter de heer Faaij van Rijkswaterstaat Limburg verantwoordelijk, zeker als het gaat om de toepassing van de "Beleidslijn Ruimte voor de Rivier". Wordt het beleid van Rijkswaterstaat wel meegenomen in dit proces, of worden we pas aan het eind van dit proces met dit beleid geconfronteerd?

De heer De Bruijn zegt dat dit inderdaad ook al langere tijd punt van grote zorg is bij het Polderdistrict. Er is, zoals ook al bij de vorige vergadering was aangegeven, een brief verzonden vanuit het Polderdistrict naar Rijkswaterstaat Limburg. Hierin is aangegeven dat wanneer, Rijkswaterstaat niet bij de vergaderingen aanwezig is en niet op de stukken reageert het Polderdistrict er vanuit gaat, dat Rijkswaterstaat instemt met alle stukken. Op deze stellingname is overigens nog niet gereageerd, maar het Polderdistrict zal wel degelijk van deze stellingname uitgaan, wanneer dat nodig mocht zijn.

Van Rijkswaterstaat Limburg is vernomen dat met ingang van 1 april de heer H. Eling zich met de Maasdijken zal gaan bezighouden. Ondanks deze positieve mededeling is het Polderdistrict nog niet gerust over het standpunt dat Rijkswaterstaat ten aanzien van de Projectnota/MER zal gaan innemen.

De heer Beijaert is van mening dat alles wat tot nu toe is besloten vast ligt en dat Rijkswaterstaat hier verder niets aan kan veranderen. De heer De Bruijn zegt dat er wel in het kader van de Rivierenwet een vergunning noodzakelijk is van Rijkswaterstaat.

Hierbij toetst Rijkswaterstaat onder andere aan de "Beleidslijn Ruimte voor de Rivier".

De heer De Bruijn is er niet gerust op dat Rijkswaterstaat op een meer integrale wijze zal meedenken met de dijkverbeteringsplannen. Ondanks de brief van het Polderdistrict is het niet uitgesloten dat Rijkswaterstaat met standpunten komt, die tegen de wensen van het Polderdistrict ingaan. Kortom, het is nu niet bekend of Rijkswaterstaat meegaat in het voornemen om de Van Heemstraweg aan te passen tot waterkering.

Hierover heeft de heer De Bruin volgende week overleg met Rijkswaterstaat.

De heer Van Boxtel zegt dat dan gelijk de andere punten/mogelijke knelpunten aan Rijkswaterstaat moeten worden voorgelegd, waarover reeds is geadviseerd door de adviesgroep. Het lijkt er op dat er anders veel werk voor niets heeft plaatsgevonden.

De heer Ford zegt dat het wellicht verstandig is om ook als adviesgroep een brief te richten aan Rijkswaterstaat, waarin de adviesgroep haar bezorgdheid uitspreekt.

De heer Spapens van Rijkswaterstaat directie Oost-Nederland zegt dat zij ook grote druk hebben uitgeoefend op Rijkswaterstaat directie Limburg, onder andere ten aanzien van het onderhavige project, maar dat dit niet tot resultaat heeft geleid.

De heer De Bruijn stelt voor dit punt van zorg mee te geven aan de projectgroep en het schriftelijk kenbaar te maken aan Rijkswaterstaat.

De heer Van Loenen Martinet vraagt of de leden van de adviesgroep een afschrift van de brief van het Polderdistrict aan Rijkswaterstaat kunnen krijgen, zodat men weet wat er is geschreven. Een ander punt van de heer Van Loenen Martinet is dat hij geen groot voorstander is van de Van Heemstraweg, maar omwille van de unanimiteit van de adviesgroep is meegegaan in het besluit om te kiezen voor de Van Heemstraweg.

Hierbij was reeds een opmerking gemaakt over de vraag hoe Rijkswaterstaat in het kader van de "Beleidslijn Ruimte voor de Rivier" hiermee zou omgaan.

2a Tussengebied bij Rossum

De heer De Bruijn zegt dat er voor het bergend vermogen dat bij de Van Heemstraweg verloren gaat in feite al voor rivierbedcompensatie is gezorgd, namelijk bij Heerwaarden. Hier is immers sprake van een lagere veiligheidsnorm dan 1:1250. Het is echter nog niet bekend in hoeverre Rijkswaterstaat hierin meegaat.

Wanneer Rijkswaterstaat er niet van overtuigd is dat de compensatie reeds is gerealiseerd, dan levert dat problemen op bij de vergunningverlening. Rijkswaterstaat kan dit vervolgens aankaarten bij de Raad van State, die hierover dan met een uitspraak zal komen. Het is ook mogelijk dat Rijkswaterstaat het Polderdistrict ervan kan overtuigen dat de compensatie die het Polderdistrict voor ogen heeft niet beschikbaar is. Dit heeft dan tot gevolg dat de Van Heemstraweg niet langer een realistisch alternatief blijft voor het Polderdistrict. Het is namelijk onmogelijk om elders dijken naar binnen te verleggen om de gewenste compensatie te kunnen realiseren.

De heer Bogert geeft aan dat bij Hedel het bergend vermogen van de rivier reeds is vergroot hetgeen als compensatie kan worden aangewend. De heer De Bruijn zegt dat op basis van de "Beleidslijn Ruimte voor de Rivier", als er maatregelen worden getroffen met een waterstandsverhogend effect en dan gelijk maatregelen moeten worden voorgesteld waarmee dat waterstandsverhogend effect wordt gecompenseerd.

Dat kan vaak op twee manieren:

- het stroomprofiel van de rivier kan worden verbeterd;
- het bergend oppervlak kan worden vergroot.

De maatregel bij Hedel is alleen een stroomvoerende maatregel zonder dat het effect heeft op het bergend vermogen van de rivier. Als alle waterstandsverhogende effecten zijn opgelost wil Rijkswaterstaat, over een groter traject bekijken of het bergend vermogen van de rivier geheel is gecompenseerd. Dus de waterstandsverhogende effecten moeten worden gecompenseerd en daarnaast ook het bergend vermogen. De waterstandsverhogende effecten moeten ter plekke of iets benedenstrooms van een ingreep worden gecompenseerd. Het bergend vermogen kan over een groter gebied worden gecompenseerd.

De heer Van Boxtel wijst op de ontgrondingen bij Heerwaarden/de Sluiswaard waar vorig jaar een oppervlakte van circa 20 tot 25 ha. twee tot drie meter is afgegraven. Dit kan ook dienen als compensatie. De heer De Bruijn zegt dat ook dit geen compensatie is voor bergend vermogen. Bergend vermogen voeg je alleen aan de rivier toe door dijkverlegging of door gebieden die hoger liggen dan het MHW te verwijderen. Verdieping van een uiterwaard is alleen een stroomvoerende verbetering.

De heer Ford stelt voor verder te gaan met agenda punt 2a.

De heer Van der Kruyk geeft aan dat het Polderdistrict in principe voor de Van Heemstraweg is, maar dan moeten wel alle argumenten duidelijk zijn. De ontwatering in het tussengebied was echter nog niet geheel duidelijk, dus dat is nader onderzocht. Gebleken is dat de kosten meevallen, de ingrepen in het tussengebied blijven binnen de perken, veelal kan gebruik worden gemaakt van bestaande geulen, sloten of duikers. Op basis van deze informatie ligt de voorkeur van het Polderdistrict ook bij de Van Heemstraweg.

De heer Beijert geeft aan niet te begrijpen waarom alle maatregelen noodzakelijk zijn. De heer Van der Kruyk geeft hierop een korte toelichting. Er liggen nu 5 buizen onder de Van Heemstraweg voor de afwatering van het tussengebied. Wanneer de Van Heemstraweg waterkering wordt moeten deze buizen weg. Voor de afwatering van het tussengebied moet dan een alternatief worden gevonden. Het tussengebied loopt van oost naar west af. Onder de oude dijk, in de buurt van de Alemse Stoep, kan een duiker worden aangelegd die voor de afwatering zorgt. Het stelsel van sloten en geulen in het tussengebied moet echter worden aangepast zodat het water ook naar de nieuwe duiker kan afstromen.

De heer Van Spee vraagt of er ook meerwaarde aan het gebied kan worden toegevoegd. De heer Van der Kruyk geeft aan dat waar aangegeven, sloten worden opgeschoond. De heer Spee spreekt zijn zorg uit over het verdwijnen van met name Meidoornhagen, wat grote gevolgen heeft voor de zangvogelstand in het rivierengebied.

De heer Van der Kruijk geeft aan dat Meidoornhagen juist worden gespaard. Op plaatsen waar deze hagen aanwezig zijn wordt vaak afgezien van de aanleg van een onderhoudsstrook. Er komt echter nog een Landschapsplan dat in zijn geheel onderdeel zal uitmaken van het dijkverbeteringsplan.

De heer De Bruijn vult aan dat de wijziging van de waterhuishouding in het tussengebied geen landbouwkundige verbetering inhoudt. De waterhuishouding zal een relatie moeten houden met de bestemming van het tussengebied.

De heer Ford concludeert dat de notitie over het tussengebied bijdraagt aan hetgeen de adviesgroep ook voor ogen heeft.

2b Fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2

De heer Wijnen zegt, namens het gemeentebestuur van Maasdriel, dat de notitie over het fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2 een gemiste kans is. Tevens zijn volgens hem de kosten voor de aanleg van het fietspad te hoog ingeschat. Het argument dat het fietspad voor een extra recreatieve druk zorgt mag geen problemen opleveren, aangezien de gemeente onlangs een nieuw bestemmingsplan buitengebied heeft vastgesteld. Met dit nieuwe bestemmingsplan wordt een verdere recreatieve druk op het gebied tegen-gegaan.

Mevrouw Voskens benadrukt dat er een objectieve beschrijving is gegeven van de LNC-waarden ten behoeve van de Projectnota/MER. De voorgestelde oplossing heeft betrekking op de oplossing die door de gemeente Maasdriel is aangedragen.

De heer Van Boxtel vraagt of dezelfde benadering ook geldt voor het voorgestelde fietspad langs de dijk bij Alem. Mevrouw Voskens beaamt dit. De heer Van der Kruijk zegt dat er bij Alem zelfs nog meer maatregelen nodig zouden zijn in verband met de aanwezigheid van diverse bosschages. Om die reden is ook vaak afgezien van een onderhoudsstrook. De heer De Bruijn vult aan dat er bij Hoenzadriel vanwege de Meidoornhagen op diverse plaatsen onderbrekingen zijn in de onderhoudsstrook en dus ook in het voorgestelde fietspad. De onderhoudsstrook wordt daarnaast op diverse plaatsen door opritten e.d. onderbroken; de kosten die hiermee gemoeid zijn, zijn zeer zeker niet te hoog ingeschat. De heer De Bruijn vraagt met welke verkeersintensiteit we op de dijk te maken hebben, en rechtvaardigt dit een apart fietspad? Het voorgestelde fietspad is niet de beste oplossing, wellicht zijn er ook andere oplossingen.

De heer Van Boxtel vraagt hoe het met de eigendomsverhoudingen zit van het fietspad. De heer De Bruijn zegt dat het de bedoeling is dat het Polderdistrict de onderhoudsstrook aankoopt. Wanneer er een fietspad komt geeft het Polderdistrict de gemeente toestemming dat fietspad aan te leggen op de onderhoudsstrook, die in eigendom blijft van het Polderdistrict. De meerkosten en onderhoudskosten zijn voor de gemeente. De heer Ford constateert dat de gemeente het een gemiste kans vindt, dat er mogelijk andere oplossingen zijn en dat Grontmij de zaak heeft beredeneerd vanuit de LNC-waarden.

De heer De Bruijn wil aan de projectgroep de vraag meegeven de argumenten verder uit te discussiëren.

De heer Van Heel vraagt of het mogelijk is dat bomen en struiken die, als gevolg van de onderhoudsstrook verdwijnen, ook iets verder van de dijk kunnen worden herplant. Mevrouw Voskens zegt dat bij de beschrijving van het Voorkeursalternatief wordt aangegeven hoe en wat er wordt gecompenseerd en waar. Compenseren kan ook inhouden het verplaatsen van bomen en struiken, dit geldt met name voor wilgen. Bij de concrete uitwerking komt hier meer duidelijkheid over. Er is echter beperkt tijd, met name ten aanzien van het voorbereiden van verplaatsingen van bomen.

3 Bespreking drie concept hoofdstukken Projectnota/MER

Er worden drie concept hoofdstukken behandeld; dit betreft de hoofdstukken:

- Fort Sint Andries - Kloosterdijk (Dp 58-69);
- Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67);
- Rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198).

De heer Van Loenen Martinet merkt in algemene zin op dat op verschillende plaatsen in het hele stuk staat dat daar waar ecologisch waardevolle vegetaties verdwijnen, deze binnen een termijn van 20 jaar zijn hersteld en dat er zodoende geen effecten zijn. Hier is hij het niet mee eens.

De heer De Bruijn zegt dat daar waar waardevolle vegetaties aanwezig zijn, primair moet worden geprobeerd om deze te sparen. Het terugbrengen van waardevolle vegetaties zal zo snel en compleet mogelijk moeten gebeuren. Het terugbrengen op een termijn van 20 jaar is inderdaad erg lang, dit moet sneller kunnen. Hierbij kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van plaggen. De heer Ford is van mening dat dit onderwerp al bij de opzet van de visie voor de dijkverbetering aan de orde is geweest.

Fort Sint Andries - Kloosterdijk (Dp 58-69)

Pagina 5

De heer Spapens merkt op bij figuur 2.1, dwarsprofiel 62, om de buitenteen aan te houden zodat geen problemen ontstaan met betrekking tot de "Beleidslijn Ruimte voor de Rivier". Het gaat slechts om een meter en kan makkelijk. Mevrouw Voskens zal dit opnemen met de heer Kuipers. De reden waarom het zo is gedaan als op tekening staat aangegeven, is om het binnentalud van de dijk en de buitendijkse bomen ter plaatse te sparen.

De heer Van Boxtel zegt dat er ook wat aan de sluis moet gebeuren. De heer De Bruijn zegt dat dit klopt en heeft de vraag dan ook bij Rijkswaterstaat neergelegd.

De heer Beijert vindt dat de hectometers zoals aangegeven in de tekst moeten overeenkomen met de hectometers zoals deze staan aangegeven op de tekening. De heer Ford heeft hetzelfde geconstateerd en stelt voor dit aan te passen.

Pagina 6

De heer Jansen constateert dat bij 2.2 een veiligheidsnorm staat van 1:2000, hoe zit dit? De heer Spapens geeft aan dat in het door de minister vastgestelde randvoorwaardenboek aan dit gedeelte dijk, samen met de Heerewaardense Afsluitdijk, een veiligheidsniveau van 1:2000 is toegekend.

Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67)

Pagina 12

De heer Bogert pleit voor het terugbrengen van geschikte grond in de tuinen. Vanuit het Polderdistrict wordt gezegd dat dit geen probleem is.

Rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198)

Er is hier sprake van een keuze bij de bocht bij Hedel. Hier is het mogelijk om een damwand te plaatsen, of om de dijk aan de buitenzijde te verbreden. De bewoners ter plaatse hebben de voorkeur voor de buitendijkse verbreding. Bij het aanbrengen van de damwanden vreest men schade aan de woningen als gevolg van trillingen.

De heer De Bruijn zegt dat het mogelijk is om zonder schade aan de woningen de damwanden te plaatsen. Toekomstige schade zal hierbij niet aan de orde zijn. Mocht er toch schade ontstaan, dan is het Polderdistrict hiervoor aansprakelijk. De rivierbeheerder heeft problemen met een verbetering buitendijks als er ook een goed ander alternatief is, en die is er dus.

De heer Ford constateert dat de bewoners schade vrezen op langere termijn. Deze vrees is door de heer De Bruijn echter weggenomen, op basis waarvan de angst bij de bewoners mogelijk is afgenomen. De heer Quik zegt dat de bewoners er geen actiepoint van zullen maken. De heer Ford concludeert dat als de schade nu en de schade op termijn beperkt is, dan heeft de aanleg van een damwand de voorkeur. De heer Quik zegt dat de bewoners de voorkeur hebben voor géén damwand in verband met mogelijke schade. Het punt van de bewoners is dat het Polderdistrict moet garanderen dat er geen schade optreedt. De heer De Bruijn zegt geen 100% garantie te kunnen geven. Ook bij een buitendijkse aanpassing zou er schade kunnen ontstaan door de aanvoer van materiaal per as. Bij vergelijkbare projecten is geen schade ontstaan. Dus kan worden geconcludeerd dat dergelijke schade's doorgaans niet optreden.

De heer Rademakers vraagt of door de plaatsing van de damwand er ook schade kan ontstaan doordat de waterhuishouding ter plaatse verandert? De heer De Bruijn zegt dat deze vrees ongegrond is, het plaatsen van de damwanden stelt hydrologisch niet zoveel voor. Dit aspect zal echter nog aan de specialist op dit gebied worden voorgelegd. De heer Van Loenen Martinet is sterk voorstander voor de oplossing met damwanden, op basis van de LNC-waarden.

Pagina 22

De heer Quik vraagt of het klopt dat alle moestuinen bij Hm 141 moeten verdwijnen. Mevrouw Voskens zegt dat dit geldt voor zover de moestuinen op de dijktafsluitingen liggen en voor de 4 meter brede onderhoudsstrook onder aan de teen.

derde alinea

De heer Rademakers stelt voor de sloot door te trekken tot aan het Dronkaardswiel in verband met de slechte waterhuishouding ter plaatse. De heer De Bruijn zegt toe dat dit punt nader zal worden bekeken.

vierde alinea

De heer Rademakers stelt voor het basalt, bij Hm 154, dat hier verdwijnt, aan te brengen bij het wiel in de Rietwaard omdat hier jaarlijks grond van het talud wegspoelt. De heer De Bruijn zegt dat er iets moet gebeuren ter versteviging, maar of daar basalt voor wordt gebruikt wordt betwijfeld.

Pagina 23

De heer Rademakers zegt dat bij Hm 161, bij de oprit van de Haarenseweg, in de bocht een wiel heeft gelegen dat is volgestort. De grond zakt hier nog steeds, wordt daar rekening mee gehouden? De heer Van der Kruyk zegt dat dit belangrijke informatie is dat zal worden meegenomen, onder andere bij het milieukundig bodemonderzoek.

Pagina 26

De heer Wings zegt dat de verwijdering van de tuinen, hekwerken e.d. op de dijk ingrijpende zaken zijn voor de mensen langs de dijk. Het gaat daarnaast ook om de recreatieve waarde van de dijk, het wonen op en langs de dijk maakt het landschap interessant. De afweging die hierbij wordt gemaakt moet er een zijn op basis van veiligheid. Er mag geen sprake zijn van een verkapte welstandscommissie die hierover gaat.

De heer De Bruijn zegt dat de onderbouwing vanuit de technische noodzaak en de beheersaspecten hierbij een belangrijk afwegingskader vormen. Het karakteristieke zal echter moeten blijven behouden. Er zal nog overleg plaatsvinden (14 april) met de bewoners over wat er in de toekomst nog wel en wat niet meer kan langs de dijk. De heer Wijnen acht hetgeen de heer Wings heeft gezegd ook van toepassing op Kerkdriel en Alem.

Pagina 27

De heer Wings vraagt of hekwerken en hokken voor schapen worden gecompenseerd? De heer Van der Kruyk zegt dat wanneer er nu schapen lopen het waarschijnlijk is dat dat in de toekomst zo zal blijven, wellicht onder andere voorwaarden. De hekwerken zullen door het Polderdistrict worden teruggeplaatst. Indien een hok op het talud aanwezig was kan het niet op dezelfde plaats terugkomen, maar elders op een vlak stuk naast de dijk.

4 Opzet Projectnota/MER

Mevrouw Voskens geeft een doorzicht naar de komende periode. Alle deeltrajecten zijn nu behandeld in de adviesgroep. Op basis hiervan wordt de projectnota/MER geschreven. In de projectnota/MER moet het voorkeursalternatief worden beschreven. Dit kan op basis van de keuze die zijn gemaakt. In het voorkeursalternatief wordt beschreven hoe de dijk er uit gaat zien na de dijkverbetering, welke waarden verloren gaan en op welke wijze deze worden hersteld of gecompenseerd.

In het MER moet ook worden aangegeven wat het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is. Bij het MMA zijn twee aspecten met name van belang: de duurzaamheid van de oplossing en dat de toekomstige ontwikkelingen niet mogen worden belemmerd. De oplossing moet zodanig zijn dat indien er in de toekomst nieuwe verbetering plaats moet vinden, deze tot een minimum kan worden beperkt. Het MMA is feitelijk een soort toetsingskader waarmee het voorkeursalternatief verder kan worden geoptimaliseerd. Deze verantwoording vindt plaats in het hoofdrapport. De afwegingen van de keuzen die per deeltraject zijn gemaakt, worden in afzonderlijke deelrapporten gegeven. In de volgende vergadering zal de totale concept Projectnota/MER worden gepresenteerd.

De heer Van Loenen Martinet vraagt om enige verduidelijking over de invulling van het begrip duurzaamheid. Dit betekent volgens hem dat de waterkering breder wordt uitgevoerd in verband met een mogelijke verdere verhoging van de dijk in de toekomst. Dit breder uitvoeren mag niet aan de orde zijn in de gewone alternatieven en zeker niet in het MMA.

Mevrouw Voskens geeft aan dat er in de plannen geen extra verhogingen en verbredingen zijn aangegeven in grond. Dit geldt echter wel voor de fundamenteën van bijzondere constructies.

5 Planning en voortgang project

De volgende adviesgroepvergadering zal plaatsvinden op 27 mei 1997 en niet op 28 mei zoals in de planning stond aangegeven.

6 Rondvraag

De heer van Heel heeft 27 maart een artikel in het Brabants Dagblad gelezen, over het zogenaamde Castellum onder de Kloosterdijk bij Rossum. De tekst klopte echter niet geheel. Heeft het Polderdistrict dit laten plaatsen, of is het een initiatief van de journalist?

De heer Van der Kruyk antwoordt dat dit een eigen initiatief moet zijn van de betreffende journalist.

De heer Rademakers zegt dat het opvallend is dat de dijk alleen op plaatsen wordt verbeterd waar geen bebouwing is, hoe kan dat. Is de dijkverzwaring wel nodig?

De heer Van der Kruyk antwoordt dat een belangrijk aspect bij de dijkverbetering de hoogte van de dijk is. De huizen zijn bijna altijd op de iets hoger gelegen delen gebouwd, dat is de reden waarom bij de woningen geen verbeteringen noodzakelijk zijn.

De heer Van Boxtel vraagt of 27 mei de laatste vergadering is.

De heer Van der Kruyk antwoordt dat dit in principe de laatste vergadering is. Alleen bij grote wijzigingen naar aanleiding van opmerkingen van de provincie of de M.e.r.-commissie wordt er een extra bijeenkomst ingelast.

De heer Brachten merkt op dat er in twee sessies hoorzittingen worden gehouden. De heer Van der Kruyk zegt dat deze hoorzittingen zijn gepland in september, dit betreft:

- A2-Bergse Maasdijk op 4 september;
- Fort Sint Andries-A2 op 8 september.

De heer Wings vraagt of de adviesgroepleden de definitieve stukken ook krijgen toegezonden. De heer Ford zegt dat iedereen de uiteindelijk stukken krijgt toegezonden.

7 Sluiting

De heer Ford sluit de vergadering van de adviesgroep om circa 11.30 uur. Aansluitend wordt doorgegaan met de gezamenlijke vergadering van adviesgroep- en projectgroep.

Gezamenlijke vergadering van adviesgroep en projectgroep

In aansluiting op de adviesgroepvergadering wordt de gezamenlijke vergadering geopend.

De heer Ford geeft de belangrijkste punten van de adviesgroepvergadering.

1. Wederom spreekt de adviesgroep haar bezorgdheid uit over de afwezigheid van de vertegenwoordiger van Rijkswaterstaat directie Limburg (als rivierbeheerder) bij zowel advies- als projectgroep. Aangezien de voortgang van het proces niet mag stagneren, is besloten dat de adviesgroep een brief zal verzenden naar Rijkswaterstaat waarin de bezorgdheid van de adviesgroep is verwoord.
2. Ten aanzien van de keuze bij Rossum heeft de adviesgroep de voorkeur voor de oplossing waarbij de Van Heemstraweg waterkerend wordt gemaakt. Ten aanzien van het bergend vermogen zal nader overleg moeten worden gevoerd met Rijkswaterstaat.
3. De ontwatering van het tussengebied bij Rossum is mogelijk. De adviesgroep stelt dat aan dit gebied nog meerwaarde moet worden toegevoegd.

4. Het stuk over het fietspad van Kerkdriel naar de A2 wordt door het gemeentebestuur van Maasdriel gezien als een gemiste kans. Dit punt zal nader moeten worden uitgediscussieerd in de projectgroep.
5. Compensatie van natuurwaarden die verloren gaan, kan plaatsvinden door de aanleg van nieuwe beplanting, maar ook door de verplaatsing van reeds aanwezige beplanting wanneer dit mogelijk is.
6. Grote zorgvuldigheid bij compensatie van natuurwaarden. Er moet niet te lichtzinnig worden gedacht over het herstel van ecologische waarden binnen een tijdspanne van 20 jaar.
7. De sluis moet ook op hoogte worden gebracht.
8. Bij Hedel (Kweldam tot A2) is de voorkeur voor de aanleg van een damwand. Hierbij mag echter geen schade optreden aan de aanwezige woonhuizen.
9. Bij het Dronkaardswiel zal een sloot moeten worden doorgetrokken naar het wiel.
10. Bij de technische verbeteringen aan de dijken moet ook rekening worden gehouden met de zogenaamde "bewonersverfraaiingen".
11. Het herstel van hekken en hokken e.d. kan alleen binnen bepaalde technische randvoorwaarden, aldus het Polderdistrict.

De heer Ford sluit vervolgens de gezamenlijke vergadering af.

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 27 maart 1997

Verslagnummer
V835, nr. 5

Kenmerk
1253341

Notulist
E. Mol

Aanwezig

Gemeente Rossum

De heren H. Spoelstra en J.J. Vogel;

Gemeente Ammerzoden

Mevrouw H.G.C. Penders;

Gemeente Maasdriel

De heren N.J. Hooijmans en A. Wijnen;

Rijkswaterstaat

De heer J.H. Spapens;

Provincie Gelderland

De heer D. Brachten;

Gemeente Hedel

De heer D. Kraaijveld

Polderdistrict Groot Maas en Waal

De heer W. v.d. Kruyk;

Grontmij

De heren E. Ford (Voorzitter), E.Mol en mevrouw M.E. Voskens-Drijver.

Afwezig

T. Faaij, I. Huis in 't Veld, J. Maissan, J.C.M. Pommer, B. de Bruijn en J. Kuipers

Kopie(en) aan

Aanwezigen, afwezigen, agendaleden advies- en projectgroep, C-m.e.r., Grontmij intern

Betreft

Projectgroepvergadering dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard 27 maart 1997

1 Opening, ingekomen stukken en mededelingen

Opening om 12.30 uur

De heer Ford opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Ingekomen zijn de volgende stukken voor de vergadering:

- concept hoofdstukken Projectnota/Mer;
- verslag vergadering adviesgroep van 22 januari 1997;
- verslag vergadering projectgroep van 22 januari 1997.

Nagekomen en niet in de agenda opgenomen zijn:

- een notitie inzake de ontwatering van het tussengebied bij Rossum;
- een notitie inzake het fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2.

De heer Ford stelt voor de nagekomen stukken in te voegen en respectievelijk te behandelen als agendapunt 2a en 2b.

2 behandeling verslag van 22 januari 1997

Verslag van de projectgroepvergadering van 22 januari 1997

Het verslag van de projectgroep van 22 januari 1997 geeft voor de projectgroepleden geen aanleiding tot het stellen van vragen. Het verslag wordt met dank aan de notulist vastgesteld.

Verslag van de adviesgroepvergadering van 22 januari 1997

Het verslag van de adviesgroep van 22 januari 1997 geeft voor de projectgroepleden geen aanleiding tot het stellen van vragen.

2a Ontwatering tussengebied bij Rossum

De heer Van der Kruyk geeft aan dat er bij het Polderdistrict een voorkeur voor de Van Heemstraweg is onder voorbehoud dat de waterhuishouding van het tussengebied goed en betaalbaar is te regelen. Dit is nu nader onderzocht. Op basis van de notitie omtrent de ontwatering van het tussengebied kan het Polderdistrict nu ook zeggen dat zij voorstander is voor de Van Heemstraweg. De kosten blijven binnen de perken en de LNC-waarden blijven nagenoeg behouden. In de huidige situatie zorgen vijf duikers voor de afwatering van het tussengebied. Het is niet goedkoop en niet wenselijk deze duikers afsluitbaar te maken. Er is ook een andere oplossing mogelijk, waarbij de duikers geheel waterdicht worden opgevuld. De waard loopt af van oost naar west, in de oude dijk is een duiker aan te leggen die vervolgens voor de ontwatering zorg kan dragen. Er moeten dan wel enkele ingrepen in het tussengebied worden gedaan zoals het opschonen van bestaande duikers en sloten, herprofiëren van een sloot en het aanbrengen van drie nieuwe duikers.

De heer Ford zegt dat in de adviesgroep twee punten naar voren zijn gebracht: ten eerste dat de Van Heemstraweg een prima alternatief is, tenzij het niet lukt om voldoende compensatie van het bergend vermogen te vinden. Dit is afhankelijk van het overleg met Rijkswaterstaat.

Ten tweede wordt de Van Heemstraweg ook vanuit de natuurhoek een prima aanpak gevonden. Wanneer waarde-verbetering mogelijk is, wordt dat ten eerste aangeraden. Dit wordt ondersteund door de projectgroep.

De heer Hooijmans vult aan dat er in het gebied ook nog een klein deel binnen de gemeentegrenzen van Maasdriel valt. Daar moet dus rekening mee worden gehouden.

2b Fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2

De heer Ford zegt dat het fietspad Kerkdriel-Rijksweg A2 voor discussie heeft gezorgd in de adviesgroep. In de adviesgroep is vanuit de gemeente Maasdriel aangegeven dat hier sprake is van een gemiste kans en de kosten zijn te hoog geschat. In de discussie met het Polderdistrict is vastgesteld dat er wellicht ook andere mogelijkheden zijn om de oplossing van het fietspad dichterbij te brengen. Besloten is om dit punt verder in de projectgroep uit te discussiëren. Ten aanzien van de opmerking 'gemiste kans' en de te hoge inschatting van de kosten, is door het Polderdistrict aangegeven dat er veel extra voorzieningen noodzakelijk zijn om tot het fietspad te komen.

De heer Hooijmans kan zich niet aan de indruk onttrekken dat er in het stuk ten aanzien van het fietspad sterk is gezocht naar een weerwoord. In het stuk staat dat er buitendijks op verschillende plaatsen landschappelijk en ecologisch waardevolle Meidoornhagen voorkomen. Ook komen op delen van de buitendijkse taluds ecologisch waardevolle graslandvegetaties voor. Wanneer een onderhoudstrook wordt aangelegd worden deze waarden ook aangetast. Het maakt weinig uit of daar nu wel of niet een fietspad op ligt. De gemeente heeft een bestemmingsplan buitengebied, waarmee men een zeer stringente bescherming nastreeft van de landschappelijke en ecologische waarden van het uiterwaardengebied. De gemeente gaat bij het gebruik van het fietspad uit van de bestaande recreatieve druk en verwacht geen negatieve gevolgen voor het buitendijkse gebied. De dijk zal niet worden onttrokken aan het gemotoriseerd verkeer. De heer Hooijmans wil door middel van bilateraal overleg tot een goede oplossing komen.

De heer Kraaijveld onderschrijft het belang van de ontwikkeling van het fietspad, ook voor het dagelijks gebruik door met name de schoolgaande jeugd. Het kostenaspect speelt een te grote rol. Er zijn goede combinaties mogelijk. Het zou erg jammer zijn als het fietspad niet wordt gerealiseerd. De dijkverbetering gaat natuurlijk voor, maar het is goed mogelijk het een met het ander te combineren, dus moet het plan worden vastgehouden. De heer Van der Kruyk geeft aan dat in de notitie twee zaken in beeld zijn gebracht, dat zijn de LNC-waarden en de kosten. De heer Van der Kruyk is bereid de conclusie ten aanzien van de negatieve effecten van het fietspad op de LNC-waarden iets te nuanceren. Er treedt echter wel degelijk een, zij het gering, negatief effect op. De kosten zijn zo goed mogelijk in beeld gebracht. Naast het aanbrengen van een verharding moeten ook diverse voorzieningen worden gemaakt, zoals op- en afritten, die mede een stempel drukken op de kosten.

De heer Ford constateert in de discussie een paar punten. Er is bij de gemeenten een grote wens om het fietspad gerealiseerd te krijgen. Het verkeersluw maken van de dijk zodat deze meer geschikt is voor fietsers, is voor de gemeente Maasdriel niet aan de orde. Het fietspad kan naast een recreatieve waarde ook betekenis hebben voor het woon-werk verkeer. De gevolgen voor de LNC-waarden kunnen iets worden genuanceerd. Door middel van bilateraal overleg zal nader tot een oplossing moeten worden gekomen.

De heer Brachten geeft aan dat hij het fietspad ook bij de provincie aan de orde heeft gesteld. Het recreatief-fietspadenplan van de provincie kent een urgentie-schema. Een fietspad onder aan de dijk is vanuit recreatief oogpunt minder aantrekkelijk, omdat men onder aan de dijk minder ver kan kijken. Een fietsvoorziening op de dijk is aantrekkelijker. Het is zodoende de vraag of iedereen van het fietspad gebruik zal maken. Als er nog nader overleg plaats zal vinden over het fietspad, wil de provincie er graag aan deelnemen.

De heer Hooijmans is blij met de nuancering vanuit het Polderdistrict ten aanzien van de LNC-waarden. Verder vindt de heer Hooijmans het onbegrijpelijk dat het fietspad dat nu over het golfterrein loopt, zonder probleem aldaar langs de dijk kan worden aangelegd, en dat een fietspad langs de dijk tussen Kerkdriel en de A2 om waterkeringstechnische redenen daar ineens niet kan. De aanleg van het fietspad op de onderhoudsstrook zal geen gevolgen hebben voor de waterkering. Ten aanzien van het gebruik van het fietspad kan het pad dat over het golfveld loopt als voorbeeld dienen. Hier gaan nagenoeg geen fietsers over de dijk, alle fietsers maken hier gebruik van het lager gelegen fietspad. Het fietspad moet worden gezien in het perspectief van de recreatieve ontwikkeling zoals de gemeente die voorstaat. Vanuit het Polderdistrict is aangegeven dat de kosten van het fietspad zullen moeten worden betaald door de gemeenten Maasdriel en Hedel. Die verantwoordelijkheid zal dus moeten worden gedragen door de gemeenten Maasdriel en Hedel.

De heer Kraaijveld sluit zich hierbij aan. Tevens geeft de heer Kraaijveld aan dat het fietspad kan worden gerealiseerd in de gemeente Maasdriel of Hedel, wanneer er overeenstemming is met de betreffende gemeente. Onafhankelijk van elkaar dus. De heer Ford concludeert dat op basis van de gemaakte nuancering er bilateraal overleg zal plaats moeten vinden. Bij de volgende vergadering zal hierover uitslag worden gegeven.

3 Bespreking concept-hoofdstukken Projectnota-MER

De heer Ford stelt voor de concept-hoofdstukken van de Projectnota/MER te behandelen aan de hand van de samenvatting van de adviesgroepvergadering.

1. Wederom spreekt de adviesgroep haar bezorgdheid uit over de afwezigheid van de vertegenwoordiger van Rijkswaterstaat-directie Limburg (als rivierbeheerder), bij zowel advies- als projectgroep. Aangezien de voortgang van het proces niet mag stagneren is besloten dat de adviesgroep een brief zal verzenden naar Rijkswaterstaat-directie Limburg waarin de bezorgdheid van de adviesgroep is verwoord.

De heer Ford zegt dat de adviesgroep zich zeer sterk achter het Polderdistrict schaart ten aanzien van de zorg dat Rijkswaterstaat-directie Limburg wederom niet aanwezig is. Op korte termijn, per 1 april, zal er een vervanger komen voor de heer Faaij. Er is bij de adviesgroep grote zorg dat eerder genomen standpunten uit de advies- en projectgroep weer opnieuw ter discussie kunnen komen te staan. Met nadruk is verzocht dit punt ook in de projectgroep aan de orde te stellen. De adviesgroep is van mening dat deze zorg moet worden kenbaar gemaakt bij Rijkswaterstaat-directie Limburg. De heer Spapens geeft voor de duidelijkheid aan dat hij aanwezig is vanuit Rijkswaterstaat-directie Oost-Nederland, als mede initiatiefnemer voor een aantal rijksdijken en niet als rivierbeheerder.

De heer Hooijmans zegt dat het niet juist is dat wanneer we samen het gehele proces hebben doorlopen en alle besluiten zijn genomen, alles nog eens opnieuw moet worden doorlopen, omdat Rijkswaterstaat-directie Limburg niet aanwezig was. Bij de eerste contacten omtrent de dijkverbetering is duidelijk gemaakt dat er haast moest worden gemaakt in verband met de realisering van de dijkverbetering voor het jaar 2001. Er is vervolgens voortvarend aan gewerkt, als nu blijkt dat alles nog eens dunnetjes over moet, dan is dat onaanvaardbaar.

De heer Ford vraagt of de projectgroep instemt met de verzending van een brief van de advies- en projectgroep naar Rijkswaterstaat-directie Limburg waarin de grote zorg wordt kenbaar gemaakt. De projectgroep is van mening dat dit dringend gewenst is. De heer Kraaijveld vult aan dat er vanuit moet worden gegaan dat alles wat gepasseerd is en waaraan Rijkswaterstaat-directie Limburg heeft kunnen deelnemen, nu vast ligt.

2. Ten aanzien van de keuze bij Rossum heeft de adviesgroep de voorkeur voor de oplossing waarbij de Van Heemstraweg waterkerend wordt gemaakt. Ten aanzien van het bergend vermogen zal nader overleg moeten worden gevoerd met Rijkswaterstaat.
3. De ontwatering van het tussengebied bij Rossum is mogelijk. De adviesgroep stelt dat aan dit gebied nog een meerwaarde moet worden toegevoegd voor met name de natuur.
4. Het stuk over het fietspad van Kerkdriel naar de A2 wordt door het gemeentebestuur van Maasdriel gezien als een gemiste kans. Dit punt zal nader moeten worden uitgediscussieerd in de projectgroep. (zie agendapunt 2b).
5. Compensatie van natuurwaarden die verloren gaan, kan plaatsvinden door de aanleg van nieuwe beplanting, maar ook door de verplaatsing van reeds aanwezige beplanting wanneer dit mogelijk is.
6. Grote zorgvuldigheid bij compensatie van natuurwaarden. Er moet niet te lichtzinnig worden gedacht over het herstel van ecologische waarden binnen een tijdsperiode van 20 jaar.

7. De sluis moet ook op hoogte worden gebracht.
8. Bij Hedel (Kweldam tot spoorlijn) is de voorkeur voor de aanleg van een damwand. Hierbij mag echter geen schade optreden aan de aanwezige woonhuizen.

De heer Kraaijveld kan zich voorstellen dat een buitendijkse aanpassing voor Rijkswaterstaat problemen geeft. In het gebied aldaar staat echter een natuurontwikkelingsproject op stapel waarbij grond zal verdwijnen ten gunste van het water. Het missen van berging ter plaatse is zodoende geen steekhoudend argument. Een groot breed dijklichaam doet echter afbreuk aan het landschap. De heer Kraaijveld heeft daarom ook de voorkeur voor de damwand-variant. De heer Ford geeft aan dat in de adviesgroep ook is gezegd dat de aanleg van een damwand landschappelijk het fraaist is. Ten aanzien van de verbreding van het dijklichaam geeft de heer Van der Kruyk aan dat dit geen buitendijkse verlegging is. Naast de kubieke-meters die van het rivierbed worden afgenomen kijkt Rijkswaterstaat ook naar het aantal vierkante-meters. Dat speelt hier dus ook mee.

De heer Hooijmans zegt dat er op meerdere plaatsen damwanden komen. Hierbij gaat hij er vanuit dat dit zonder schade aan de bebouwing kan plaatsvinden en dat de verantwoordelijkheid hiervan bij de uitvoerder ligt. De heer Ford antwoordt dat het Polderdistrict heeft aangegeven dat het plaatsen van de damwanden schade-vrij kan plaatsvinden. Mocht er onverhoopt toch iets misgaan, dan ligt de verantwoordelijkheid bij het Polderdistrict. Vanuit de bewoners is vervolgens gereageerd dat, wanneer er geen schade optreedt en het duidelijk is bij wie de verantwoordelijkheid ligt, dan het grootste bezwaar is weggenomen. Geconcludeerd is dat dit punt door een specialist nog verder zal worden uitgezocht en worden verduidelijkt.

9. Bij het Dronkaardswiel zal een sloot moeten worden doorgetrokken naar het wiel toe.

De heer Ford geeft aan dat deze suggestie zal worden onderzocht door het Polderdistrict.

10. Bij de technische verbeteringen aan de dijken moet ook rekening worden gehouden met de zogenaamde "bewonersverfraaiingen".

De heer Ford geeft aan dat de vraag vanuit de adviesgroep aan het Polderdistrict was of er in voldoende mate rekening wordt gehouden met de verfraaiing van de omgeving door bewoners. Vanuit het Polderdistrict is gezegd dat er rekening mee wordt gehouden, voorzover dat binnen de technische randvoorwaarden gehandhaafd kan worden. Hierover zal op 14 april overleg plaatsvinden met de bewoners langs de dijk in Ammerzoden.

11. Het herstel van hekken en hokken e.d. kan alleen binnen bepaalde technische randvoorwaarden, aldus het Polderdistrict.

De heer Ford geeft aan dat in de adviesgroep is gevraagd of hokken en dergelijk die voor de uitvoering van de verbeteringswerkzaamheden weg moeten, later weer terug kunnen komen. Het Polderdistrict heeft geantwoord dat voorzover de zaken legitiem zijn deze worden hersteld, als dit past binnen de technische randvoorwaarden.

De heer Hooijmans vraagt of de personen of bedrijven, die dieren op bepaalde stukken dijk hebben lopen, ook verantwoordelijk zijn voor het onderhoud? De heer Van der Kruyk zegt dat er een beheer moet komen dat past binnen de technische randvoorwaarden. Dat zal in principe een extensief beheer moeten zijn zodat de dijken bloemrijker moeten worden.

Er zijn zodoende twee beheersmogelijkheden, namelijk:

- extensief maaien;
- extensief beweiden.

Beweiding zal worden geregeld via een contract: een gebruikersovereenkomst waarin staat onder welke voorwaarden de beweiding moet plaatsvinden. De rasters zullen door het Polderdistrict worden teruggeplaatst. Bij woonhuizen, zoals in Ammerzoden, geldt een ander beheer. Dit kan inhouden dat er vaker mag worden gemaaid. Hierover vindt nog overleg plaats met de bewoners op hiervoor belegde avonden. Het onderhoud wordt het liefst zoveel mogelijk uitbesteed.

Vervolgens worden de concept-hoofdstukken Projectnota-MER per hoofdstuk doorlopen.

Fort Sint Andries - Kloosterdijk (Dp 58-69)

De heer Spoelstra merkt op, ten aanzien van de sluis bij fort Sint Andries, dat er momenteel een bouwaanvraag bij de gemeente ligt van Rijkswaterstaat voor de aanpassing van de sluis. De heer Van der Kruyk zegt dat er binnenkort overleg plaats vindt tussen Rijkswaterstaat en het Polderdistrict, waarbij dit ook aan de orde komt.

De heer Spapens merkt op bij figuur 2.1, dwarsprofiel 62, om de buitenteen aan te houden, zodat er geen problemen ontstaan met betrekking tot de beleidslijn "Ruimte voor de Rivier". Het gaat slechts om een meter en kan makkelijk worden opgelost.

Alemse Stoep - Kerkdriel (Hm 25-67)

Pagina 10, tweede alinea van onder;

De heer Hooijmans vraagt zich af of het fietspad dat in de toekomst tevens dienst doet als onderhoudsstrook, wel voldoende draagkracht heeft. Het voorstel is om in het bilaterale overleg met het Polderdistrict hier nader naar te kijken.

Pagina 11, tweede alinea van onderen, pagina 12, derde alinea;

De heer Hooijmans merkt op dat een en ander nogal wat consequenties heeft voor de golfbaan. Het is belangrijk hierover overleg te voeren met de golfvereniging. De heer Van der Kruyk zegt dat er intensief overleg plaatsvindt met de golfvereniging.

Pagina 12 onderaan;

De heer Hooijmans merkt op dat de gemeente Maasdriel, ter hoogte van de gemeentewerf (omgeving Julianastraat en Dalemstraat), plannen heeft voor de realisering van enkele woningen tegen de dijk aan. Er is een concept-bestemmingsplan voor aanwezig. Het is verstandig dit plan nu mee te nemen in de dijkverbeteringsplannen, zodat werk met werk kan worden gemaakt. De heer Van der Kruyk zegt dat dit punt nog in het bilateraal overleg met de gemeente aan de orde zal komen.

Pagina 13 tweede alinea;

De heer Hooijmans merkt op dat er in dit stuk geen melding wordt gemaakt van het herstel van de basaltglooïing ter hoogte van het Veerhuis. Ter plaatse van de keermuur bij het Veerhuis zou, naar aanleiding van de hoorzitting in de Boxhof, nog worden onderzocht of hier een voetpad gerealiseerd kan worden. De heer Van der Kruyk geeft aan dat de basaltglooïing in de tekst zal worden opgenomen. Ten aanzien van het voetpad ziet het Polderdistrict geen mogelijkheid, omdat er absoluut geen ruimte voor is.

Rijksweg A2 - Bergse Maasdijk (Hm 107-198)

Pagina 22, tweede alinea;

De heer Kraaijveld merkt op dat er bij de gemeente Hedel plannen zijn om een bestemmingsplan te ontwikkelen voor het gedeelte tussen Hm 140 en Hm 142. Het is zinvol dat het Polderdistrict ook kennis neemt van de voornemens, zodat de plannen op elkaar kunnen worden afgestemd. Bij belanghebbenden van het bestemmingsplan kunnen anders verwachtingen worden gewekt die weer te niet worden gedaan. Het verzoek is om vroegtijdig aan te geven hoever men uit de teen van de dijk moet blijven. De heer Van der Kruyk zegt dat als het Polderdistrict het concept-plan krijgt, dat het dan nog kan worden meegenomen in het proces.

4 Opzet projectnota/MER

Mevrouw Voskens geeft een doorzicht naar de komende periode. Alle deeltrajecten zijn nu behandeld in de adviesgroep. Alle oplossingen op hoofdlijnen zijn nu aan de orde geweest. Er zijn keuzen gemaakt tussen alle oplossingen op basis van de afwegingen ten aanzien van de LNC-waarden en het woon- en leefmilieu. Op basis hiervan wordt de projectnota/MER geschreven. In de projectnota/MER moet het Voorkeursalternatief worden beschreven. Dit kan op basis van de keuzen die zijn gemaakt. In het Voorkeursalternatief wordt beschreven hoe de dijk er gaat uitzien na de dijkverbetering, welke waarden verloren gaan en op welke wijze deze worden hersteld en/of gecompenseerd. In het MER moet ook worden aangegeven wat het Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is. Bij de afweging zijn we daar in principe al mee bezig geweest. Bij het MMA is van belang de duurzaamheid van de oplossing en de toekomstige ontwikkelingen die mogen niet worden belemmerd. De oplossing moet dusdanig zijn dat, wanneer er nieuwe verbetering plaats moeten vinden, die tot een minimum kunnen worden beperkt. Het MMA is feitelijk een soort toetsingskader waarmee het Voorkeursalternatief verder kan worden geoptimaliseerd. Deze verantwoording vindt plaats in het hoofdrapport. De afwegingen van de keuzen die per deeltraject zijn gemaakt, worden in afzonderlijke deelrapporten gegeven.

In de volgende vergadering zal de concept projectnota/MER worden gepresenteerd.

De heer Hooijmans merkt op dat er nu een goed doordacht plan moet komen, zodat niet later zal blijken dat het hele dijkverbeteringsplan niet goed is en dat er diverse aanpassingen noodzakelijk zijn. De heer Ford zegt dat er alleen bij de kunstwerken in de fundering een klein voorschot wordt genomen op de toekomst, de huidige koers is echter duidelijk. De heer Hooijmans zegt dat we er nu van overtuigd moeten zijn, dat dit een goed plan is dat de toets der kritiek van de diverse deskundigen in het land kan weerstaan.

5 Planning en voortgang

De volgende adviesgroepvergadering zal plaatsvinden op 27 mei 1997 en niet op 28 mei zoals in de planning stond aangegeven. Dit zal in principe de laatste vergadering zijn, tenzij er nog belangrijke wijzigingen komen.

De heer Van der Kruyk deelt mee dat er twee hoorzittingen zijn gepland in september, dit betreft:

- A2-Bergse Maasdijk op 4 september;
- fort Sint Andries-A2 op 8 september.

6 Rondvraag

De heer Spoelstra vraagt hoe de stand van zaken is met betrekking tot de bestemmingsplan procedures? De heer Van der Kruyk geeft aan dat er overleg heeft plaatsgevonden met de verschillende gemeenten, om te komen tot een gezamenlijke planning voor de bestemmingsplan wijzigingen.

De heer Kraaijveld vraagt of de gemeente Hedel iets moet doen ten aanzien van het wijzigen van bestemmingsplannen, aangezien Hedel niet bij het bovengenoemde overleg aanwezig was? De heer Van der Kruyk antwoordt, dat er vanuit Hedel was vernomen dat men vermoedde dat er geen bestemmingsplanwijziging nodig zou zijn. Alle gemeenten krijgen de plannen ten aanzien van de dijkverbetering met daarop twee lijnen waarbinnen de bestemming in orde moet zijn, of moet worden gebracht. Op basis hiervan kan de gemeente zelf beoordelen, of er bestemmingsplannen moeten worden gewijzigd. De heer Wijnen zegt dat er van de bijeenkomst van de ambtelijke werkgroep een verslag wordt gemaakt dat wordt verstuurd naar de colleges van B&W.

De heer Kraaijveld moet vaststellen, dat het jammer is dat er niemand van de gemeente Hedel bij het overleg aanwezig is geweest. Er mag door Hedel geen achterstand worden opgelopen.

De heer Ford sluit de vergadering af om 13.30 uur.

5 Verslag Advies-/Projectgroep Maas- dijken Bommelerwaard 27 mei 1997

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 27 mei 1997

Verslagnummer
V832, nr. 6

Kenmerk
1253341

Notulist
E. Mol

Aanwezig

J.A. v Boxtel, D. Brachten, H.W.M. Eling, J.H. de Jonge, A. Lentjes, R. van Loenen Martinet, J.M. Pommer, H.G.C. Penders, M. Quik, G. Rademakers, J.J. Vogel, H. van Sonsbeek, J.H. Spapens, W. Spee, P. Weerdenburg, J. Kooyman, A. Wijnen, J.J. Wings, W. v.d. Kruyk, B.G. de Bruijn, E. Ford (voorzitter), M.E. Voskens-Drijver, J. Kuipers, M.W. de Bruijn, E.Mol.

Afwezig
J. Beijaert, H. v.d. Bogert, F. van Heel, F.J.Jansen, P.H.G. Smits, J. Maissan, R.W. Siebers, M. Lieferring, N.J. Hooijmans.

Kopie(n) aan
Aanwezigen, afwezigen, agendaleden adviesgroep en projectgroep, Commissie m.e.r. ,
Grontmij intern

Betreft
Vergadering adviesgroep dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard van 27 mei 1997

1. Opening, ingekomen stukken en mededelingen

opening om 9.30 uur

De heer Ford opent de vergadering en heet iedereen welkom.
Er is een afzegging binnengekomen van de heer Maissan. Rijkswaterstaat directie Limburg is vandaag vertegenwoordigd door de heer H.Eling.

Op de agenda staat de bespreking van het concept van de Projectnota/MER.
Ingekomen zijn de volgende stukken voor de agenda:

- concept Projectnota/MER;
- afschrift van de brief aan Rijkswaterstaat;
- verslag vergadering adviesgroep van 27 maart 1997;
- verslag vergadering projectgroep van 27 maart 1997.

Tevens zijn ingekomen:

- een brief van de bewoners van het traject A2-spoorlijn;
- een fax van de heer Hofman ten aanzien van de situatie bij DP 42,41.

2. Verslagen van de vergadering van 27 maart 1997

Verslag van de adviesgroep

Tekstueel

Pagina 1

De heer Wings merkt op dat zijn naam zowel bij de aan- als afwezigen staat vermeld.
Hij was bij de vergadering van 27 maart echter wel aanwezig.

vetgedrukt = actie door

Pagina 6

De heer Spapens merkt op, bij 'pagina 5', waar staat dat de buitendijkse bomen worden gespaard dat dat niet klopt. Er wordt hier naar binnen toe verbeterd. De buitendijkse rij bomen blijft gewoon gespaard. Dit was ook bij een eerdere uitwerking al het geval waarbij naar buiten toe zou worden verbeterd.

Het verslag wordt met dank aan de notulist vastgesteld.

Naar aanleiding van
Pagina 7

De heer Van Boxtel refereert aan zijn opmerking onder aan de pagina en vraagt of er bodemonderzoek heeft plaatsgevonden bij de oude vuilstortplaats. De heer Van der Kruijk geeft aan dat drie weken terug is begonnen met het milieukundig bodemonderzoek, waarbij als eerste is begonnen met de verdachte locaties.

Verslag van de projectgroep

inhoudelijk

Het verslag van de projectgroep geeft geen aanleiding tot het stellen van vragen.

3 Bespreking concept Projectnota/MER

De heer Ford stelt voor de stukken aan de hand van de bijgevoegde 14 tekeningen te behandelen. De heer Van Boxtel merkt op dat de 14 losse tekeningen niet geheel overeenkomen met de ingebonden tekeningen die bij de Projectnota/MER horen. Mevrouw Voskens geeft aan dat de losse tekeningen de laatste versie vormen. De ingebonden tekeningen zijn nog niet geheel op deze laatste versie aangepast. De heer Brachten zegt dat op de agenda staat dat vandaag het Ontwerpplan en de Projectnota/MER worden behandeld. Het Ontwerpplan was echter nog niet bijgevoegd. De heer Kuipers geeft aan dat in de Projectnota/MER staat aangeven waarom een bepaalde keuze is gemaakt. Het grondmechanische onderzoek en de technische onderbouwing van het geheel worden apart gerapporteerd in het Ontwerpplan. Aangezien alles ook in de Projectnota/MER staat is er voor gekozen de technische tekeningen er nu niet bij te voegen om zo het overzicht te houden in de grote hoeveelheid informatie. De heer Brachten vraagt of er twee documenten komen, de Projectnota/MER en de uitwerking van het Voorkeursalternatief in het Ontwerpplan. De heer Ford geeft aan dat dit klopt. In de verzendbrief stond aangegeven dat vandaag ook het Ontwerpplan wordt behandeld, dit is niet helemaal goed, het is beter te spreken over het Voorkeursalternatief.

Vervolgens worden alle trajecten toegelicht door mevrouw Voskens, waarna er gelegenheid is voor het stellen van vragen en het maken van opmerkingen

Fort Sint Andries-Kloosterdijk (kaart 80)

De heer Van Boxtel merkt op dat de werkzaamheden aan de sluis gelijktijdig met de dijkverbeteringswerkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Het zou aanbeveling genieten wanneer er bij de aanpassing van de sluis ook wat wordt gedaan aan de doorstroming van het verkeer. Als er schepen passeren staat het verkeer vaak een kwartier stil. De heer Van der Kruijk antwoordt dat de sluis onderdeel uitmaakt van de Projectnota/MER en zodoende tegelijkertijd met de dijkverbetering zal worden aange-

past. Dit wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat. Aan de verkeersdoorstroming kan het Polderdistrict niets verbeteren.

De heer Brachten mist de bochtafsnijding bij de Kloosterdijk in het Voorkeursalternatief, of dat wel klopt. De heer Kuipers geeft aan dat de bochtafsnijding alleen aan de orde is wanneer de Maasdijk bij Rossum zou worden verbeterd. Aangezien de Van Heemstraweg het Voorkeursalternatief is hoeft de bochtafsnijding niet te worden gemaakt.

De heer Eling merkt op dat in het verslag van de vorige vergadering staat dat Rijkswaterstaat wel eens problemen zou kunnen hebben met het "Van Heemstraweg" alternatief. Aan de hand van de stukken heeft Rijkswaterstaat de verbetering van de bestaande dijk opnieuw bekeken. Men is tot de conclusie gekomen dat er vanuit Rijkswaterstaat zeer zeker aan de verbetering van de bestaande dijk wordt gehecht. De reden hiervoor is dat de waarden die langs de dijk verloren gaan niet opwegen tegen het ontnemen van bergend vermogen van de rivier. Rijkswaterstaat is daarom geen voorstander van het "Van Heemstraweg" alternatief. De heer Ford reageert door te zeggen dat hier uitvoering over is gediscussieerd en dat er een duidelijke meningsvorming heeft plaats gevonden in de adviesgroep. De heer Ford vraagt of het juist is dat men nog een slag om de arm neemt. De heer Eling antwoordt dat op basis van het rapport zoals dat er nu ligt en de interne discussie bij Rijkswaterstaat-directie Limburg; men heeft geconstateerd dat er geen dusdanige belangen zijn om voor de Van Heemstraweg te kiezen. In hoeverre hogere machten hier nog iets aan kunnen veranderen is niet bekend. De heer Ford vraagt of de keuze zorgvuldiger moet worden omschreven. De heer Eling antwoordt dat er misschien argumenten zijn die niet beschreven zijn, dit kan nog nader worden uitgezocht. Het oppoetsen van de bestaande argumentatie heeft echter weinig zin.

De heer De Bruijn geeft aan dat het Polderdistrict teleurgesteld is over het ingenomen standpunt van Rijkswaterstaat. Er moet een duidelijke kanttekening worden geplaatst aangezien Rijkswaterstaat tijdig op de hoogte is gesteld van de keuze voor de Van Heemstraweg als Voorkeursalternatief. Er zijn goede argumenten aangedragen waarom is gekozen voor het Voorkeursalternatief zoals dat er nu ligt. De lagere veiligheid bij Heerwaarden biedt statistisch een fors stuk ruimte aan de rivier. Rijkswaterstaat is hier al maanden geleden over geïnformeerd. Het is dan ook teleurstellend dat het standpunt van Rijkswaterstaat niet eerder hier is medegedeeld. De heer De Bruijn vraagt hoe Rijkswaterstaat omgaat met de aanvraag van de vergunning in het kader van de Rivierenwet wanneer deze wordt aangevraagd voor de realisering van het "Van Heemstraweg" alternatief. Wordt deze vergunning dan niet verleend? De heer Eling antwoordt dat daar inderdaad rekening mee moet worden gehouden.

De heer Spee vraagt waarom Rijkswaterstaat niet met argumenten komt waarom de verbetering van de huidige Maasdijk voordelen heeft ten opzichte van het Voorkeursalternatief. De heer Eling antwoordt dat bij de argumenten bij alle deeltracés blijkt dat de LNC-waarden die hier en daar in het gedrang komen toch weer kunnen worden hersteld. Als deze LNC-waarden kunnen worden hersteld moet daarvoor dan 1 miljoen m³ bergend vermogen van de rivier aan worden opgeofferd. Het bergend vermogen van de rivier is dan voor Rijkswaterstaat belangrijker dan de geringe mate waarin de LNC-waarden worden aangetast en de overlast die de bewoners zullen ondervinden.

Van Heemstraweg (kaart 82)

De heer Van Boxtel vraagt bij de aansluiting van de Van Heemstraweg op de rotonde, waar een strook bos weg moet, om daar het zandtalud gedeeltelijk af te graven en vervolgens klei aan te brengen. Er hoeft dan minder bos te worden gekapt. Het gaat om de breedte van circa 6 meter. De heer Van Boxtel zal dit punt nader overleggen met de heer Kuipers.

Alem (kaart 81)

De heer Van Boxtel heeft een fax ontvangen van de heer Hofman, die overhandigd is aan de voorzitter. De fax heeft betrekking op de zuidzijde van de dijkkring Alem. Het is nieuw dat er aan de noordzijde bij Alem toch een verhoging van de dijk moet plaatsvinden; levert dit geen problemen op met uitritten e.d.? De heer Kuipers zegt dat de verhoging met asfalt wordt uitgevoerd en dat de bermen iets worden opgehoogd. De ontsluiting levert geen problemen op. Voor de ontwatering zal een drainage worden aangelegd in een zandkoffer. Een greppel neemt te veel ruimte in.

De kronkel in de noord-oostzijde van de dijk is volgens de heer Van Boxtel in eigendom van een agrariër, hier moet wel rekening mee worden gehouden. De heer Van der Kruyk geeft aan dat dit stuk dijk wordt aangekocht.

De heer Van Boxtel vindt dat er veel bomen verdwijnen waar niet veel voor terugkomt, kan er niet meer worden behouden? Mevrouw Voskens zegt dat dit in principe wel mee valt. De beplanting die verdwijnt zal in ruime mate worden gecompenseerd door nieuwe aanplant ter plaatse of nieuwe aanplant ter plaatse of in de directe omgeving.

De heer Van Boxtel geeft aan dat bij de afwatering langs de dijk bij de Merenstraat/Veerweg beter een greppel kan komen dan een drainering, omdat een drainage na verloop van tijd toch dicht gaat zitten.

De heer Van Boxtel geeft aan dat de vuilstort aan de zuidzijde bij Alem aanwezig is tussen Dp 28,39/DP 29,57 en DP 35,12. De heer Van der Kruyk geeft aan dat onderzocht is waar de stort ligt. Gebleken is dat deze dichterbij de dijk ligt dan was verwacht en dat daarom de verbetering van de dijk iets meer naar binnen toe plaatsvindt.

De heer Van der Kruyk geeft aan, naar aanleiding van de fax van de heer Hofman, dat de dijk ter hoogte van zijn woning moet worden verhoogd. Dit heeft ook gevolgen voor de taluds die breder worden. Dit heeft gevolgen voor de zij-tuin van de heer Hofman. In de voortuin zullen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. De heer Kuipers zal nog contact opnemen met de heer Hofman.

Alemse Stoep-Kerkdriel (kaart 83, 84, 85)

De heer Wijnen vraagt of de fundering van het fietspad ter hoogte van Steenbeemdweg wel zwaar genoeg is om hier ook een onderhoudsstrook te projecteren. De heer Kuipers geeft aan dat hier aandacht voor is.

De heer Wijnen vraagt namens de Stichting van de Golfbaan of er contact opgenomen kan worden met de architect van de golfbaan, de heer Jol, over alle veranderingen die er plaats gaan vinden. De baan moet namelijk weer worden goedgekeurd door de Nederlandse Golf Federatie (NGF). De heer Van der Kruyk geeft aan dat er ook al overleg heeft plaatsgevonden.

De heer Wijnen komt met het verzoek de greppel bij de ijsbaan zo ondiep mogelijk te houden.

De heer De Jonge vraagt of de hekken bij tuinen van circa 10 meter breed herplaatst. De heer Van der Kruyk antwoordt dat bij kleine, korte taluds de tuinen in stand kunnen blijven. Iedere situatie is echter weer anders en zal apart moeten worden beoordeeld.

De heer De Jonge heeft een correctie op pagina 37, zesde alinea, eerste zin, hier staat "het buitentalud van het hertenkamp langs de Hintham". Dit moet zijn "langs de Maasbandijk". Dit was ook in het deelrapport van maart 1997 verkeerd opgenomen.

Kerkdriel - Rijksweg A2 (kaart 86, 87, 88)

De heer Spee verzoekt de kwel zoveel mogelijk te behouden, dit is van belang voor zowel de flora als de fauna ter plaatse. De heer Kuipers zegt dat alleen de (zandmee-

voerende)kwel die waterkeringstechnisch niet gewenst is, tegen wordt gegaan. De overige kwel blijft gewoon behouden.

Mevrouw Voskens geeft aan dat in het Ontwerpplan wel rekening zal worden gehouden met de mogelijke aanleg van een fietspad op de onderhoudsstrook. De gemeente Maasdriel is tevreden met deze toevoeging aan de tekst, aldus de heer Wijnen. De heer Brachten geeft aan dat het fietspad nog niet is aangemeld bij de provincie. In verband met de financiering is dit wel aan te bevelen.

De heer Spee vraagt voor het deel tussen Hm 101 en 106 speciale aandacht en zorg voor het broedgebied van de Buizerd. Er zijn hier namelijk relatief grote populieren.

Mevrouw Voskens zegt dat daar een bosschage voor een deel wordt aangetast waarvoor in de plaats meidoornhagen worden aangeplant omdat het een heggenlandschap betreft. De heer Spee zegt dat het leef- en broedgebied wordt aangetast wanneer er populieren worden weggehaald, de vraag is dus: kunnen de populieren blijven gehandhaafd? De heer Kuipers antwoordt dat alles buiten de teen van de dijk en buiten de onderhoudsstrook kan blijven gehandhaafd. Bij het kappen van de bomen zal rekening worden gehouden met het jaargetijde. Dit kan zo mogelijk ook in overleg met bijvoorbeeld het IVN.

Rijksweg A2 - Spoorlijn (kaart 89)

De heer Kuipers geeft aan dat ter plekke van de woningen de dijkverbetering aan de binnenkruinlijn met een damwandconstructie wordt uitgevoerd. De weg met het buitentalud vormt dan de waterkering. De damwandconstructie kan trillingsvrij worden aangebracht zodat schade aan de woningen kan worden voorkomen. De grondmechanici hebben de situatie onderzocht en hebben geconcludeerd dat dat mogelijk is, aangezien in de bodem geen harde lagen voorkomen. De heer Quik geeft aan dat in het door de bewoners aangedragen alternatief, door de verbreding van het dijklichaam, de mogelijkheid wordt geschapen om bijvoorbeeld bankjes en een monument te plaatsen. Hiermee wordt de mogelijkheid geschapen om nog iets meer van de omgeving te maken. Mevrouw Voskens zegt dat er op basis van de visie grote waarde wordt gehecht aan het smalle profiel van de dijk en de continuïteit van de belijning. De heer De Bruijn benadrukt dat er geen LNC-argumenten zijn op basis waarvan een oplossing kan worden gekozen ten koste van het winterbed van de rivier. De rivierbeheerder zal hier geen toestemming voor verlenen.

kaart 90
geen opmerkingen

kaart 91
De heer Rademakers vraagt of de bestaande, doodlopende sloot nu wordt doorgetrokken tot aan het Dronkaardswiel, in verband met de afwatering van het gebied. De heer Kuipers zegt tijdens de inspraakavond te hebben gehoord dat het zou gaan om de afwatering van de wielen, en dat is niet de bedoeling. Om die reden is er dan ook niets aan het ontwerp veranderd. Nu het echter duidelijk is dat het om de afwatering van het omliggende gebied op de wielen gaat, zal hier nogmaals aandacht aan worden geschonken.

Kaart 92
De heer Rademakers geeft aan dat er veel mensen in Ammerzoden zijn die bezwaar maken tegen de verwijdering van de hekken op de dijktafuds. De heer Van der Kruijk antwoordt dat het hier om een flink talud gaat dat in eigendom is van het Polderdistrict. Veel bewoners hebben het talud echter na verloop van tijd bij hun tuin getrokken.

Voor zover het talud bestaat uit een grasmat is dat nog niet zo'n probleem. Er worden echter ook hekken op het talud geplaatst en de grasmat wordt vervangen door een andere beplanting. Om die ontwikkeling tegen te houden komt er een uniforme afrastering boven aan de dijk. De bewoners mogen echter wel gebruik blijven maken van de taluds, zolang er maar gras blijft. De heer Wings zegt dat er een compromis moet worden gevonden tussen de situatie zoals die is gegroeid en de gewenste situatie volgens het Polderdistrict. De heer De Bruijn geeft aan dat dit punt nog eens in de projectgroep zal worden besproken. Daarnaast kan het advies vanuit de landschappelijke hoek niet worden genegeerd. Ook dit advies zal zorgvuldig moeten worden meegewogen. Wellicht kan er dan toch tot een compromis worden gekomen. De heer Wings zegt dat door overleg wellicht tot een betere oplossing kan worden gekomen en dat op deze wijze de weerstand die bij de bewoners aanwezig is kan worden weggenomen. Afsproken wordt dat er nader overleg zal plaatsvinden tussen de bewoners en het Polderdistrict.

Kaart 93

De heer Kuipers geeft aan dat er bij de taludverflauwing langs het voetbalveld taludfilters komen, zodat het nemen van corners ook op dit voetbalveld mogelijk blijft.

Hoofdstuk 6: het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA)

De heer Kuipers geeft aan dat op bladzijde 72 en 73 van de concept-Projectnota/MER een zes-tal punten is opgenomen die oplossingen bieden waarmee nog dichter bij het MMA kan worden gekomen. Deze oplossingen zijn nader overwogen en er is gemotiveerd aangegeven waarom van het MMA is afgeweken.

De heer Ford vraagt of de adviesgroep de conclusie kan delen die op bladzijde 75 van de concept-Projectnota/MER: 'Het Voorkeursalternatief benadert in hoge mate het Meest Milieuvriendelijke Alternatief'. De adviesgroep stemt hiermee in. Naar aanleiding van het MMA volgt nog een vraag en een discussiepunt.

De heer Van Boxtel vraagt waarom nog steeds wordt gesproken over het alternatief 1:500 bij Alem, dit is immers een gepasseerd station. Mevrouw Voskens legt uit dat dat klopt, er is gekozen voor een veiligheidsnorm van 1:1250 voor Alem. In het kader van het onderzoek naar het MMA (verplicht onderdeel van het MER) moet worden nagegaan of een ander alternatief milieuvriendelijker is. Bij een veiligheidsnorm van 1:500 is dat zo, er worden minder LNC-waarden aangetast. De veiligheid wordt echter zwaarder gewogen dan de aantasting van de LNC-waarden, daarom wordt bij Alem op basis van het veiligheidsargument gemotiveerd afgeweken van het MMA.

De heer Brachten geeft aan dat bij de dijkverbetering om allerlei gebieden met natuurwaarden wordt heen gegaan. Bij Alem wordt er echter ook om een voormalige vuilstort gegaan. De heer De Bruijn geeft aan dat daar aanvankelijk om een stukje natuurgebied zou worden heengegaan. Echter, vanwege de aanwezigheid van de vuilstort is dit niet mogelijk en wordt het bestaande tracé gevolgd waarbij een klein deel van de natuurwaarden wordt aangetast. De heer Van Loenen Martinet is van mening dat er hier toch voor moet worden gekozen om de dijk iets te verleggen, ten gunste van de natuurwaarden en de sanering van de vuilstort. De heer Ford stelt voor dit punt voor verdere behandeling aan de projectgroep voor te leggen.

De heer Ford vraagt of er vanuit de adviesgroep nog andere punten in het concept van de Projectnota/MER zijn die aan de orde moeten komen. Geconcludeerd wordt dat er geen discussiepunten meer zijn, die niet aan de orde zijn geweest.

4 Planning en voortgang project

De heer Van der Kruijk geeft aan dat dit in principe de laatste adviesgroepvergadering is geweest. Wanneer er nog zaken inhoudelijk veranderen naar aanleiding van bijvoorbeeld de hoorzitting of de keuze voor een andere oplossing bij Rossum, is het mogelijk dat de adviesgroep nog eens bij elkaar wordt geroepen. Indien het nodig is om nog een extra vergadering te organiseren krijgen de adviesgroepleden hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk bericht.

Er zullen twee hoorzittingen plaatsvinden namelijk op 4 en op 8 september. Omstreeks 21 oktober verwacht het Polderdistrict de goedkeuring van het dijkverbeteringsplan door de provincie. Er wordt momenteel al hard gewerkt aan de grondverwerving. Bij de uiteindelijke uitvoering van het plan zal het gehele traject in drie stukken worden opgedeeld. Voor een enkel deel zal reeds in 1998 worden begonnen met de werkzaamheden. Met de rest zal in 1999 worden begonnen, zodat het project in 2000 kan worden afgerond.

De heer Brachten geeft aan dat het Voorkeursalternatief nu bekend is maar dat Ontwerpplan nog niet is besproken. Het Ontwerpplan kan wellicht onderdeel uitmaken van een volgende vergadering, wanneer mogelijk ook wordt gesproken over de oplossing bij Rossum. De heer De Bruijn antwoordt dat het in dit stadium absoluut onzeker is of er nog een extra vergadering komt over de oplossing bij Rossum.

De heer De Bruijn geeft aan dat er, op basis van het provinciale rivierdijkenplan, één geïntegreerd product komt voor zowel de M.e.r-studie als het dijkverbeteringsplan. Aan de Projectnota/MER wordt het besluit van de Dijkstoel toegevoegd om het dijkverbeteringsplan dat in de Projectnota/MER is opgesloten, ter visie te leggen. De heer Brachten geeft aan dat in de verdere procedure het Dijkverbeteringsplan centraal staat, dit plan wordt goedgekeurd. De Projectnota/MER is hierbij toelichtend op het Dijkverbeteringsplan. De heer Ford zegt dat de beide documenten onverbrekkelijk met elkaar zijn verbonden, het is meer een procedurele vraag. Het formele punt ten aanzien van een vervolgvergadering over het Ontwerpplan zal aan de orde komen in de projectgroep, aangezien het feitelijk inhoudt dat dan weer het zelfde wordt besproken als vandaag. De heer Van Loenen Martinet geeft aan dat in het Ontwerpplan de concrete uitwerking aan de orde moet komen. In de praktijk is gebleken dat dit nog wel eens afwijkt van hetgeen is vermeld in de Projectnota/MER. Dus, wanneer er meer bekend is over dit soort concrete zaken, moeten de adviesgroepleden hiervan op de hoogte worden gebracht.

5 Rondvraag

De heer Van Bostel geeft aan dat, wanneer er geen vergadering meer, dat het wel belangrijk is dat de adviesgroepleden de eindrapportage ontvangen. De heer Ford geeft aan dat alle leden van de adviesgroep de eindrapportage ontvangen.

6 Sluiting

De heer Ford sluit de vergadering van de adviesgroep om circa 12.30 uur. Aansluitend wordt doorgegaan met de gezamenlijke vergadering van adviesgroep- en projectgroep.

Gezamenlijke vergadering van adviesgroep en projectgroep

In aansluiting op de adviesgroepvergadering wordt de gezamenlijke vergadering geopend.

De heer Ford geeft een overzicht van de belangrijkste punten van de adviesgroepvergadering.

1. Er zijn veel individuele zaken waar nog nader aandacht aan wordt gegeven;
2. Rijkswaterstaat directie Limburg heeft zich uitgesproken voor de verbetering van de bestaande dijk bij Rossum, in plaats van de aanpassing van de Van Heemstraweg tot waterkering. Het Polderdistrict en de adviesgroep hebben hun teleurstelling hierover uitgesproken;
3. De vuilstort aan de zuidzijde bij Alem moet volgens een deel van de adviesgroep worden meegenomen in het Voorkeursalternatief;
4. Voor de veranderingen bij de golfbaan moet overleg cq toestemming zijn van de Nederlandse Golf Federatie;
5. De gemeente Maasdriel is accoord met de tekstuele wijziging in het concept van de Projectnota/MER ten aanzien van de mogelijkheid die er wordt gelaten om later alsnog een fietspad op de onderhoudstrook aan te leggen tussen, Kerkdriel en de rijksweg A2;
6. Bij de dijkverbeteringswerkzaamheden wordt rekening gehouden met het broedgebied van de Buizerd, zowel wat betreft zijn biotoop als het tijdstip van mogelijke kap van bomen;
7. Op het traject A2 - spoorlijn is gekozen voor de damwandvariant; dit is echter tegen de wens van de bewoners ter plaatse;
8. De hekken op de dijk moeten worden verwijderd;
9. De wens is door de adviesgroepleden uitgesproken om ook te worden geïnformeerd over het dijkverbeteringsplan.

De heer Van Loenen Martinet vult aan dat de adviesgroep tot tweemaal toe schriftelijk op de hoogte is gesteld dat Rijkswaterstaat zeer veel problemen heeft met het Voorkeursalternatief ten aanzien van de Van Heemstraweg. Het was op zich bij de adviesgroep al wel duidelijk dat hier een probleem zou kunnen ontstaan. De Gelderse Milieu Federatie ziet zeer zeker wel de voordelen van de beleidslijn "Ruimte voor de Rivier".

De heer Ford sluit vervolgens de gezamenlijke vergadering af.

Besprekingsverslag

Plaats en datum
Druten, 27 mei 1997

Verslagnummer
V835, nr. 6

Kenmerk
1253341

Notulist
E. Mol

Aanwezig

Gemeente Rossum

De heren H. Spoelstra en J.J. Vogel;

Gemeente Ammerzoden

De heer J.C.M. Pommer en mevrouw H.G.C. Penders;

Gemeente Maasdriel

De heren N.J. Hooijmans en A. Wijnen;

Gemeente Hedel

De heer D. Kraaijveld

Provincie Gelderland

De heer D. Brachten;

Rijkswaterstaat

De heer H.W.M. Eling;

Polderdistrict Groot Maas en Waal

De heren B.G. de Bruijn (voorzitter) en W. v.d. Kruyk;

Grontmij

De heren E. Ford, J. Kuipers en E.Mol en mevrouw M.E. Voskens-Drijver en M.W. de Bruijn.

Afwezig

H. Spapens, I. Huis in 't Veld, J. Maissan.

Kopie(en) aan

Aanwezigen, afwezigen, agendaleden advies- en projectgroep, C-m.e.r., Grontmij intern

Betreft

Projectgroepvergadering dijkverbeteringsproject Maasdijken Bommelerwaard 27 mei 1997

1 Opening, ingekomen stukken en mededelingen

Opening om 12.30 uur

De heer De Bruijn opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Ingekomen zijn de volgende stukken voor de vergadering:

- concept Projectnota/MER;
- verslag vergadering adviesgroep van 27 maart 1997;
- verslag vergadering projectgroep van 27 maart 1997.

Uitgedeeld is de ontvangen brief van een groep bewoners uit Hedel en het antwoord op de brief van het Polderdistrict

2 Verslagen van 27 maart 1996*Adviesgroep*

In de adviesgroep en in de projectgroep zijn geen inhoudelijke opmerkingen gemaakt naar aanleiding van het verslag van de adviesgroepvergadering van 27 maart.

Projectgroep; tekstueel

Het verslag van de projectgroepvergadering van 27 maart geeft voor de projectgroepleden geen aanleiding tot het stellen van vragen en maken van opmerkingen. Het verslag wordt met dank aan de notulist vastgesteld.

Projectgroep; inhoudelijk

Pagina 2

De heer Brachten geeft aan dat de provincie geen groot voorstander is van een fietspad aan de buitenteen van de dijk. De provincie heeft de voorkeur voor het verkeersluw maken van de dijk, waardoor de situatie op de dijk voor de fietsers veiliger wordt. Echter, wanneer het fietspad er toch moet komen, waarvoor het Polderdistrict de mogelijkheid dus open houdt, dan kan de provincie daar in principe een financiële bijdrage aan leveren. Het voornemen moet dan echter wel aangemeld worden en dat is nu nog niet gebeurd.

3 Bespreking concept-Projectnota/MER

De heer De Bruijn zegt dat in de adviesgroepvergadering is geconstateerd dat er wel een concept van de Projectnota/MER ligt, maar nog geen Ontwerpplan. Het is de bedoeling dat de Projectnota/MER zover mogelijk wordt afgerond en dat in de Projectnota/MER een Voorkeursalternatief is opgenomen. Het Voorkeursalternatief is feitelijk het Ontwerpplan. Bij het feitelijke Ontwerpplan wordt echter ook nog aanvullende technische informatie bijgevoegd. Er moet echter vanuit worden gegaan dat met de bespreking van de Projectnota/MER ook het Ontwerpplan vandaag wordt besproken. De heer Hooijmans geeft aan dat het Ontwerpplan dan ook moet aansluiten op de Projectnota/MER. Wanneer dat niet zo is, dan behouden de projectgroepleden het recht om hier op terug te komen. De heer Brachten zegt dat het Ontwerpplan door de Dijkstoel wordt vastgesteld en door Gedeputeerde Staten wordt goedgekeurd. De Projectnota/MER is de verantwoording van het Ontwerpplan.

De heer Eling vindt de opbouw van de Projectnota/MER niet geheel juist. Bij Rossum zijn twee alternatieven: de bestaande dijk kan worden verbeterd en er is een tracé-alternatief, namelijk de Van Heemstraweg. Daar moet het MER dan ook over gaan. In het rapport zoals het er nu ligt is het alternatief bestaande dijk verschoven naar een bijlage. Vanuit de m.e.r.-systematiek is dat niet juist. Beide alternatieven moeten worden bekeken en worden beoordeeld op hun milieu-effecten. Vervolgens kan er dan gemotiveerd een keuze worden gemaakt. Het moet duidelijk zijn welke zaken tegen elkaar zijn afgewogen. In dit rapport is direct al aandacht gegeven aan het Voorkeursalternatief. Mevrouw Voskens geeft aan dat wat de heer Eling bedoelt, weldegelijk zo is gebeurd. Het punt van de heer Eling is juist. De gehele afweging is op hoofdlijnen uitvoerig is beschreven in hoofdstuk 5 van de Projectnota/MER. Dit hoofdstuk is nu niet besproken omdat dit al eerder aan de orde is geweest in de projectgroep. De detail uitwerking staat beschreven in bijlage 1.

Fort Sint Andries

In de adviesgroep is een vraag gesteld over de mogelijkheid om iets te doen aan de verkeersdoorstroming bij de sluis. Wanneer de sluis wordt gesloten moet het verkeer hier

vaak erg lang wachten. Geconstateerd wordt dat dit een punt is waar alleen Rijkswaterstaat verbetering in aan kan brengen.

De wijze waarop de verhoging van de sluisdeuren zal plaats vinden moet worden gezien als een zaak die nader wordt uitgewerkt in de besteksvoorbereiding. Hier wordt nu niet nader op ingegaan.

Dijkkring Alem

De Dijkkring Alem levert niet veel nieuwe elementen ten opzichte van de eerdere vergadering waarbij deze dijkkring is besproken. Nieuw element is het nadere onderzoek naar de vuilstort. Deze ligt dicht bij de dijk dan eerst werd vermoed, hetgeen aanleiding is geweest om het Voorkeursalternatief bij te stellen. Dit houdt in dat de binnendijkse natuurwaarden iets meer worden aangetast dan aanvankelijk het geval was. Het MMA zou hier inhouden dat de vuilstort wordt opgeruimd ten gunste van het behoud van de binnendijkse natuurwaarden. Het Polderdistrict is voorstander van het tracé om de vuilstort heen. In de Adviesgroep is echter gesuggereerd dat het wel zo fraai is om, gelijktijdig met de aanleg van de dijk, de vuilstort op te ruimen en de binnendijkse natuurwaarden te sparen. De heer Kuipers geeft aan dat de stort 2 meter diep en 10 meter breed is en zich over een lengte van 500 meter uitstrekt onder het tracé van de nieuwe dijk. Het opruimen van de vervuiling betreft circa $10.000 \text{ m}^3 \times f150,- = 1.5$ miljoen gulden. Het betreft hier echt een afvalstort, de analysesresultaten zijn echter nog niet bekend. De heer De Bruijn stelt dat, tenzij het zich zeer positief ontwikkelt, het Voorkeursalternatief blijft gehandhaafd. Hierover zal uitsluitel zijn voordat de Dijkstoel het dijkverbeteringsplan bespreekt en voordat het plan ter inzage komt.

Rossum - Kerkdriel

Op basis van LNC-waarden, het woon- en leefmilieu en de toekomstwaarden is er een zeer kansrijk tracé langs de Van Heemstraweg. Hier is al meerdere malen over gesproken waarbij is geconstateerd dat twee zaken dienden te worden opgelost. Deze zaken betreffen:

1. de waterhuishouding in het tussengebied.
Gelet op de bestemming van het gebied, levert dit geen onoplosbare problemen op.

2. het standpunt van de rivierbeheerder.

Het tussengebied maakt feitelijk onderdeel uit van het winterbed van de rivier. De rivierbeheerder is enkele malen verzocht om antwoord te geven op de vraag wat het standpunt is van de rivierbeheerder inzake het tracé Van Heemstraweg. Tot deze vergadering heeft de rivierbeheerder niet op dit verzoek gereageerd.

Rivierbedcompensatie is aanwezig bij Heerewaarden, vanwege de lagere veiligheid. Dit is een suggestie geweest van Rijkswaterstaat directie Limburg zelf. De heer Eling heeft in de adviesgroepvergadering medegedeeld dat Rijkswaterstaat tot de conclusie is gekomen dat er niet dusdanige belangen in het geding zijn bij de oude Maasdijk, die de aanleg van een waterkering langs de Van Heemstraweg rechtvaardigen. De adviesgroep en het Polderdistrict hebben hierop zeer teleurgesteld gereageerd.

De heer Eling geeft aan, vanuit de visie van Rijkswaterstaat directie Limburg, dat de dijk bij Rossum niet dusdanige kwaliteiten (LNC-waarden) heeft, die een absolute bescherming vereisen. Het verbeteren van de huidige dijk is zodoende voor Rijkswaterstaat zeer zeker een reële mogelijkheid. Dit staat nog helemaal los van de compensatie. De gesuggereerde compensatie door het hanteren van een lagere veiligheidsnorm bij Heerewaarden is een administratieve compensatie en geen compensatie die speciaal wordt gecreëerd.

De heer De Bruijn geeft aan zich te verwonderen dat Rijkswaterstaat, directie Limburg met een zo sterk afwijkende conclusie komt en dat die conclusie, ondanks het intensieve overleg in de advies- en projectgroepvergaderingen, doorslaggevend moet zijn.

De heer Spoelstra betreurt de opstelling van Rijkswaterstaat, directie Limburg. Er is zes maal een advies- en projectgroepvergadering geweest waarbij uitvoerig over de oplossing bij Rossum is gesproken. Unaniem is gekomen tot de Van Heemstraweg als Voorkeursalternatief. Rijkswaterstaat is hiervan tijdig op de hoogte gebracht. Bij de verbetering van het bestaande tracé worden grote problemen verwacht in de uitvoeringsfase. De gemeenteraad zal derhalve niet positief meewerken aan de bestemmingsplanwijziging. Tevens zullen de bewoners niet bereid zijn om mee te werken.

De heer Hooijmans vindt dat, gezien de discussies die zijn gevoerd in advies- en projectgroep, de heer Spoelstra moet worden ondersteund. De heer Kraaijveld blijft bij zijn eerdere opvatting zoals deze tijdens de voorgaande vergaderingen is neergelegd. Er zijn geen nieuwe punten naar voren gekomen die tot een wijziging van het standpunt van de projectgroep kan leiden.

De heer Pommer geeft aan dat in Rossum de Raad een standpunt heeft ingenomen, ook de bevolking is naar een mening gevraagd. Er heeft een democratische besluitvorming plaatsgevonden op basis van een belangenafweging. Er is nu in feite sprake van een omgekeerde bewijslast. We zijn nu zo ver in het proces gekomen, en er zijn feitelijk onherroepbare beslissingen genomen, dat Rijkswaterstaat moet aantonen dat het alternatief de Van Heemstraweg onaanvaardbaar is. In de planprocedure waarin zoveel waarborgen zijn gegeven, waarin belanghebbenden en ook deskundigen hun afwegingen hebben gemaakt en hun mening hebben gegeven, ligt de keuze voor de Van Heemstraweg nu feitelijk vast. Hetgeen gepasseerd is moet zodoende heel zwaar wegen, alleen wanneer er sprake is van gevaar, hetgeen een verantwoordelijkheid is van Rijkswaterstaat, zou hiervan kunnen worden afgeweken. De bewijslast hiervoor ligt dus bij Rijkswaterstaat.

De heer Brachten sluit zich, namens de provincie Gelderland, geheel aan bij de woorden van de burgemeesters. Er zijn vandaag geen nieuwe argumenten door Rijkswaterstaat aangedragen waardoor een ander standpunt zou kunnen worden ingenomen. Mede gezien de voorlichtingsavond voor de bewoners van Rossum is gebleken dat er een breed draagvlak is bij de bewoners van Rossum, hetgeen zeer belangrijk is. De heer Brachten vraagt hoe het formeel zit met de in de beleidslijn "Ruimte voor de Rivier" genoemde criteria 'nee, tenzij' en 'ja, mits'; waar valt deze situatie nu onder?

De heer De Bruijn antwoordt dat deze situatie valt onder de categorie 'ja, mits'. Een buitengewoon belangrijk criterium of een dijk naar buiten toe mag worden verlegd, zijn de LNC-waarden. De aantasting van LNC-waarden, waaronder de aantasting van zeer waardevolle taludvegetaties, invloed op woonomgeving alsmede de toekomstwaarden zijn hoofd elementen zijn op basis waarvan de advies- en projectgroep een afweging heeft gemaakt die men ook mag maken. Rijkswaterstaat mag niet nog eens zelfstandig die afweging maken en beslissen dat men de LNC-waarden minder waardevol vindt. Deze beslissing hoort te worden gemaakt in de advies- en projectgroep, zoals deze ook heeft plaatsgevonden. Wanneer mocht blijken dat er fouten zijn gemaakt dan moet dat natuurlijk worden gecorrigeerd. Rijkswaterstaat moet zich als rivierbeheerder bezig houden met de vraag wat het effect van de betreffende ingreep op de rivier is, hoe groot de waterstandsverhoging en op welke wijze de initiatiefnemer dit denkt te compenseren. Dit is een wezenlijk argument, in tegenstelling tot het LNC-argument.

De heer Eling antwoordt dat Rijkswaterstaat niet alleen vanwege het LNC-argument tegen het Van Heemstraweg Alternatief is. Er gaat bergend vermogen van circa 1.000.000 m³ verloren, waarvoor een administratieve compensatie wordt geboden bij Heerewaarden. Vanuit de visie van Rijkswaterstaat kan dit niet worden beschouwd als een acceptabele compensatie. De heer De Bruijn stelt vast dat het Polderdistrict moet aangeven op welke wijze zal worden gecompenseerd. De heer De Bruijn is van mening dat een andere normering bij Heerewaarden wel degelijk mee kan worden genomen in het compensatievoorstel. Daarnaast vraagt de heer De Bruijn zich af of de situatie wel zo sterk verandert wanneer het tussengebied wordt afgesloten. Het tussengebied staat onder grote invloed van kwel vanuit de Waal en zal zich dus nog gewoon blijven vullen bij hoogwater. Wanneer het gebied met een dijk wordt afgesloten zal het water door het Polderdistrict via de naastgelegen polder worden afgevoerd.

De heer De Bruijn geeft aan dat Rijkswaterstaat geen enkel argument heeft aangedragen waarom de LNC-waarden bij de oude Maasdijk aan de kant kunnen worden geschoven. Rijkswaterstaat heeft de mate van peilverhoging nog niet bekendgemaakt zodat het nu nog onbekend is wat de gevolgen van de afsluiting van het tussengebied zijn. Alleen op basis van argumenten vanuit de Rivierenwet kan Rijkswaterstaat uitvoering van het Voorkeursalternatief bemoeilijken. De heer Eling geeft aan dat de Rivierenwet inderdaad het enige toetsingskader is. Deze toetsing zal dan ook volledig worden uitgevoerd.

De heer De Bruijn zegt dat de Rivierbeheerder dan maar moet aantonen dat er sprake is van een zodanig dominant negatief belang, gelet op de lagere veiligheid bij Heerewaarden, gelet op de grootschalige werken in de buitenpolder bij Heerewaarden en gelet op de werkelijke waterstaatkundige/hydraulische situatie is van het tussengebied bij hoge waterstanden, als gevolg waarvan het alternatief Van Heemstraweg zou moeten afvallen.

De heer Hooijmans constateert dat Rijkswaterstaat het argument van de LNC-waarden nu dus laat vallen en alleen toetst aan de Rivierenwet. Er wordt bij het Alternatief Van Heemstraweg niets van het bergend vermogen van de Maas afgehaald tot aan de Van Heemstraweg. Het bergend vermogen van 1.000.000 m³ in het tussengebied geldt alleen voor extreme situaties. Gezien de grootschalige werken die worden uitgevoerd bij Heerewaarden is er, als gevolg van deze werkzaamheden, sprake van waterstandverlagende effecten, het is niet alleen een administratieve compensatie. De heer De Bruijn geeft aan dat in de richting van de bestuurscolleges het Voorkeursalternatief zal worden gevolgd. Echter, wanneer het verhogend effect op de rivier groter is dan verwacht dan kan dat ertoe leiden dat dat een punt van overweging wordt hetgeen tot gevolg heeft dat nadrukkelijker naar de Maasdijk moet worden gekeken. Rijkswaterstaat zal op zeer korte termijn moeten aangeven wat de consequenties zijn en wat de concrete overwegingen zijn op de door de heer De Bruijn gestelde vragen. De heer Eling geeft aan dat de compensatie bij Heerewaarden minder voor de hand ligt dan aanvankelijk was gebleken. In bilateraal overleg met het Polderdistrict wil de heer Eling nadere aandacht schenken aan de compensatie bij Heerewaarden, los van wat de heer Eling van deze compensatie op dit moment vindt. De heer De Bruijn stemt hierin toe zodra Rijkswaterstaat met de gevraagde informatie komt.

Alemse Stoep - Kerkdriel

De heer De Bruijn geeft aan dat er op dit gedeelte raakvlakken zijn met het golfterrein. Door de heer Wijnen is in de adviesgroepvergadering aangegeven dat het overleg met de golfclub gaande dient te worden gehouden. De heer Hooijmans geeft aan dat de gemeente Maasdriel sterk hecht aan de landschappelijke waarden. Nieuwe landschappelijke zaken zoals gepresenteerd dienen zorgvuldig te worden afgewogen tegenover het

bestaande landschap. De rij Essen langs de golfbaan bijvoorbeeld dient lange tijd door de eigenaar en gebruikers van de golfbaan te worden geaccepteerd, hierover dient zodoende vooraf goed overleg plaats te vinden. Tevens dient er afstemming plaats te vinden met het landschapsbeleidsplan van de gemeente Maasdriel.

Mevrouw Voskens geeft aan dat bij de landschappelijke inpassing zeker rekening is gehouden met het landschapsbeleidsplan van de gemeente. De Essen bij de golfbaan komen inderdaad niet voor in het landschapsbeleidsplan, ze zijn toch opgenomen ter versterking van de dijkboog. Dit zal nadrukkelijk plaatsvinden in overleg met de golfvereniging. Wanneer er weerstand is zal de aanplant van de Essen niet doorgaan.

De heer De Bruin geeft aan dat door vertegenwoordigers van bewoners is aangegeven dat er bezorgdheid is over de tuinen die aanwezig zijn op de taluds. Het gaat primair om de veiligheid van de dijk. Wanneer de veiligheid is gegarandeerd, kan worden nagedacht of er nog andere gebruiksmogelijkheden zijn.

De heer Hooijmans heeft het verzoek de greppel bij de ijsbaan zo ondiep mogelijk te houden. Ten aanzien van de werkzaamheden bij de golfbaan dient overleg plaats te vinden met de baanarchitect, de heer Jol. De omzetschade van de golfbaan moet ook worden vergoed. Op pagina 37, boven aan, hier staat beschreven dat daar braakliggend tuinbouwland ligt; hier is de gemeente echter bezig met de ontwikkeling van woningen. Hier zullen aanbermingen komen waarover reeds overleg heeft plaatsgevonden. De basaltglooïing bij Den Bol dient terug te komen, het staat er nu wat te vrijblijvend. Ook de loopstrook achter het bestaande keermuurtje dient te worden gerealiseerd aangezien het daar erg gevaarlijk is voor voetgangers.

De heer De Bruijn stelt dat er zeker overleg plaatsvindt met de golfclub, maar de golfclub kan het Polderdistrict geen dictaten opleggen.

Ten aanzien van de loopstrook en de basaltglooïing merkt de heer De Bruijn op dat er in de bestaande situatie te weinig ruimte is voor de loopstrook. Deze kan alleen worden gerealiseerd wanneer er iets naar buiten wordt gegaan. Hierover zal nog overleg plaats vinden.

Hoenzadriel

De heer De Bruijn geeft aan dat in de adviesgroep aandacht is gevraagd voor het leef- en broedgebied van de buizerd. Een ander punt is het fietspad op de onderhoudstrook. Dit plan voor een fietspad wordt niet meegenomen maar wordt ook niet geblokkeerd.

Rijksweg A2- Bergse Maasdijk

De heer De Bruijn zegt dat hier nog een keuzemogelijkheid is of profielverbreding of het aanbrengen van een damwand bij (Hm 123-124.3). De bewoners hebben hierover een brief verzonden naar het Polderdistrict met het verzoek om de profielverbreding uit te voeren. In de adviesgroep is geconstateerd dat dat een gepasseerd station is en dat de damwandconstructies trillingsvrij, dus zonder schade, kunnen worden aangebracht.

De heer De Bruijn geeft aan dat de dijk taluds bij Ammerzoden-Well in gebruik zijn bij de bewoners als tuin. De bewoners vrezen een deel van hun leefruimte te verliezen. Het Polderdistrict heeft de mogelijkheid geboden voor discussie hierover. Het gaat primair om een veilige dijk; daarom moeten hekken, hokken e.d. van de dijk af. Tevens is de huidige situatie landschappelijk minder aantrekkelijk door de grote verscheidenheid aan hekken. De heer Pommer stelt dat de betrokkenheid van de bewoners groot is, mede gezien de belangstelling op de voorlichtingsavonden. Vanuit de dijkbeheerder gaat het om de veiligheid van de dijk. Het is de vraag wat er moet gebeuren, uitgaande van de veiligheid, en hetgeen de bewoners graag zouden willen. Er moet tot een compromis worden gekomen, waarbij het draagvlak vanuit de bevolking een belangrijke rol speelt.

Mevrouw Voskens reageert dat de continuïteit van de dijk een belangrijk aspect is zoals ook is aangegeven in de Visie. De hekken, met name bij Ammerzoden staan dwars op de dijk en doen zodoende afbreuk aan deze continuïteit. Het belang van de bewoners moet echter niet uit het oog worden verloren. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan meer uniformiteit in de afscheidingen, bijvoorbeeld door de aanplant van een heg op de kruin van de dijk langs de weg.

De heer Pommer vraagt rekening te houden met de maatvoering van het voetbalveld. De heer Kuipers geeft aan dat er een taludfilter komt ter hoogte van het voetbalveld zodat het voetbalveld ook in de toekomst in gebruik kan blijven.

Hoofdstuk 6

De heer De Bruijn haalt uit hoofdstuk 6 de conclusie dat het Voorkeursalternatief eigenlijk ook nagenoeg gelijk is aan het Meest Milieuvriendelijke Alternatief is. De projectgroep stemt daarmee in.

4 Planning en voortgang project

De heer Van der Kruyk geeft aan dat dit in principe de laatste projectgroepvergadering is geweest. Wanneer er nog zaken inhoudelijk veranderen naar aanleiding van bijvoorbeeld de hoorzitting of de keuze voor een andere oplossing bij Rossum, is het mogelijk dat de adviesgroep nog eens bij elkaar wordt geroepen. Indien het nodig is om nog een extra vergadering te organiseren krijgen de projectgroepleden hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk bericht.

Er zullen twee hoorzittingen plaatsvinden namelijk op 4 en op 8 september. Omstreeks 21 oktober verwacht het Polderdistrict de goedkeuring van het dijkverbeteringsplan door de provincie. Er wordt momenteel al hard gewerkt aan de grondverwerving. Bij de uiteindelijke uitvoering van het plan zal het gehele traject in drie stukken worden opgedeeld. Voor een enkel deel zal reeds in 1998 worden begonnen met de werkzaamheden. Met de rest zal in 1999 worden begonnen, zodat het project in 2000 kan worden afgerond.

De heer Pommer vraagt, aangezien de eerste werkzaamheden in 1998 beginnen of het mogelijk is de uitvoering van de rioleringswerken te koppelen aan de dijkverbetering. De heer De Bruijn geeft aan dat in de komende maanden de besteksindeling zal worden gemaakt, waarmee tevens een prognose kan worden gegeven ten aanzien van de tijdstippen waarop met bepaalde werken wordt begonnen. Zodra dat bekend is worden alle gemeenten hierover geïnformeerd.

5 Rondvraag

Er zijn geen vragen voor de rondvraag.

De heer De Bruijn sluit de vergadering af om 15.00 uur.

6 Uitnodigingen informatieavonden

Aan de omwonenden van Rossum

Plaats en datum	Brieftnummer	Kenmerk
Arnhem, 22 november 1996	1253341/68.548/RN/SD	1253341

Betreft
Uitnodiging bewonersbijeenkomst dijkverbetering Rossum op maandag
9 december 1996.

Advies & Techniek

Geachte heer/mevrouw,

Namens het Polderdistrict Groot Maas en Waal nodigen wij u uit voor een bewonersbijeenkomst op maandag 9 december 1996 over de dijkverbetering bij Rossum. De avond begint om 19.30 uur en vindt plaats in het Dorpshuis "De Parel", Kerkstraat 7 in Rossum (Gemeente Rossum).

Op 30 oktober 1996 is er een vergadering geweest van de Adviesgroep Dijkverbetering Maasdijken Bommelerwaard. Het was een informatieve bijeenkomst waarin de verschillen tussen varianten voor de dijkverbetering bij Rossum, Alem en Hoenzadriel zijn toegelicht. Op de volgende vergadering van de Adviesgroep, in januari 1997, zal er advies worden uitgebracht over de te nemen keuzen.

Op verzoek van de Adviesgroep krijgt u, als omwonenden, voor die tijd de gelegenheid uw mening te geven. Hiertoe zijn er een drietal bewonersbijeenkomsten georganiseerd voor de trajecten Rossum, Alem en Hoenzadriel. Tijdens de bijeenkomsten op respectievelijk 9, 10 en 16 december 1996 zal het Polderdistrict de dijkverbeteringsplannen en de mogelijke varianten daarop toelichten.

Op de avond van maandag 9 december 1996 komen de mogelijke plannen voor dijkverbetering bij Rossum aan de orde. Het alternatief voor de dijkverbetering van het bestaande dijktracé bij Rossum is om de Van Heemstraweg waterkerend te maken. Het Polderdistrict zal de verschillen toelichten tussen het alternatief van de Van Heemstraweg en de planvariant waarbij alleen het huidige tracé bij Rossum plaatsvindt. Ook zal aan de orde komen welke aspecten meespelen bij de afweging tussen de alternatieven.

Aan u wordt gevraagd om op maandag 9 december 1996 in een gedachtewisseling te reageren op de twee planvarianten. Er worden nog geen besluiten genomen. Op 22 januari 1997 zal de Adviesgroep haar advies ten aanzien van de te kiezen planvarianten aan de Projectgroep voorleggen.

Wij nodigen u graag uit voor genoemde bijeenkomst in het Dorpshuis "De Parel". Het programma ziet er als volgt uit:

19.30 uur	aanvang; toelichting Polderdistrict Groot Maas en Waal;
20.30-20.45 uur	pauze;
20.45 uur	beantwoorden vragen en discussie.

Voor alle nadere informatie kunt u zich wenden tot de heer ing. W. van der Kruyk van het Polderdistrict Groot Maas en Waal (tel. 0487 - 516144).

Hoogachtend,
Grontmij Gelderland

J.C. Riemersma
Vestigingsdirecteur

Aan de omwonenden van Alem

Plaats en datum
Arnhem, 22 november 1996

Briefnummer
1253341/68.547/RN/SD

Kenmerk
1253341

Betreft

Uitnodiging bewonersbijeenkomst dijkverbetering Alem op dinsdag 10 december 1996.

Advies & Techniek

Geachte heer/mevrouw,

Namens het Polderdistrict Groot Maas en Waal nodigen wij u uit voor een bewonersbijeenkomst op dinsdag 10 december 1996 over de dijkverbetering bij Alem. De avond begint om 19.30 uur en vindt plaats in het Dorpshuis "De drie Linden", aan de St. Odrastraat in Alem (Gemeente Maasdriel).

Op 30 oktober 1996 is er een vergadering geweest van de Adviesgroep Dijkverbetering Maasdijken Bommelerwaard. Het was een informatieve bijeenkomst waarin de verschillen tussen varianten voor de dijkverbetering bij Rossum, Alem en Hoenzadriel zijn toegelicht. Op de volgende vergadering van de Adviesgroep, in januari 1997, zal er advies worden uitgebracht over de te nemen keuzen.

Op verzoek van de Adviesgroep krijgt u, als omwonenden, voor die tijd de gelegenheid uw mening te geven. Hiertoe zijn er een drietal bewonersbijeenkomsten georganiseerd voor de trajecten Rossum, Alem en Hoenzadriel. Tijdens de bijeenkomsten op respectievelijk 9, 10 en 16 december 1996 zal het Polderdistrict de dijkverbeteringsplannen en de mogelijke varianten daarop toelichten.

Op de avond van dinsdag 10 december 1996 komen de mogelijke plannen voor dijkverbetering bij Alem aan de orde. Bij de dijkkring Alem gaat het om de keuze tussen een oplossing met een veiligheidsnorm van 1:1.250 of een oplossing met een veiligheidsnorm van 1:500. Een veiligheidsnorm van 1:500 houdt in dat de waterkering bij Alem een rivierwaterstand, die de kans heeft om ééns in de 500 jaar voor te komen, veilig moet kunnen tegenhouden. De verschillen tussen de twee oplossingen in onder andere veiligheid, effecten op woon- en leefmilieu, landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden alsmede financiën zullen in beeld worden gebracht.

Aan u wordt gevraagd om op dinsdag 10 december 1996 in een gedachtewisseling te reageren op de twee planalternatieven. Er worden nog geen besluiten genomen. Op 22 januari 1997 zal de Adviesgroep haar advies ten aanzien van de te kiezen planvarianten aan de Projectgroep voorleggen.

Wij nodigen u graag uit voor genoemde bijeenkomst in het Dorpshuis "De drie Linden". Het programma ziet er als volgt uit:

19.30 uur	aanvang; toelichting Polderdistrict Groot Maas en Waal;
20.30-20.45 uur	pauze;
20.45 uur	beantwoorden vragen en discussie.

Voor alle nadere informatie kunt u zich wenden tot de heer ing. W. van der Kruyk van het Polderdistrict Groot Maas en Waal (tel. 0487 - 516144).

Hoogachtend,
Grontmij Gelderland

J.C. Riemersma
Vestigingsdirecteur

Aan de omwonenden van Hoenzadriel

Plaats en datum
Arnhem, 22 november 1996

Briefnummer
1253341/68.549/RN/SD

Kenmerk
1253341

Betreft
Uitnodiging bewonersbijeenkomst dijkverbetering Hoenzadriel op maandag
16 december 1996.

Advies & Techniek

Geachte heer/mevrouw,

Namens het Polderdistrict Groot Maas en Waal nodigen wij u uit voor een bewonersbijeenkomst op maandag 16 december 1996 over de dijkverbetering bij Hoenzadriel. De avond begint om 19.30 uur en vindt plaats in het Dorpshuis "De Boxhof", Voorstraat 71 in Velddriel (Gemeente Maasdriel).

Op 30 oktober 1996 is er een vergadering geweest van de Adviesgroep Dijkverbetering Maasdijken Bommelerwaard. Het was een informatieve bijeenkomst waarin de verschillen tussen varianten voor de dijkverbetering bij Rossum, Alem en Hoenzadriel zijn toegelicht. Op de volgende vergadering van de Adviesgroep, in januari 1997, zal er advies worden uitgebracht over de te nemen keuzen.

Op verzoek van de Adviesgroep krijgt u, als omwonenden, voor die tijd de gelegenheid uw mening te geven. Hiertoe zijn er een drietal bewonersbijeenkomsten georganiseerd voor de trajecten Rossum, Alem en Hoenzadriel. Tijdens de bijeenkomsten op respectievelijk 9, 10 en 16 december 1996 zal het Polderdistrict de dijkverbeteringsplannen en de mogelijke varianten daarop toelichten.

Op de avond van 16 december 1996 komen de mogelijke plannen voor dijkverbetering bij Hoenzadriel aan de orde. Er zijn bij Hoenzadriel mogelijkheden voor planvarianten, met name daar waar kassen staan. Het Polderdistrict zal toelichten welke aspecten bij de afweging van deze varianten meespelen.

Aan u wordt gevraagd om op maandag 16 december 1996 in een gedachtewisseling te reageren op de mogelijke varianten voor dijkverbetering bij Hoenzadriel. Er worden nog geen besluiten genomen. Op 22 januari 1997 zal de Adviesgroep haar advies ten aanzien van de te kiezen planvarianten aan de Projectgroep voorleggen.

Tevens zal deze avond worden gebruikt om aan te geven hoe de grondverwerving in gang zal worden gezet. Hiertoe is een kaart vervaardigd waarop precies staat aangegeven wat vermoedelijk het ruimtebeslag van de dijkverbetering zal zijn, zodat u een indruk krijgt, om welke gronden het bij de grondverwerving gaat.

Wij nodigen u graag uit voor genoemde bijeenkomst in het Dorpshuis "De Boxhof".
Het programma ziet er als volgt uit:

19.30 uur	aanvang; toelichting Polderdistrict Groot Maas en Waal;
20.30-20.45 uur	pauze;
20.45 uur	beantwoorden vragen en discussie.

Voor alle nadere informatie kunt u zich wenden tot de heer ing. W. van der Kruyk van
het Polderdistrict Groot Maas en Waal (tel. 0487 - 516144).

Hoogachtend,
Grontmij Gelderland

J.C. Riemersma
Vestigingsdirecteur

POLDERDISTRICT

GROOT MAAS EN WAAL

ARCHIEF

Postbus 89
6650 AB Druten
Kerkeland 9
Telefoon 0487-516144*
Telefax 0487-516183
Postgiro: 89 27 08

Aan geadresseerde

Datum:

28 januari 1997

Kenmerk:

9700249

Uw brief van:

Onderwerp:

Verbetering Maasdijken,
deeltraject Kerkdriel.
Informatieavond.

Verzonden:

28 JAN. 1997

Mevrouw/Mijnheer,

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van een informatieavond over de dijkverbetering in Kerkdriel op maandag 17 februari a.s. om 19.30 uur in de Boxhof te Veldriel.

Deze informele avond is bedoeld om u in de gelegenheid te stellen om mee te denken over de dijkverbetering in Kerkdriel. Tijdens de avond worden de eerste planschetsen gepresenteerd en wordt in het kort ingegaan op het verdere dijkverbeteringsproces.

Hoogachtend,

Het hoofd van de afdeling dijkverbetering
van het polderdistrict Groot Maas en Waal,

Ing. B.G. de Bruijn.

POLDERDISTRICT

GROOT MAAS EN WAAL

Postbus 89
6650 AB Druten
Kerkeland 9
Telefoon 0487-516144*
Telefax 0487-516183
Postgiro: 89 27 08

Aan geadresseerde

Datum:

10 februari 1997

Kenmerk:

9700415

Uw brief van

Onderwerp:

Verbetering Maasdijken,
traject A2-Bergsche Maasdijk.
Informatie-avond Hedel.

Verzonden:

10 FEB. 1997

Mevrouw/Mijnheer,

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van een informatie-avond over de dijkverbetering in Hedel op maandag 27 februari om 19.30 in Gelre 's End te Hedel.

Deze informele avond is bedoeld om u in de gelegenheid te stellen om mee te denken over de dijkverbetering in Hedel. Tijdens de avond worden de eerste planschetsen besproken en wordt in het kort ingegaan op het verdere dijkverbeteringsproces.

Hoogachtend,

Het hoofd van de afdeling dijkverbetering
van het polderdistrict Groot Maas en Waal,

Ing. B.G. de Bruijn.

POLDERDISTRICT

GROOT MAAS EN WAAL

ARCHIEF

Postbus 89
6650 AB Druten
Kerkeland 9
Telefoon 0487-516144*
Telefax 0487-516183
Postgiro: 89 27 08

Aan geadresseerde

Datum:

11 februari 1997

Kenmerk:

9700440

Uw brief van:

Onderwerp:

Verbetering Maasdijken
traject A2-Bergsche Maasdijk.
Informatie-avond Hedel.

Verzonden:

11 FEB. 1997

Mevrouw/Mijnheer,

Onlangs ontving u van ons een uitnodiging voor het bijwonen van een informatie-avond voor de dijkverbetering in Hedel. In deze brief, die gedateerd is op 10 februari 1997, staat abusievelijk vermeld dat de informatie-avond op maandag 27 februari plaatsvindt. Dit moet zijn op **donderdag** 27 februari.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het hoofd van de afdeling dijkverbetering
van het polderdistrict Groot Maas en Waal,

Ing. B.G. de Bruijn.

POLDERDISTRICT

GROOT MAAS EN WAAL

Postbus 89
6650 AB Druten
Kerkeland 9
Telefoon 0487-518144*
Telefax 0487-518183
Postgiro: 89 27 08

Aan geadresseerde

INGEKOMEN 2 9 FEB. 1997

Datum:

Kenmerk:

Uw brief van:

19 februari 1997

9700564

Onderwerp:

Verzonden:

Verbetering Maasdijken,
traject A2-Bergsche Maasdijk;
Ammerzoden/Well.
Informatie-avond.

1 9 FEB. 1997

Mevrouw/Mijnheer,

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van een informatie-avond over de dijkverbetering in Ammerzoden en Well op maandag 3 maart om 19,30 uur in Café De Zwaan in Ammerzoden.

Deze informele avond is bedoeld om u in de gelegenheid te stellen mee te denken over de dijkverbetering in Ammerzoden en Well. Tijdens de avond worden de eerste planschetsen gepresenteerd en wordt in het kort ingegaan op het verdere dijkverbeteringsproces.

Hoogachtend,

Het hoofd van de afdeling dijkverbetering
van het polderdistrict Groot Maas en Waal,

Ing. B.G. de Bruijn.

7 Informatiebulletin

APRIL
1997

nieuwsbulletin

Verbetering Maasdijken in de Bommelerwaard Polderdistrict Groot Maas en Waal

Postbus 89, 6650 AB Druten

Inhoud nieuwsbulletin:

- de planning
- algemeen over de Maasdijken Bommelerwaard
- aanpassingen deeltrajecten
- grondvererving
- belangrijke data
- lijst vertegenwoordigers direct betrokkenen in adviesgroep

BELANGRIJKE DATA

De belangrijkste data voor de verbetering van de Maasdijkse Bommelerwaard op een rij.

- **27 maart 1997:** bijeenkomst adviesgroep, overleg over de concept Projectnota/MER
- **21 april 1997:** voorlichtingsavond grondvererving Rijksweg A2-Bergse Maasdijk
- **27 mei 1997:** bijeenkomst adviesgroep, overleg over de Projectnota/MER en het ontwerpplan
- **juni 1997:** inspraakperiode Projectnota/MER
- **7 juli 1997:** voorlichtingsavond grondvererving Rossum-Kerkdriel
- **4 sept. 1997:** hoorzitting Rijksweg A2-Bergse Maasdijk
- **8 sept. 1997:** hoorzitting Rossum-Rijksweg A2/dijkring Alem

VAN HET BESTUUR

De eerste horde is genomen!

In 1996 zijn de Waalbandijken verbeterd en daarmee 'veilig'. Nu zijn de Maasdijken aan de beurt. De voorbereiding voor de verbetering van de Maasdijken in de Bommelerwaard startte in 1996. Inmiddels zijn wij, samen met u, aardig op weg. Op vijf voorlichtingsavonden kon iedereen de eerste plannen voor een nieuwe dijk zien. U heeft daar kritisch, maar positief, uw mening over gegeven. Hierdoor - en ook doordat zeer veel mensen aanwezig en geïnteresseerd waren -, waren deze avonden voor ons zeer prettig en nuttig.

Met de grondvererving is nu gestart. Ook hierbij hopen wij weer prettig en goed met u samen te kunnen werken. Zolang de inzet en betrokkenheid van iedereen groot blijft, vertrouw ik er op dat ook dit project succesvol zal worden afgerond.

mr. drs. A.C.M. van Eekhout
dijkgraaf van het polderdistrict Groot Maas en Waal

Monumentaal dijkpand bij Hoenzadriel

A DE PLANNING

Voortgang

Het Polderdistrict Groot Maas en Waal begon in januari 1996 met de voorbereiding van de verbetering van de Maasdijken in de Bommelerwaard. Vanaf december 1996 was het resultaat daarvan te zien, toen voor alle dijktrajecten op voorlichtingsavonden de conceptplannen werden gepresenteerd. Op het traject Kerkdriel-Rijksweg A2 (het dijktraject Hoenzadriel), begon in maart van dit jaar de grondverwerving. Hierna volgt in april de grondverwerving voor de dijkkring Alem. Volgens de planning moet de uitvoering van de dijkverbetering eind 1998 beginnen op de eerste trajecten in de Maasdijken Bommelerwaard. Alle dijken zullen dan in het jaar 2000 gereed zijn.

Procedure

Voor de verbetering van de Maasdijken wordt een vaste procedure gevolgd. De eerste stap hiervoor is de Startnotitie. Deze was klaar in september 1996. In de Startnotitie is de bestaande situatie beschreven en wat de knelpunten zijn van mogelijke oplossingen en de veiligheid. Omstreeks de zomer van dit jaar verschijnt het tweede belangrijke document: de Projectnota/MER met het ontwerpplan. In deze nota staan de gemaakte keuzen en is een beschrijving en illustratie van het gekozen alternatief te lezen. Daarnaast wordt aangegeven op welke manier rekening is gehouden met landschappelijke inpassing, natuurontwikkeling, cultuurhistorische aspecten en woon- en leefmilieu.

Het bestuur van het polderdistrict stelt de Projectnota/MER en het ontwerpplan eerst voorlopig vast. Betrokkenen kunnen daarna het plan inzien en erop reageren tijdens de openbare hoorzittingen in begin september 1997. Op basis van de inspraakresultaten, stelt het polderbestuur van het polderdistrict het plan vast en stuurt het naar Gedeputeerde Staten. Nadat de provincie het plan goedkeurt, is het mogelijk een bezwaar in te dienen bij de Raad van State. Na de uitspraak van de Raad, wordt het plan definitief goedgekeurd.

Tegelijk met de planvoorbereiding, begon het Polderdistrict al met de noodzakelijke verwerving van gronden en het aanvragen van vergunningen.

De gemeenten sloten daarop aan door de bestemmingsplannen te wijzigen.

Adviesgroep

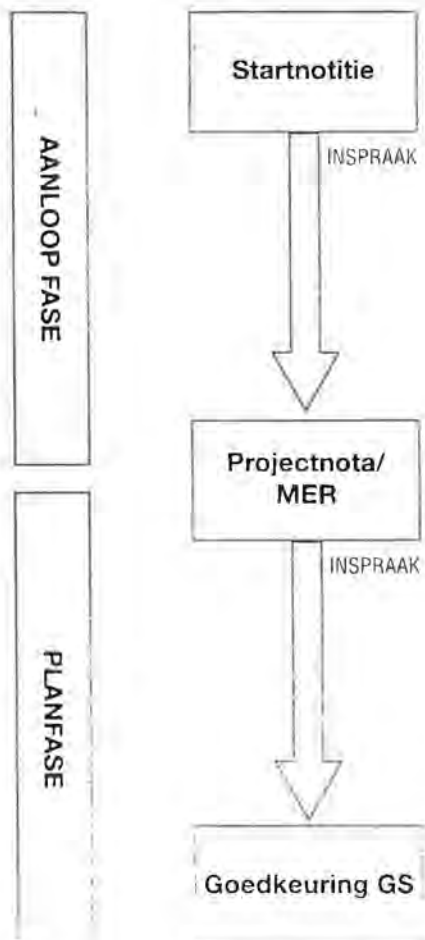
Voor het maken van de plannen werkt het polderdistrict nauw samen met de adviesgroep. In de adviesgroep zitten vertegenwoordigers van direct betrokkenen, bewoners en eigenaren en andere belangengroeperingen en overheden. Op de achterzijde van dit bulletin staan de vertegenwoordigers van de direct betrokkenen vermeld.

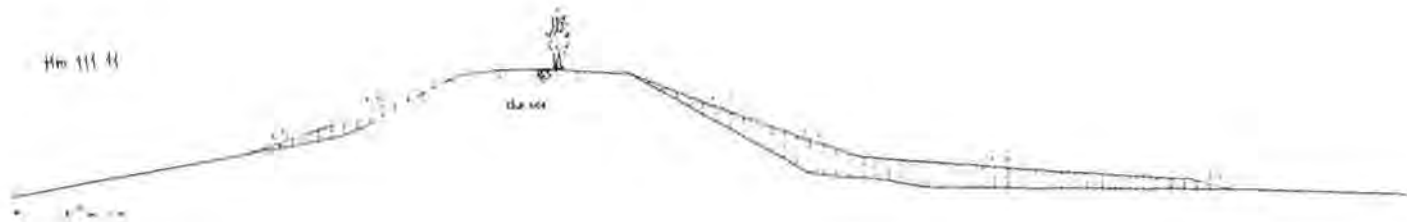
B ALGEMEEN OVER DE MAASDIJKEN IN DE BOMMELERWAARD

Aanpassingen

Tussen Rossum en Bergse Maasdijk voldoet de dijk op verschillende punten niet aan de gestelde veiligheidsnorm. Voor het grootste deel is de dijk wel hoog genoeg. Waar dat niet het geval is, zijn verhogingen tot 0.5 meter ten opzichte van de bestaande situatie noodzakelijk. Soms is het al voldoende om een extra laag asfalt op de bestaande weg aan te leggen. Op een aantal plaatsen is de dijk niet stevig genoeg. De aanleg van binnendijkse bermen lost dit probleem op. Elders is erosie een probleem. Het aanbrengen van een nieuwe kleilaag helpt hiertegen. Ook wordt op meerdere plaatsen het talud verflauwd. Waar de situatie het toelaat, komt zowel binnen- als buitendijks een onderhoudsstrook van gras. Bijvoorbeeld in tuinen en natuurgebieden zal dat niet gebeuren. De op- en afritten naar de onderhoudsstroken worden verhard. Alle huizen langs de dijk kunnen blijven staan.

Het werk aan de dijk begint vermoedelijk eind 1998 en zal in delen uitgevoerd worden. De dijk zal dus niet in één keer in zijn geheel worden verbeterd. Op de ene plaats zullen de werkzaamheden al zijn afgerond terwijl ze op een andere plaats nog moeten beginnen. Tijdens de dijkverbeteringswerkzaamheden zullen de bewoners er overlast van ondervinden. Dat is niet te voorkomen. Wel zal deze tot een minimum beperkt blijven. In ieder geval blijven de woningen en percelen tijdens de werkzaamheden bereikbaar. Voor het oplossen van problemen of beantwoorden van vragen, zal er namens het polderdistrict dagelijks een

Voorbeeld van een binnendijkse berm

toezichthouder op het werk aanwezig.
n.

Toekomstig eigenaar

Het polderdistrict wordt in de toekomst eigenaar van het gehele dijklichaam. Hieronder vallen de schuine gedeelten van de dijk en - voor zover aanwezig - vlakke, vier meter brede onderhoudsstrook. Ook op plaatsen waar aanpassingen nodig zijn, worden daarom toch gronden verworven. Voor de veiligheid is een goed onderhoud van het dijktaalud belangrijk. Om dat mogelijk te maken, moeten in de toekomst hokken, hekwerken, bomen, struiken en andere obstakels van de dijk verdwijnen. De grond waar een berm komt, wordt niet aangekocht. De gemeente gaat na de dijkverbetering weer terug naar de eigenaar.

Toekomstig onderhoud

Na de dijkverbetering is het nodig de dijken te onderhouden. De gehele dijk zal bestaan uit grasland. Het polderdistrict onderhoudt de dijk niet zelf, maar geeft onderhoudsovereenkomsten uit aan geïnteresseerden. Bij de uitgifte van de overeenkomsten krijgen de voormalig eigenaar en eventuele bewoners voorrang. De dijken worden straks extensief beheerd. Dat gebeurt op drie manieren, namelijk door extensief te maaien en maaisel af te voeren, extensieve beweiding met schapen of door een gecombineerde vorm van maaien met nabeweiden. Bij tuinen is eventueel een aangepast beheer mogelijk. In ruil voor het beheer, geeft het polderdistrict de gebruiker een symbolische vergoeding van f 10,- per hectare per jaar.

Schade-regeling

Voordat in 1998 de dijkverbeteringswerkzaamheden beginnen, wordt de bouwkundige staat van alle aan de dijk grenzende bebouwing vastgelegd op een foto en in een beschrijving van de huidige staat van het pand. Zowel bij het polderdistrict als bij de notaris wordt een exemplaar hiervan gedeponeerd. Mocht er tijdens de dijkverbeteringswerkzaamheden schade aan een pand ontstaan, dan is het mogelijk het polderdistrict daar schriftelijk voor aansprakelijk te stellen.

C AANPASSINGEN DEELTRAJECTEN

Door de grote lengte van de Maasdijken in de Bommelerwaard is het project gesplitst in vijf deeltrajecten. Hieronder staat per deeltraject wat er gaat gebeuren.

1. Traject fort Sint Andries-Kloosterdijk

Om aan de gestelde veiligheidsnormen te voldoen, moet de dijk gemiddeld 0,4 m hoger worden. Plaatselijk is de dijk momenteel ook niet stevig genoeg. Om dit te verhelpen, komt op deze plaatsen een binnendijkse berm of wordt de reeds aanwezige berm verlengd.

De sluisdeuren bij het kanaal van St. Andries zijn niet hoog genoeg om de waterstand op de Waal te keren. Een verhoging van de deuren is daarom nodig. De aanpassing van dit deeltraject heeft geen grote invloed op de bestaande waarden van landschap, natuur en cultuurhistorie of op het woon- en leefmilieu van de bewoners van Rossum.

2 Traject dijkkring Alem

Voor de dijkkring Alem zijn er twee alternatieven:

- een alternatief dat uitgaat van een overstromingskans van de dijk van eens in de 500 jaar (veiligheidsnorm 1:500);
 - een alternatief met een overstromingskans van de dijk van eens in de 1250 jaar (veiligheidsnorm 1:1250).
- Bij een veiligheidsnorm van 1:500 zijn er minder aanpassingen aan de dijk nodig dan bij een veiligheidsnorm van 1:1250. Het gemeentebestuur, de bevolking en de adviesgroep hebben zich echter uitgesproken voor het alternatief met de hoogste veiligheid en dus de meeste aanpassingen. In een beperkt aantal tuinen zullen er werkzaamheden plaatsvinden. De overlast die hierdoor ontstaat is tijdelijk. De historische dorpskern blijft behouden.

Zicht op de dorpskern Alem

3 Traject Rossum-Kerkdriel

Rossum

De historische dorpskern van Rossum en de zeer waardevolle dijkvegetatie kregen speciale aandacht. Voor dit deel van de Maasdijk zijn twee alternatieven onderzocht:

- verbetering van de bestaande dijk;
- het geschikt maken van de Van Heemstraweg als waterkering.

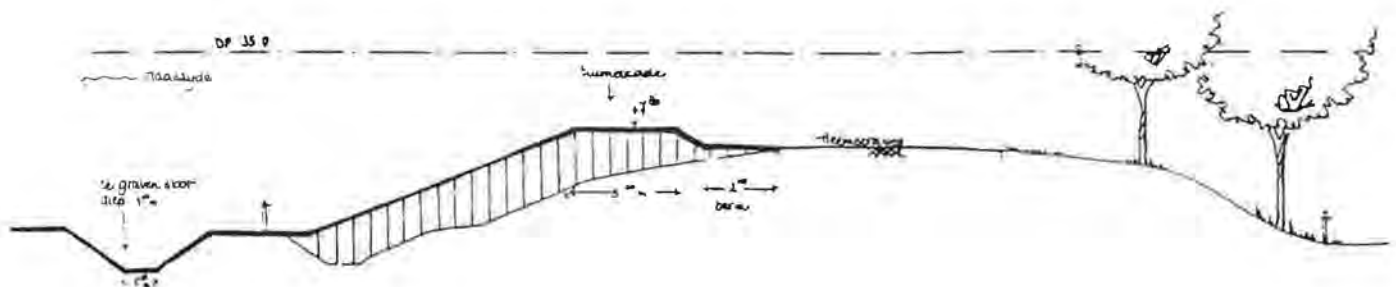
Zowel de bevolking van Rossum als de adviesgroep zijn voor de aanpassing van de Van Heemstraweg als waterkering. Het grote voordeel hiervan is dat er aan de bestaande dijk geen aanpassingen plaats vinden. Hierdoor zijn er geen ingrijpende veranderingen in het woon- en leefmilieu van de bewoners en blijven de bestaande landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden van de Maasdijk geheel bestaan. Dit lukt overigens alleen als het gebied tussen de Van Heemstraweg en de Maasdijk planologisch voldoende bescherming krijgt in het bestemmingsplan.

Hoewel de bevolking en het Polderdistrict er sterk voor zijn om de Van Heemstraweg als waterkering te gebruiken, is het nog de vraag of dit daadwerkelijk gebeurt. Het is nog zeer onzeker of Rijkswaterstaat (de rivierbeheerder) hiervoor toestemming geeft. De van de Van Heemstraweg zou negatieve gevolgen kunnen hebben voor het waterbergend vermogen van de rivier. De gesprekken hierover lopen nog.

Kerkdriel

Op het dijktraject vanaf de Alemse Stoep tot aan de Uitingstraat in Kerkdriel zijn verbeteringen nodig. Aan de dicht bewoonde dijk in Kerkdriel is dat vermoedelijk niet noodzakelijk. Er wordt nog onderzocht of er mogelijk damwandconstructies moeten komen. In het buitengebied is het voldoende om het talud buitendijks te verflauwen. Waar mogelijk komen er onder aan de dijk onderhoudsstroken.

Tuimelkade bij Van Heemstraweg

Bebouwing Kerkdriel

4 Traject Kerkdriel-Rijksweg A2

Dit traject ligt volledig in het agrarisch buitengebied. De dijk is over de gehele lengte op veilige hoogte. Het is daarom afdoende om de dijk te verstevigen. De kleiafdeklaag op het buitentalud voldoet over grote delen niet meer. Deze moet worden vervangen. Het is ook nodig de taluds van de dijk enigszins aan te passen. Er komt een geknikt talud, waardoor het huidige beeld met steile taluds zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. Ter hoogte van Hoenzadriel verschuift de dijk in zijn geheel naar buiten. Dat heeft met name positieve gevolgen voor het woon- en leefmilieu ter plaatse. Bij de aanleg van de onderhoudsstroken wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van waardevolle meidoornhagen.

5 Traject Rijksweg A2-Bergse Maasdijk

Rijksweg A2 - spoorlijn

In de gemeente Hedel, tussen de rijksweg A2 en de spoorlijn, is vooral de stevigheid van de dijk een probleem. Dit wordt opgelost door binnendijs een berm aan te brengen. De dijk is op dit traject vrijwel hoog genoeg. Bij de woningen komen plaatselijk mogelijk damwandschermen in de dijk. Het wordt nog onderzocht of dit nodig is. Op grote delen van de dijk komt een verflauwd talud.

Spoorlijn - Ammerzoden

Op het deel van de spoorlijn tot het Dronkaardswiel moet de kruin van de dijk op verschillende plaatsen iets hoger worden. Het aanbrengen van een extra laag asfalt op de huidige weg is hiervoor afdoende. Op diverse plaatsen langs de dijk wordt het talud verflauwd. Het bestaande (fiets)pad tussen Hedel en Ammerzoden is onvoldoende breed en moet worden verbreed tot 2,5

meter. Waar dat mogelijk is, komen op verschillende plaatsen binnendijs bermen voor de stevigheid van de dijk.

Ammerzoden - Bergse Maasdijk

In grote delen tussen Ammerzoden en de Bergse Maasdijk is de afdeklaag te dun om bij hoogwater de druk van kwelwater te kunnen tegenhouden. Bij Ammerzoden en Well liggen in en op het buitentalud van de dijk overblijfselen van vroegere bebouwing en oude loopgraven uit de tweede wereldoorlog. Deze leiden tot stabiliteitsproblemen. Op sommige plaatsen in Well is de afdeklaag van klei op het buitentalud slecht.

Waar de stevigheid van de dijk onvoldoende is, komen binnendijs bermen. Binnendijs wordt het talud verflauwd en voorzien van een berm tussen de verspreid staande bebouwing. De tuinen blijven waar mogelijk gespaard. Buitendijs komt een onderhoudsstrook.

Ammerzoden: hekwerken op dijkhellings

GRONDVERWERVING

Verwerving van gronden

Het polderdistrict moet zorgen voor een goed onderhoud van de dijken. Om dat te kunnen, wordt het polderdistrict na de dijkverbetering eigenaar van het gehele dijklichaam. Daarom verwerft het polderdistrict niet alleen gronden waar aanpassingen plaatsvinden, maar ook op plaatsen waar niets aan de dijk wordt gedaan.

Naast de grondverwerving, moet er ook grond tijdelijk in gebruik worden genomen. Dit is het geval op plaatsen waar verbeteringen nodig zijn, maar die niet tot het dijklichaam behoren. De aanleg van een berm valt hier bijvoorbeeld onder. Het kan zijn dat er door of naast aankoop en tijdelijke ingebruikname van gronden schade ontstaat door

de dijkverbetering. Het kan bijvoorbeeld leiden tot opbrengstverlies door de aankoop van bouwland, een waardedaling van het huis door de verhoging van de dijk of ontpachting. Ook in deze gevallen worden schaderegelingen getroffen.

Taxatie

Het polderdistrict wil de benodigde eigendommen op minnelijke wijze aankopen. Tijdens de voor het zogenaamde minnelijk overleg beschikbare tijd zullen onafhankelijk taxateurs van Heidemij Beheer en Grondzaken een taxatie maken van de eigendommen en overige zakelijke rechten die bij de dijkverbetering zijn betrokken. Tijdens het bezoek dat aan deze taxatie vooraf gaat, wordt de bewoners/eigenaars gevraagd om alle informatie te verspreken die nodig is voor het maken van een juiste taxatie of die anderszins van belang kan zijn.

Op basis van deze taxatie en na overleg met het polderdistrict zal de taxateur namens het polderdistrict een aanbod tot schadeloosstelling doen. Dit aanbod wijzigt niet meer, tenzij de taxateur één of meerdere factoren onvoldoende heeft meegewogen. Is dit het geval dan volgt er naar aanleiding van deze nieuw meegewogen factoren nog een tweede, voorlopig laatste, aanbod. Beide biedingen worden uitvoerig besproken met de belanghebbende. Wanneer deze met het aanbod instemt, maakt de taxateur de benodigde contracten op die na ondertekening bij het polderdistrict worden afgegeven. Deze zorgt voor betaling van de schadeloosstelling en de verdere afhandeling.

Onteigening

Om te voorkomen dat de dijkverbetering stagneert omdat met eigenaren en andere rechthebbenden geen overeenstemming kan worden bereikt, is er een verkorte administratieve onteigeningsprocedure. Deze duurt 3 maanden, in tegenstelling tot de normale onteigeningsprocedure die 14 maanden duurt. Gelukkig is deze onteigeningsprocedure in de praktijk zelden nodig. Als het wel moet, start de procedure nadat het Koninklijk Besluit is genomen. Met dit besluit wordt de administratieve procedure afgerond. Hierna probeert het polderdistrict (als de partij die wil onteigenen) nog eenmaal het eens te worden met de eigenaren waarmee eerder geen overeenstemming is bereikt. Er

wordt daarvoor opnieuw een eenmalige aanbieding gedaan. Indien ook hier niet op in wordt gegaan, start met de dagvaarding van de eigenaren en/of rechthebbenden de gerechtelijke onteigeningsprocedure.

Vertegenwoordigers direct betrokkenen in de adviesgroep

Traject Rossum-Kerkdriel

- de heer F.M.M. van Heel
- de heer J.H. de Jonge
- de heer A. Lentjes

Traject Alem

- de heer J.A. van Boxtel

Traject Kerkdriel- Rijksweg A2

- de heer P. van Weerdenburg

Traject Rijksweg A2- Bergse Maasdijk

- de heer M. Quik
- de heer G. Rademakers
- de heer J.J. Wings

Colofon:

- Nieuwsbulletin Dijkverbetering Maasdijken Bommelerwaard
- Het nieuwsbulletin is een uitgave van het Polderdistrict Groot Maas en Waal en verschijnt in een oplage van 1200 exemplaren. Wanneer dit nieuwsbulletin u niet direct is toegezonden, kunt u het polderdistrict vragen om (kosteloze) toezending. Alle in het nieuwsbulletin voorkomende artikelen mogen met bronvermelding worden overgenomen.
- Polderdistrict Groot Maas en Waal
Postbus 89, 6650 AB Druten
tel 0487-516144 fax: 0487-516183
- Eindredactie: F. Grube, Polderdistrict Groot Maas en Waal.
- Ontwerp, lay-out, druk en afwerking: Bloembergen Santee B.V., Nijmegen, Grafische dienstverleners.

